

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ŽIVOT

PL ISSN 0514-0188

AUGUST
SIERPIEŃ
2001

Č. 8 (518)

CENA 2.00 ZŁ

○ DNI SLOVENSKEJ KULTÚRY
NA SPIŠI A ORAVE

○ FESTIVAL SLOVENSKEJ MláDEŽE

○ O VÝUČBE SLOVENČINY

○ ŠTIPENDIÁ PRE ŠTUDENTOV

V dňoch 24. júna a 1. júla t.r. sa v Jablonke na Orave a v Krempachoch i Vyšných Lapšoch na Spiši konali VIII. dni slovenskej kultúry. Na našom zábere vystúpenie chyžnianského folklórneho súboru Rombaň v Jablonke. Podrobnejšie o tomto podujati píšeme na str. 18-19. Foto: P. Kollárik

ODKRYV

Oznamujeme čitateľom, že tohoročná prehliadka krajanských dychoviek sa uskutoční v nedeľu 26. augusta v Podvlnku. Srdečne pozývame.

V ČÍSLE:

Prázdniny končia a opäť do školy	4-5
Ešte je čas	6
Majster divadla a čierneho remesla	6-7
Slovák som a Slovák budem	8
Za čo bojovali?	9
Matičný festival slovenskej mládeže	10-11
Zamagurské folklórne slávnosti	12
Na margo krajanských klubovní	13
750 rokov Kežmarku	14
Štipendiá pre krajanských študentov	15
Pozor na nenápadných upírov	15
Ked ma Pán povolá, pôjdem	17
VIII. dni slovenskej kultúry na Orave a Spiši	18-19
Poviedka na voľnú chvíľu	20-21
Čitatelia - redakcia	22-25
Polnohospodárstvo	25
Mladým - mladším - najmladším	26-27
Šport a hudba	28
Učíme sa pliesť	29
Naša poradňa	30-31
Psychozábava - humor	32-33
Zaujímavosti	34

NA OBÁLKE: Tanečný pári z detského folklórneho súboru Pilsko z Oravského Veselého počas VIII. dni slovenskej kultúry v Jablonke. Foto: P. Kollárik.
Návrh obálky: A. Kozioł

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7
tel. 633-36-88

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE
ZARZĄD GŁÓWNY

SPOŁOK SLOVÁKOV V POLSKU
ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel.: 632-66-04
tel./fax: 634-11-27

Czasopismo zostało wydane
przy pomocy finansowej
Ministerstwa Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Redaktor naczelny:
JÁN ŠPERNOGA

Zespół:

Peter Kollárik, Ján Bryja

Społeczne kolegium doradcze:

Zofia Bogačíková, Jerzy M. Bożyk,
Maria Glodasiková, František Harkabuz,
Zofia Chalupková, Bronislav Knapčík,
Ľudia Mšalová,

Skład:

Redakcja Život

Łamanie i druk:

Drukarnia TSP

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje
Zarząd Główny w Krakowie w terminach:
do 30 listopada na I kwartał,
I półrocze oraz cały rok następny;
do 15 czerwca na II półrocze roku
bieżącego lub bezpośrednio
wpłatą na konto:
Bank PKO S.A. III/O Kraków
10701193-2017-2221-0100
Prenumeratę czasopisma
można zacząć w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kó³ i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 2 zł
półrocze - 12 zł
rocznie - 24 zł

Cena prenumeraty zagranicznej
jest wyższa o 100%.

Do ceny prenumeraty indywidualnej
dolicza się koszty wysyłki.

Nie zamówionych tekstów, rysunków
i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega
sobie prawo skrótów oraz zmian
tytułów nadesłanych tekstu.

Redakcja nie odpowiada za treść
materiałów pozaredakcyjnych, nie
zawsze zgodnych z poglądami redakcji.

PL ISSN 0514-0188, INDEX 38501

PRED XI. ZJAZDOM SSP

**ANNA
LENČZOWSKÁ**
z Chyžného

- Ako učiteľka slovenského jazyka (na gymnáziu a lyceu v Jablonke - pozn. P.K.), musím, žiaľ, konštatovať, že v posledných rokoch vyučovanie materinského jazyka na Orave veľmi pokleslo. Súvisí to čiastočne aj so školskou reformou a zavádzaním gymmázií, v ktorých sa, žiaľ, propagovaniu slovenčiny nevenovala náležitá pozornosť a preto sa tam, okrem Jablonky, ani nevyučuje. Mnoho rodičov nemá záujem, aby sa ich deti učili materčinu, a radšej ich zapisujú na nejaký sestový jazyk, napríklad angličtinu, či nemčinu, ktoré vraj - ako ich niektorí presvedčujú, - sú potrebnejšie ako slovenčina. Takéto tvrdenia však robia z nich našich oponentov.

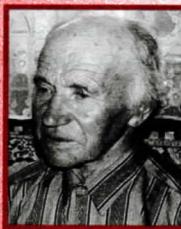
Je veľká škoda, že v našej obci, kde malo vyučovanie slovenského jazyka dlhoročnú tradíciu, sa tentoraz nenašiel dostatočný počet záujemcov o jej vyučovanie. Za tento nepríaznivý stav sú zodpovední nielen naši aktivisti a rodičia, ale aj niektorí naši absolventi stredných a vysokých škôl, ktorí sice vyštudovali na Slovensku, ale v súčasnosti sa neangažujú v krajskej práci. Nevidieť ich totiž na žiadnom z našich podujatií, ani v školách, pri nácvikoch súborov, či medzi krajanmi a mládežou. Myslím si, že práve o takýchto veciach by sa malo hovoriť nielen na každom stretnutí krajanov, ktorých by mimochodom malo byť oveľa viac, ale hlavne na zasadaniach ÚV a OV SSP na Orave a na najbližšom zjazde Spolku. Tejto, pre mnohých iste pálčivej problematike, by sa viac pozornosti malo venovať aj na stránkach krajského Života.

Na druhej strane ma teší, že Slovensko, hoci sa to na prvý pohľad nezdá, na našich krajanov a študentov nezabúda. Dôkazom môže byť o.i. dlhoročné pôsobenie učitelky zo Slovenska Kataríny Reisovej na Orave, ako aj vynikajúca spolupráca s vedením Oravského osvetového strediska v Dolnom Kubíne a najmä jeho riaditeľkou Olgou Žabenskou pri organizovaní výletov a exkurzií na Slovensko pre žiakov, ktorí sa učia slovenský jazyk a pod.

Mnohých krajanov teší tiež to, že už desiaty rok sa v Jablonke odbavuje slovenská sv. omša, že každoročne sa tu uskutočňujú pekné kultúrno-spoločenské podujatia, ako napríklad Dni slovenskej kultúry v Jablonke a pod.

Dúfam, že situácia v myslení našich ľudí sa onedlho zmení k lepšiemu, že ešte dho budeme počuť o vyučovaní slovenského jazyka v našich školách a budeme sa tešiť aj z úspe-

chov našich študentov aktívne účinkujúcich na rôznych podujatiach nášho Spolku. Prajem si to za celého srdca.

**JOZEF
ANDRAŠÁK**
z Jablonky

- Na úvod spomieniem niekoľko plusov. V našej obci sa nachádza sídlo OV SSP na Orave a obvodná klubovňa, v ktorej sa konajú naše krajské kultúrno-spoločenské podujatia, ako napr. obľúbkové stretnutia. Peknú tradíciu si v Jablonke získali aj prehliadky slovenského folklóru, t.j. Dni slovenskej kultúry. V lyceu, ktoré v septembri t.r. oslávi 50. výročie svojho vzniku, sa podobne ako v turnajšom gymnáziu a ZŠ č. 1 nadále vyučuje slovenský jazyk. V našom kostole Premenenia Pána sa už desiaty rok odbavuje slovenská sv. omša, ktorá je jediná na celej Orave, máme tiež pomerne vysoký počet odoberateľov Života a žiaci, ktorí sa učia slovenský jazyk, sa zúčastňujú viacerých výletov na Slovensko. Hoci by sa mohlo zdáť, že s angažovanosťou a aktivity mnohých krajanov môžeme byť spokojní, situácia nie je až taká ružová.

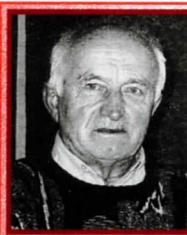
V našej MS chýbajú totiž mladí členovia, ktorí by mali prevziať štafetu slovenskosti po svojich dedoch a rodičoch. Žiaľ, mnohí z nich strácajú svoje národné povedomie. Vinu daného stavu netreba hľadať ďaleko, je hlavne v nás, starších krajanoch. Nemôžeme sa predsa uspokojiť s tým, čo sa dosiahlo v minulosti, teraz sa musíme hlavne zamerať na budúcnosť a vychovať si nástupcov. Musí nám však pomôcť aj vedenie ÚV SSP. Mnohým Oravcom sa zdá, že v posledných rokoch sa uprednostňuje hlavne Spiš. Ved' oddávna sa predsa hovorilo o plánovanej výstavbe Domu slovenskej kultúry na Orave, mali sme dokonca vyhliadnutý vhodný pozemok, ale na naše prekvapenie sa začalo stavať v Kacvíne na Spiši. Vela tiež záleží od vedenia OV SSP, ktoré by malo viac aktivizovať krajanov do účasti na našich podujatiach. Netreba sa teda diviť, že mnohí naši krajania sa stali akýsi apatickí, a je im všetko jedno.

Ked bol predsedom OV SSP na Orave môj brat Augustín, činnosť oravských MS napredovala. Organizovalo sa viacej krajských podujatí, výletov a pútí na Slovensko, ktorých sa radi zúčastňovali aj starší krajania, mali sme študentov učiacich sa na Slovensku a v obvodnej klubovni sme sa neraz ani nepomestili, toľko nás chodilo na schôdze a iné podujatia. Vela dobrého pre rozvoj krajskej

aktivity urobila aj učiteľka slovenčiny Katarína Reisová zo Slovenska.

V poslednom období sme sa ocitli pred väzonym problémom, spojeným s neočakávaným odchodom kňaza Pawla Kubaniho, ktorý v našom kostole už siedmy rok odbavoval slovenské sv. omše. Naši krajania boli preto už aj v krakovskej kúrii, ktorá slúbila nájsť nástupcu. Boli by sme radi, keby nám v tom pomohlo aj vedenie ÚV SSP v Krakove. Bojíme sa totiž, že nový kňaz nebude vedieť po slovensky, čo zníži úroveň našich bohoslužieb a tým aj účasť krajanov na nich. Podarilo sa nám sice zabezpečiť organistu z Liesku na Slovensku, ale to samozrejme nestačí.

Na najbližšom zasadaní OV SSP na Orave a najmä na zjazde Spolku by sa teda malo hovoriť o našich problémoch a o ich riešení. Dúfajme, že o Jablonke, ako aj o celej Orave budeme onedlho počuť len to najlepšie.

**JOZEF
IVANČÁK**
z Nedece

- So smútkom musím konštatovať, že krajská činnosť v našej obci sa už nevyvíja tak, ako pred rokmi. Ak chceme oživiť našu miestnu skupinu, potrebujeme jej rady posilniť mladými krajanmi. Veď dnes sa v mnohých miestnych skupinách angažujú len starší krajania, ktorých však z roka na rok ubúda. A je jasné, že starší krajania už nemajú toľko súl a energie, preto je nádej v našej mládeži. Dlhé roky bol centrom nášho kultúrneho diania krajský folklórny súbor Veselica, v ktorom radi účinkovali tak starší krajania, ako aj mládež. Neoceniteľnú zásluhu má na tom jeho vedúca Žofia Bogačíková, ktorá vedela zaujať mladých a povzbudiť ich do práce v súbore. Verím, že náš súbor nezanikne a bude naďalej ožívovať krajské dianie.

Myslím si, že jednou z vecí, ktorá by nám pomohla rozvíjať krajskú činnosť, by bola nová klubovňa. V obci sice máme klubovňu, ale malú v starej budove a slabovo vybavenú, takže nevyhovuje súčasným požiadavkám. Navyše nedá sa v nej kúriť, takže v zime je vôbec nepoužiteľná. Dnes do takejto klubovne nikoho neprítiahneme. Viem, že kedysi nám ÚV plánoval kúpiť starší dom a adaptovať ho na klubovňu, lenže dodnes sa tak nestalo. Keby sme mali nový kultúrny stánok, samozrejme vhodne vybavený, určite by vzbudil aj záujem mládeži. Uvedomujem si však, že by to stalo nemálo peňazí.

Som rád, že sa v našej škole vyučuje slovenčina. Je veľmi dôležité, aby deti ovládali slovenský jazyk, preto musíme apelovať na

krajanských rodičov, aby zapisovali svoje deti na tento predmet. Veľmi ma teší, že máme v našom kostole slovenské bohoslužby, s úrovňou ktorých sú všetci krajania veľmi spokojní.

Pokial by som sa mal vyjadriť k budúcnosti nášho Spolku, tak si myslím, že po dedinách treba robiť viac podujatí, aby sme sa ukázali, aby bolo vidieť, že naša menšina existuje a rozvíja sa. Taktiež je potrebné organizovať vlastivedné, pútnické a iné zájazdy na Slovensko, tak pre starších, ako aj pre deti. Aj tým by sme mohli povzbudiť mladých do činnosti v MS. K činnosti ÚV nemám nejaké závažné pripomienky. Myslím si, že sa snaží robiť všetko podľa svojich možností. Podľa mňa nemožno hovoriť, že Slovenská republika na nás zabúda. Zo Života viem, že sídlo nášho Spolku navštevujú rôzni slovenskí štátni činitelia a iné osobnosti. Musíme pochopíť, že aj na Slovensku je v súčasnosti dosť ľahká situácia, a preto pomoc SR pre nás je obmedzená.

**IRENA
PETRÁŠKOVÁ
z Krempáčov**

- Miestna skupina SSP v Krempachoch patrí medzi najaktívnejšie a jej činnosť, najmä v porovnaní s inými miestnymi skupinami, je uspokojivá. Každý rok usporadúvame viaceré kultúrne podujatia, napr. Fašiangy - ostatky, oblátkové stretnutia či fašiangové diskotéky pre krajančeky. Do činnosti našej MS sa aktívne zapájajú viacerí mladí krajania, čo ma veľmi teší. V obci je po celý čas veľký záujem o náš krajančeky časopis. Máme slovenské

bohoslužby, ktoré navštěvuje mnoho krajanov. V našej škole sa vyučuje slovenský jazyk, na ktorý chodí veľa detí. Síce teraz je v nultej triede zapísaných na slovenčinu menej žiakov, avšak verím, že na budúci rok ich bude opäť viac. Je veľmi dôležité, aby rodičia posielali svoje deti na hodiny slovenčiny, vedľa všetky by mali ovládať materinskú reč. Preto nesmieme zanedbávať národnú výchovu v rodinách.

Potrebovali by sme obnoviť zariadenie našej klubovne. Zišiel by sa nám o.i. nový nábytok, ba aj nejaká hi-fi veža, aby sme mohli sami robiť podujatia pre deti a nemuseli platiť diskockeya.

Proti činnosti ÚV nášho Spolku nemám žiadne námiety. Každý rok sa nám snaží pomáhať podľa svojich možností, ktoré však sú tiež obmedzené. Snáď len väčšiu pozornosť by bolo treba venovať menším miestnym skupinám, kde krajančeky činnosť zaniká. Treba ich povzbudzovať a podporovať, lebo pri dnešnom národnostnom premiešavaní obyvateľstva je krajanom ľahšie sa presadiť.

Myslím si, že Slovenská republika nám v poslednom období nevenuje dostatočnú pozornosť. Podľa mňa by Slovensko malo uľahčovať našej mládeži možnosť štúdia v SR. Vedľa našej komunity potrebuje múdrych a vzdelaných ľudí, ktorí budú v budúcnosti vedieť brániť naše záujmy. Žiaľ, neraz sa stalo, že krajančeky deti po absolvovaní slovenských stredných škôl, mali potom problém dostať sa na vysokú školu nehovoriac o štipendiu. Takýto prístup odrádza ďalších žiakov, preto sa môže stať, že onedlho nebudem mať žájemcov o štúdium na Slovensku. Nechápem ani požiadavku víz od krajančekov, ktorí predsa majú preukaz zahraničného Slováka. Načo je teda potrebný ten preukaz?

**Zaznamenovali: JÁN BRYJA
PETER KOLLÁRIK**

V Živote č. 6/2001 sme uviedli fotografii speváka Andrzeja Piaseckého. Knihy vyžrebovali: Tadeáš Molitoris z Kacvínna, Marcela Diuhá z Krempáčov a Kamil Robus zo Zakopaného.

NAŠA FOTOHÁDANKA

Naša snímka predstavuje známeho polského divadelného a filmového herca. Iste ľahko uhádnete o koho ide, keď pripomienime, že hral hlavnú úlohu v populárnom televíznom seriáli *S nasadením života* (Stawka większa niż życie), ktorý podnes vysiela poľská televízia. Napište nám jeho meno a pošlite do redakcie. Medzi autorov správnych odpovedí vyžrebujueme knížne odmeny.

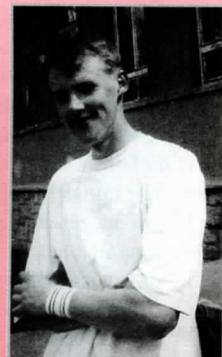
* * *

Pre všetkých žiakov základných a stredných škôl, ako aj pre ich učiteľov sa pomaly, ale iste končí letné prázdninové obdobie. Opäť sa začínajú obyklé, každodenné povinnosti, ktoré už onedlho odštartuje prvé zvonenie školského zvončeka. Využili sme teda posledné prázdninové dni a oslovili sme niekoľkých študentov, aby sa s našimi čitateľmi podelili svojimi zážitkami z prázdnin a s plánmi do budúcnosti.

Doma sme zastihli siedmich študentov. Bogdan Pieróg z Jablonky je absolventom najlepšieho licea, kde maturoval (aj zo slovenského jazyka) v máji 1998 a v súčasnosti študuje v Krakove. Marta Slamczyková z Malej Lipnice je žiačkou 3. triedy Technického licea vo Velkej Lipnici, Božena Prilinská z Podvlnky bude na budúci rok maturovať v liceu v Jablonke a jej sestra Katarína je žiačkou 3. triedy gymnázia v Podvlnku. Jablončanka Barbora Zboreková skončila jablonské liceum v tomto roku, kedy Silvia Smrečáková z Malej Lipnice ešte len začína 3. ročník Technického licea vo Velkej Lipnici. Jej brat Tomáš zasa nastupuje do 3. triedy gymnázia vo svojej rodnej obci. Veľkú časť prázdnin naši študenti strávili väčšinou doma, kde pomáhali rodičom v polných práciach. Mnohí z nich však videli aj okolity svet, zarábali si na brigádach, plným dúškom užívali slnečné a vodné kúpele, chodili na diskotéky i do lesa zbierať hrifby, či maliny.

Bogdan z Jablonky

- Študujem vo 4. ročníku na Pápežskej teologickej akadémii v Krakove. Prvých 15 júlových dní som trávil u rodičov v Jablonke. Zvyšok leta budem zasa brigádovať v Nemecku pri zbere ovocia a zeleniny. Zahŕbené peniaze chcem určiť na kúpu nového obleku, možno džínsov a zvyšok peňazí samozrejme pôjde na vysokoškolské skriptá a ďalšie štúdium v Krakove. Školu totiž končím až o dva roky a po jej absolvovaní budem učiť náboženstvo budú na niektoré ZŠ, gymnázium alebo v liceu. Či to však bude na Orave a konkrétnie v Jablonke, ešte presne neviem. Všetkým čitateľom Života prajem príjemný zvyšok prázdnin, zaujímavé čítanie a študentom najmä veľa súťaží v nasledujúcim školskom roku.

Marta z Malej Lipnice

- Počas prázdnin som skoro 1,5 mesiaca bola spolu so svojou sestrou Marzenou a sesternicou Barbarou v Zakopanom, kde sme u svojej tety Márie Gąsiorowej predávali zmrzlín. Mali sme však dosť času aj na návštevu medzinárodnej prehliadky goralského folklóru

Tatranská jeseň, kúpanie, výlety do hôr, večerné prechádzky po Krupóvkach, chodenie po diskotékach a podobne. Zarobili sme pomerne veľa peňazí, z ktorých väčšiu časť určíme na školský výlet do Francúzska. Pôjdeme tam začiatkom školského roka a mali by sme návštíviti o.i. Paríž a Štrasburg. Cestou sa zastavíme v hľavnom meste ČR v Prahe a už teraz sa tešíme na návštevu Hradčian a Karlovho mosta. V Paríži

Katarína k slovám svojej sestry dodala: - S učením počas leta som to mala podobne ako Božena. V októbri ma čakajú prijímacie skúšky do Technickej školy v Novom Targu, kde chcem študovať informatiku. Prázdniny však boli napriek tomu vynikajúce. Zopárkrát sme sa boli kúpať vo Vodnom parku v Krakove i na Oravskom jazere a teraz sa ešte chystám, spolu s niekoľkými priateľkami, na párdni stanovať na Mazurské jazerá.

Barbora z Jablonky

- Prakticky celé leto som trávila doma. Hoci pole už nemáme, aj tak bolo dosť práce, najmä v kuchyni a okolo domu. Našla som si však čas aj na stretnutia s priateľkami a bývalými spolužiačkami a spolužiacmi, s ktorími sme boli o.i. na Babej hore. Na bicykloch sme si urobili aj niekoľko výletov k Oravskému jazeru. Kúpali

turistom, ktorí k nám každoročne prichádzajú. Po zostupe z vrcholu sme si pri chate na úpätí Babej hory urobili vatrú, na ktorej sme opekali klobásky, spievali a rozprávali sa o príjemne prežitom dni. Ďalších sedem dní som strávila u mojej tety Žofie Omylákovej v Tokarni pri Myšleniciach. Spolu s jej dcérou Jolou, mojou dobrou priateľkou, sme trávili všetky voľné chvíle. Jola bola ďalší týždeň zasa u nás v Malej Lipnici, kde sme chodievali na diskotéky, na hríby, a pod.

Rozprávanie Silvie prerušil Tomáš: - V júni t.r. som skončil 2. triedu gymnázia v Malej Lipnici. V máji som však bol na peknom školskom výlete v Rakúsku, Maďarsku a na Slovensku. Navštívili sme o.i. Viedeň, Budapešť, Bratislavu a vodné dielo Gabčíkovo-Nagymaros. Po hlavnom meste Slovenska nás sprevádzala učiteľka Katarína Reisová, ktorá ma v našej škole učila slovenský jazyk. Bolo príjemné stretnúť sa a porozprávať o dnešnej situácii na Orave, keďže teraz sa, žiaľ, slovenčina v našej obci už nevyučuje. Cez letné víkendy sme sa spolu so sestrou a rodičmi chodili kúpať do Vodného parku v Krakove, niekoľkokrát sme boli aj na Slovensku, pri Oravskom jazere a v Námestove. Keďže naši rodičia nemajú cez týždeň veľa voľného času, každá spoločná chvíľa s nimi je pre nás veľmi vzácná. Okrem toho som s priateľmi chodieval na sobotňajšie diskotéky a na krátke bicyklové výlety k Babej hore i k malej priehrade za našou obcou, kde sú dobré možnosti na kúpanie a opaľovanie. Keďže v okolitých lesoch je dostatoč hríbov a černíc, spojili sme príjemne s užitočným. Po ukončení 3. ročníka gymnázia by som chcel študovať na lyciu v Jablonke alebo v Technickom lyciu vo Veľkej Lipnici.

Veríme, že naši študenti prežili naozaj príjemné prázdniny. Pre niektorých boli posledné pred nástupom do zamestnania alebo na vysoké školy. Želáme im veľa úspechov.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

PRÁZDNIKY KONČIA A OPÄŤ DO ŠKOLY

bude iste nezabudnuteľným zážitkom pohľad na mesto z Eifelovej veže, či prehliadka katedrály Notre Dame a v Štrasburgu navštívime sídlo Rady Európy. Koniec augusta budem tráviť u svojej babky Rozálie Saryszowej v obci Dobrá pri Limanovej. Po maturite v roku 2003 chcem ďalej študovať hotelierstvo a turistiku, buď v Krakove alebo Zakopanom a v budúcnosti plánujem pracovať ako sprievodkyňa zahraničných exkurzií alebo ako letuška spoznávať exotické krajiny.

Božena a Katarína z Podvľka

- V máji 2002 budem maturovať (aj zo slovenčiny - pozn. P.K.) na lyciu v Jablonke. Počas tohoročných prázdnin som spolu so sestrou hlavne pomáhala rodičom na hospodárstve a niekoľko dní sme boli na púti v Čenstochovej. Skoro celý august som trávila u tety v Opole a nakrátko som spolu s rodičmi bola aj v Krakove. V lete som sa však musela aj poriadne učiť, keďže už v septembri ma čaká dôležitá skúšobná maturita zo slovenského jazyka a matematiky.

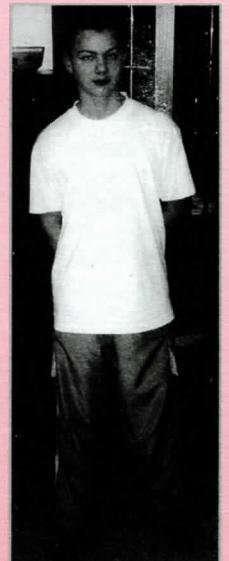
sme sa, opalovali, no a chodili na diskotéky, kde sme sa najmä dobre bavili. Po prázdninách chcem na niekoľko mesiacov vycestovať do Nemecka, kde mienim pracovať a zarobiť si na kurz nemeckého jazyka. Myslím si totiž, že v budúcnosti sa mi znalošť ďalšieho jazyka iste záde. S ďalšími štúdiami teda počítam až o rok, ale aký smer si vyberiem som sa ešte ne-rozhodla.

Silvia a Tomáš z Malej Lipnice

Oboch súrodencov som zastihol doma, kde sa práve rozprávali, čo spraviť so zvyšnými prázdninovými dňami. Poznamenajme, že naši krajania ich poznajú z viacerých vystúpení na našich kultúrno-spoločenských podujatiach, kde neraz spievali a tancovali spolu so svojou starou mamou a predsedníčkou MS SSP v obci Viktóriou Smrečákovou.

- Už šiesty raz, - hovorí Silvia, - som sa spolu bratom, priateľkami a ďalšími mladými ľuďmi z celej Oravy zúčastnila na púti do Čenstochovej (27. júla až 3. augusta). Predtým som sa s niekoľkými priateľkami zúčastnila nočného výstupu na Babiu horu, odkiaľ sme obdivovali prekrásny východ slnka. Je to nezabudnuteľný zážitok, ktorý si človek pamätá veľmi dlho. Odporučam ho všetkým návštěvníkom a

Jablonští lycealisti sa radi učia slovenčinu

EŠTE JE ČAS...

Skončil sa školský rok 2000/2001 a naši žiaci a študenti využívajú posledné týždne letných prázdnin, obdobie zaslúženého odpočinku po dešaťmesačnej námahe. Mnohých rodičov potešili dobrými vysvedčeniami, výbornými známkami a odmenami, ktoré dostali na záver roka za svoju usilnosť. Každý rodič predsa chce, aby sa jeho dieťa dobre učilo, správalo a získalo čo najviac vedomostí. Je to predsa to najhlavnejšie, čo našim ratolestiam môžeme poskytnúť.

Ešte pred skončením školského roka prebiehali v školách zápisy prvákov a žiakov na vyučovanie slovenského jazyka. Viacerí krajanskí rodičia, samozrejme, tam, kde sa slovenčina vyučuje, využili túto možnosť a svoje deti na materčinu zapísali. No ani zdaleka nie všetci. Najhoršia situácia je, že na Orave, hoci ani na Spiši nie je všetko tak, ako by sme si to predstavovali. Preto sa naša redakcia opäťovne obracia na všetkých krajanských rodičov, aby si ešte teraz splnili svoju krajanskú povinnosť a prihlásili svoje deti na vyučovanie materinského jazyka. Obraciame sa i na výbory miestnych skupín SSP, aby sa aj ony zapojili do tejto akcie. Ešte stále je čas. Veríme, že ani vedenia škôl nebudú robít žiakom prekážky a ochotne prijmú ich dodatočné prihlášky.

O niekoľko týždňov sa začne nový školský rok 2001/2002. Bolo by dobre, keby sa 1. septembra opäťovne začalo vyučovanie slovenského jazyka najmä v tých oravských obciach, kde prednedávnom prestalo, teda v Jablonke, Chyžnom, Malej Lipnici, Podvlku, Harkabuze, Oravke, Dolnej a Hornej Zubriči.

Potešíť by nás však aj rast počtu žiakov v takých spisských školách, ako vo Vyšných Lapšoch, Nedeci, Čiernej Hore či Kacvíne. Samozrejme, bolo by ideálne, keby sa slovenčina vyučovala v každej spisskej a oravskej obci. Ved v každej žijú krajania, ktorí majú deti v školskom veku. Treba len chcieť. Máme tu na mysli nielen základné školy, ale aj novootvorené gymnázia, v ktorých sa (okrem Krempáčov a Jablonky) slovenčina nevyučuje.

Bolo by iste potešiteľné, keby sme uvítali nový školský rok s pocitom dobre vykonanej práce, s pocitom spokojnosti, že sme pre rozšírenie výučby slovenčiny urobili všetko, čo bolo v našich silách. Nechceme predsa, aby o niekoľko rokov došlo k zániku výučby materinského jazyka, o ktorú pred vyše polstoročím naši otcovia tak urputne bojovali.

Kedysi sa mnohí oprávnenne stažovali, že vedenie viacerých škôl nemalo príliš priaznivý vzťah k slovenskej výučbe. Vyskytovali sa prípady odhovárania, ba dokonca zastrašovania žiakov prejavujúcich záujem o slovenčinu, zhoršovanie prospechu, nehovoriac o zaradovaní výučby slovenčiny v rozvrhu na najnevýhodnejšie hodiny, teda skoro ráno alebo neskoro popoludní a pod. To už asi patrí do minulosti. Dnes je jedným z argumentov, ktorý vytáhujú odporcovia slovenčiny, napr. nedostatok fiančených prostriedkov, citelný najmä teraz, v období zavádzania školskej reformy. Často sa tiež stretávame, že žiaľ aj u niektorých krajanských rodičov s výhovkami, že žiaci sami nejavia záujem o slovenčinu a chcú sa učiť iný jazyk (anglický, či nemecky), ktorý sa im v budúcnosti vraj viac zábera. Počuť sú argumenty, že slovenský jazyk je natoľko podobný poľskému, že sa ho dieťa ani nemusí učiť a aj tak mu rozumie a pod. To všetko však rodičov ani školy neoslobodzuje od povinnosti organizovania výučby materinského jazyka, kde si to menšina žiada a na ktorú má právo. Toto právo nám predsa zaručuje štát, ktorý sa chce začleniť do európskych štruktúr. Využíme túto možnosť, tým viac, že to nikto zo nás neurobí!

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Mnohí poznajú človeka, o ktorom chceme napísať, hlavne ako vzorného krajanu a dlhoročného predsedu MS SSP. Diváci na Orave, Spiši a na Slovensku tiež vedia, že už desiatky rokov tvorí jeden z pilierov ochotníckeho divadielka Ondrejko. Najradšej sa vtedy do žartovných postáv dedinských hrdinov, z ktorých mnohé sú akoby „šité“ priamo na neho. Nie div, že všade, kde vystupuje vyvoláva gejzíry smiechu a búrkly potlesku, takže má svojich verných obdivovateľov. Reč je o Vladislavovi PIERONKOVI z Podvlku, o ktorom jeho spoluobčania vedia tiež to, že popri účinkovaní v divadle sa venuje aj „čiernemu“ remeslu, napríklad kováčstvu, ako aj ďalšiemu veľkému koníčku - výrobe malých i väčších traktorov.

Moje traktory - moja láska

- Práca rolníka, - hovorí V. Pieronek, - je nemyšliteľná bez strojov, najmä traktorov, ktoré už pred viacerými rokmi vytlačili kone aj na Orave. Hoci spočiatku si najmä starší rolníci len ľahko zvykali na nahradzovanie svojich štvrnochých pomocníkov rapkajúcimi traktormi, v podstate nemali iné východisko. Ved pokrok sa nedá zastaviť. Ostatne mechanizácia významne ulahčila prácu našim rolníkom.

Ked' sa z obce vytratili kone, pre rolníkov nastal problém, čím majú sadiť zemiaky. Totiž veľké a ťažké traktory (Ursusy, Zetory) nemilosrdne utlačali ťažkú, hlinitú pôdu a na úzke a strmé oravské polička sa nehodili. Spočiatku však ani traktorov nebolo nadostač.

- Obecny rolnícky krúžok, - pokračuje V. Pieronek, - mal vtedy len 5 traktorov, ktoré požičiaval ľudom. Ked' mašiny doslužili, vyradili ich z prevádzky a odpredali súkromníkom na verejnnej dražbe. Ked' si neskôr rolníci mohli kúpiť už aj nové traktory, pre mnohých boli mimoriadne drahé. Hoci aj dnes sú kone pomocné pri sadení zemiakov, začal som rozmýšľať, ako ulahčiť túto ťažkú prácu...

Vladislav Pieronek teda zašiel, ako sa hovorí, po „rozum do hlavy.“ Napadlo ho, že vhodným pomocníkom pri sadení zemiakov by bol fahký, lacný a súčasne výkonný malý traktor.

- Takýto stroj, - hovorí, - je pre našich rolníkov, hospodáračov prevažne na malých a úzkych poličkach, veľmi výhodný. Nielenže ulahčuje sadenie, ale aj nahradzuje prácu niekoľkých sadičov. Zemiaky nielen sadí, ale aj oboráva, pleje a postrekuje burinu.

V. Pieronek zatiaľ urobil dvanásť veľkých a tri malé traktory. Každý má vzdialosť namontovaný automatický zdviháč, na ktorý možno pripojiť pluh, sádzač na 1/2 vreca zemiakov, dve brány, oborávač a pod.

Posledný malý traktor zhotobil V. Pieronek v roku 1999. Jeho dieselový (naftový) štvortaktný motor zn. S 1CA 90 kúpil vo fabrike v Andrychove. Má obsah 600 cm³, výkon 10 koní a malú spotrebú. Štartér nahradil ručnou kľukou. Najdôležitejšou súčasťou motora je samozrejme diferenciál, čiže vyrovnanie súkolie, ktoré vyrovňáva rozdielnu obvodovú rýchlosť kolies v zákrutách, teda umožňuje, aby sa zadné koleso, ktoré v zákrute opisuje väčšiu dráhu, krútilo rýchlejšie. V prípade potreby, hľavne v ťažkom teréne, sa nožným pedálom zapína blokáda behov, vďaka čomu sa zadné (náhonové) kolesá otáčajú rovnomerne.

Predná maska, blatníky a karoséria sú z ocelového plechu (hrúbka 3 mm). Prednú os tvorí štvorhranná ocelová trubica, majúca priemer 8 cm. Zadná os pochádza z nákladného automobilu Praga. V strede masky je umiestnený reflektor (z Fiata 126 P), zadné kolesá sú z kosačky a predné z Fiata 126 P. Traktor má modro-červenú farbu a plechový koš sádzača zemiakov je zelený.

Cena materiálov, z ktorých je malý traktor vyrobený, je okolo 2 tisíc zlôtých a ďalších 2,5 tisíc zlôtých stojí motor, samozrejme ak nepočítame skoro tri mesiace práce a náklady za elektrický prúd, ktorý sa spotreboval počas zvárania, sústruženia a prípravy jednotlivých súčiastok.

- Prvý malý traktor, - hovorí V. Pieronek, - som urobil pred 10 rokmi do Jablonky, druhý slúži svojmu majiteľovi vo Velkej Lipnici a tento, kedže sa už nevenujem poľnohospodárstvu, čaká

Traktor Vladislava Pieronka s celým sádzacím zariadením

na svojho záujemcu. Prvý „velký“ traktor som urobil už v roku 1965 Jagodkovom v Podsklí a ako viem, jazdí ešte aj dnes, hoci má už 36 rokov. Je samozrejme po oprave motora, ale bol vyrobený, podobne ako ostatné moje traktory, z veľmi trvanlivých materiálov. Zo zvyšných jedenásťich traktorov, ktoré som poskladal, je jeden v Limanovej, ďalšie sú o.i. vo Veľkej Lipnici, Rabe Wyznej, Skawe, Spytkowiciach. Všetky materiály na ich výrobu,

Konštruktér a jeho dielo

po naštartovaní veselo rapká. Tento, kedysi obyčajný sériový automobil, aké ešte dnes vidíme na slovenských, českých, ba aj poľských cestách, vyzerá, hlavne spredu, ako športové Ferrari, či Porsche.

- Tento dravý vzhľad, - dodáva B. Pieronek, - má auto najmä vďaka dvom výklopným reflektorom, ktoré sú z Fiat 126 p. Auto je širšie o 16 cm, má strešné okno, zmenené nárazníky so zamontovanými halogénovými svetlami, predný ochranný trubkový rám, aerodynamické spojlerky a gumené lišty na dverach.

Od obyčajnej škodovky sa odlišuje aj zo zadu. Má namontované väčšie svetlá, iné príchytky kapoty motora, ba aj bočné vetráky na prívod vzduchu do motora, ktorého príjemný bručivý zvuk vydáva dvojité športové výfuk zn. Abarth. Na zadnej kapote je veľké, prítláčené kŕidlo a zospodu je namontovaný hák na tahanie napr. obytného prívesu. Zmenám sa nevyhol ani interiér automobilu. Na prístrojovom paneli pribudol o.i. veľký otáčkomer, tlakomer a rôzne páčky a tlačítka, v tom na ovládanie výklopných reflektorov. Nový, športový volant je štvoramenný, iná je riadiaca páka a pohodlné klubovkové sedadlá majú anatomický tvar.

Bogdan Pieronek nezabudol ani na bezpečnosť cestujúcich, takže v aute sa nachádza, podobne ako v klasických pretekárskych automobiloch, silný ochranný trubkový rám, potiahnutý plsťou.

- V súvislosti s týmto automobilom, - hovorí Bogan, - chcem spomenúť jednu zaujímavú príhodu, ktorá sa stala nedávno. Mal som totiž odviezť jedného známeho na letisko do Varšavy, keď sa uprel, že tam chce ísť iba našou škodovkou, ktorá sa mu nesmierne páčila. Nebol som si istý, či auto vydrží takú dlhú cestu, ale stalo sa. Všade po ceste, kde sme zastavili na krátke odpočinok, sme vzbudzovali nebývalý záujem, najmä dievčat. Nie div, že sme sa cítili ako nejakí slávni pretekári.

Na záver poznamejme, že Vladislav Pieronek nemá strojárske vzdelanie. Je však veľmi šikovný. V roku 1975 absolvoval v Myšleniciach 9-mesačný zámočnícky a neskôr aj zváračský kurz. Po siedmich rokoch praxe si založil kováčsku dielňu, takže mnoho vecí si robí sám. Ale o tom snáď inokedy.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Prístrojová doska takmer ako v lietadle

Sportová Škoda Bogdana Pieronka

Slovák som a Slovák budem...

Poznajú ho mnohí krajania, nielen v rodnej obci, ale na celom Spiši. Hoci má už vyše šesťdesiat rokov ešte vždy je pevným pilierom Miestnej skupiny nášho Spolku v Novej Belej. Dá sa povedať, že patrí ešte k tej generácii krajanov, pre ktorých slovenské národné povedomie a nezíštná krajanská činnosť boli a sú vždy na prvom mieste. Aj keď zažil prenasledovania a neprávosti páchané na Slovákoch za ich národné cítanie, svojej národnosti sa nikdy nezaprel. Práve naopak, všetko zlo len utvrdzovalo v ňom slovenské povedomie, na ktoré bol a je vždy hrdý. Reč je o krajanovi Františkovi BRODOVSKOM, ktorého profil chceme čitateľom Života príblížiť.

Mladosť na hospodárstve

Narodil sa 5. februára 1937 v Novej Belej v slovenskej roľníckej rodine Františka a Márie (rod. Šeligovej) Brodovských. Pochádza z viacdejnej rodiny. Jeho matka sa vydala za Františka Brodovského po smrti prvého manžela, po ktorom jej ostali dve deti: Valent a Katarína. S Františkom mali ešte dve dcéry - Annu a Máriu a dvoch synov: Jána a Františka. Ako šesťročný začal navštěovať slovenskú základnú školu. Z tohto obdobia mu okrem niekolkých fotografií ostali aj mnohé spomienky, okrem iného na knáza Móša, ktorý ho pripravoval k prvému svätému prijímaniu. Bolo to veľmi rušné obdobie. Totiž po skončení druhej svetovej vojny si mestní Slováci museli nemálo vytrpieť za svoju národnosť. Novú Belú často prepádávala banda Ogňa, preto nečudo, že mnohí krajania museli ujsť na Slovensko, aby si zachránili aspoň holý život. Banda neušetrila ani rodinu vtedy len devätročného Františka. Naštastie jeho otcovi sa podarilo v poslednej chvíli ujsť, čím si zachránil život. Takéto šťastie však nemali ďalší štyria belianski krajania, ktorých banditi odviedli so sebou a zavraždili.

- Aj keď som bol ešte malý, veľmi dobre sa pamätam na to obdobie, - vráví František. - V noci z 15. na 16. apríla prišla banda Ogňa k nám pre otca. On ich však zbadal skôr a dal sa na útek. Banditi počuli dvere buchnúť a tak sa začali dobýať dnu. Keďže dvere sme zamkli, vylomili okná a vošli do izby. Začali nás všetkých biť a chceli vedieť, kde je otec. My sme však boli radi, že sa mu podarilo ujsť.

Františka Brodovského nebolo doma dva roky. Vrátil sa zo Slovenska až v r. 1948, keď už banda prestala existovať. Po celý ten čas sa o hospodárstvo musela staráť matka s malými deťmi. V roku 1948 na Slovensko odišiel natrvalo aj Františkov nevlastný brat Valent Krištofek. Ďalší brat - Ján ostal gázdovať na rodičovskom hospodárstve, ale potom vycestoval do Ameriky. Sestry Katarína a Anna sa vydali a ostali bývať v rodnej obci. Mária sa usadila v Bogumiłowej, kde pôsobila ako učiteľka.

- Povoľovné obdobie bolo pre nás veľmi ťažké, - spomína František, - otec neboli doma, práce na hospodárstve bolo veľa. Ešte aj orat sme museli kravami, lebo koňa nám vzali na frontu.

F. Brodovský ako školák (prvý sprava v strednom rade)

Manželia Brodovskovci dnes

Na gázdovstve František robil až do roku 1958, keď dostal povolávací rozkaz a musel odísť na vojenčinu. Narukoval do Slupska, kde si odslúžil takmer dva roky. Domov sa vrátil tesne pred Vianocami nasledujúceho roka. V roku 1961 sa aj on rozhodol osamostatniť a založiť si vlastnú rodinu.

40 rokov spolu

Za manželku si vzal Katarínu Bendíkovú z Novej Belej, ktorá podobne ako František, pochádzala zo slovenskej roľníckej rodiny. Jej rodičia Valent a Angela (rod. Klukošovská) gázdovali na niekoľkohektárovom hospodárstve. Narodila sa 15. apríla 1929 v Novej Belej. Mala šiestich súrodencov: bratov Šimona, Františka, Valenta, Jakuba a Jána a sestru Angelu. S Františkom sa poznali od detských rokov, ved bývali nedaleko seba. Svoje životné cesty spojili 2. augusta 1961 v kostole sv. Kataríny v Novej Belej. Bol to mimoriadne slávny deň pre rodinu Bendíkovcov, lebo súčasne s Katarínou sa ženili aj jej dvaja bratia Jakub a Ján. Obaja si zobrať manželky z rodnej obce. Po svadbe manželia Brodovskovci bývali spočiatku u rodičov Kataríny, ale one-dlho si postavili vlastný dom a začali zveľaďovať svoje hospodárstvo. Gázdovanie však nikdy nebolo príliš výnosné, preto František od roku 1964 začal pracovať v novotarskom obuvníckom závode (NZPS). Tam bol zamestnaný až do roku 1981, keď prešiel do dôchodku. Manželka sa v tom čase starala o domácnosť a výchovu jediného syna Františka, ktorý neskôr stal gázdovať na rodičovskom hospodárstve. Dnes sa František a Katarína tešia už z dvoch vnukov a dvoch vnučiek, ktorí im spríjemňujú jeseň života. Starí rodičia im neraz rozprávajú o svojej mladosti a, samozrejme, vždy pripomínajú slovenský pôvod.

- Dnes je život omnoho ľahší ako za čias našej mladosti, - vráví Katarína. - Ved' dnes málokto vie, čo je to ozajstná bieda. Ako deti sme museli väčšinou boso behať, lebo topánky sme si obúvali len v nedeľu. Oblečenie sme mali ľanové a všetky práce bolo treba robiť ručne. Nejedávali sme koláče a sladkosti ako dnešné deti, stačili nám aj obyčajné „moskole“ (posúchy). Musíme však povedať, že aj keď nás bolo veľa detí, hladom sme netrpeli. Ba naši dávali jedlo aj iným ľuďom.

Verný krajanškému hnutiu

Pôsobenie nášho Spolku sa vždy opieralo o aktívnych a obetavých krajanov, ktorí si popri práci vo svojom povolaní našli čas aj na krajanškú činnosť. Jedným z nich je aj krajan František Brodovský, ktorý v súčasnosti plní funkciu podpredsedu miestnej skupiny SSP a je delegátom na obvodnú schôdu a XI. zjazd SSP. O činnosť MS sa živo zaujímal od začiatku a veru aj dnes je v nej nenahraditeľný.

- Do miestnej skupiny sme boli zapísaní všetci - tak rodičia, ako aj ja so súrodencami, - hovorí. - Krajanšká činnosť sa v našej obci vždy

ZA ČO BOJOVALI?

Onedlho uplynie 57. výročie vypuknutia Slovenského národného povstania, ktorého sa zúčastnili aj viacerí naši krajania. Chcel by som pri tejto príležitosti porozprávať o jednom z našich účastníkov druhej svetovej vojny a Slovenského národného povstania, dnes už nežijúcim Vendelínovi BRINČKOVI z Fridmana. Iste aj on si neraz kládol otázku, postavenú v titule, a akiete našiel na ňu odpoved', ktorú možno vyjadriť jedným slovom - sloboda. Potvrdil to svojím konaním a neobvyklou udatnosťou v národnoslobodzovacom boji počas jednej z najhornejších vojen - druhej svetovej vojny. Nie div, že za svoju chrabrosť a odvahu dostał viaceré vojnovej i vojenské vyznamenania, rady, kríže a medaily. Je tiež, snáď ako jediný Spišiak, nositeľom čestného titulu Hrdina Sovietskeho zväzu.

Vendelín Brinčka (Braviok) sa narodil v roku 1921 v krajanskej roľníckej rodine vo Fridmane. Po vychodení ľudovej školy pokračoval v d'alošom vzdelávaní na poľnohospodárskej škole v Nowom Targu, kde vynikal inteligenciou, usilovnosťou a bohatými vedomosťami a patril k najobľúbenejším žiakom tamojšieho poľnohospodárskeho odborníka, prof. Ing. Czubernata. Po absolvovaní školy si však v dôsledku hlbokej hospodárskej krízy, ktorá v 30. rokoch postihla aj Poľsko, nikde nemohol nájsť zamestnanie, primerané svojej vyučenej profesi. Vrátil sa preto do Fridmana a pomáhal rodičom na hospodárstve.

V roku 1939 sa Spiš vrátil k Slovensku a čoskoro vypukla druhá svetová vojna, ktorá, žiaľ, hlboko zasiahla aj do života Vendelína Brinčku. 1. októbra 1942 ho totiž povolali do slovenskej armády, kde prešiel prísné niekoľkotýždňové vojenské zaškolenie v Liptovskom Svätom Mikuláši. Po jeho ukončení ho spolu s ďalšími krajanmi zaradili do jednotky, ktorá mala odísť na východný front, kde sa mala stať súčasťou slovenskej tzv. Rýchlej divízie.

Na začiatku roka 1943 sa Vendelín a jeho jednotka ocitli vo vlaku, ktorý ich mal zaviesť na frontu. Na stanicu sa s nimi prišlo rozlúčiť množstvo ľudí. Ako neskôr spomínal, bola to veľmi smutná rozlúčka, dokonca vojenská dychovka im pri odchode hrala smútočne pochody. Cesta na frontu bola veľmi dlhá a únavná. K Rýchlej divízii dorazili vtedy, keď sa presúvala z Kaukazu na Krym. Strávili tu Vendelín niekoľko veľmi ťažkých mesiacov a zúčastnil sa viacerých bojov na rôznych miestach tohto poloostrova.

Významným dátumom v jeho živote je 30. október 1943, kedy došlo - pri Novej Askanii, severne od Krymskej šíje - k prechodu veľkej skupiny vojakov a dôstojníkov slovenskej armády na sovietsku stranu. Bol medzi nimi aj Vendelín Brinčka, ktorý mal už dosť

živo vyvíjala, a myslím si, že aj dnes sa veľa robí. Veľmi ma teší, že máme medzi členmi aj mladých krajanov a každý rok organizujeme nejaké kultúrne podujatia. Mám radosť z nášho súboru, ktorý nás reprezentuje doma aj v zahraničí. Je potešiteľné, že sa nám podarilo nadviazať plodnú spoluprácu so Slovenskom. Naposledy sme boli v Závažnej Porube, kde sa predstavil aj náš súbor Spiš. Aj naše deti sa v tomto roku zúčastnili školy v prírode na Slovensku.

Krajan F. Brodovský bol istý čas aj členom Ústredného výboru nášho Spolku. Vždy sa zúčastňoval všetkých akcií a porád Života. Zaujímalo ma, aký prístup k tomu mala jeho manželka.

- Aj ja som členkou miestnej skupiny SSP, - hovorí. - Niekto však musel zostať aj doma. Manžel sa vždy angažoval do činnosti Spolku, chodil na schôdze a iné podujatia a ja som to chápala a nikdy som mu v tom nebránila.

Blahoželáme manželom Brodovskovcom k okrúhlemu jubileu štyridsiatich rokov spoločného nažívania a želáme ešte mnoho krásnych, slnečných, spolu prežitých dní.

Text a foto: JÁN BRYJA

vojny a chcel sa čím skôr vrátiť domov. Vedel však, že to bude možné až po definitívnej porážke nemeckej armády, k čomu chcel prispieť aj on. Spolu s ním prebehli na druhú stranu aj viacerí naši krajania.

Ako neskôr spomínal, spočiatku to s nimi vyzeralo všetakako. Po zložení zbraní ich odviezli do vnútrozemia a zavreli v stráženom tábore. Nemali tam najhoršie podmienky. Podľa neho boli dokonca lepšie, ako v iných zajateckých taboroch. Nadišiel január 1944 a vtedy sa dozvedeli, že sa organizuje československé vojsko, pre snejšie Druhá československá paradesantná brigáda v ZSSR. Vendelín nechcel nečinne sedieť v tábore, preto sa medzi prvými prihlásil do novoorganizovanej brigády. Čoskoro sa v nej ocitli aj jeho kamaráti z Fridmana, ktorí s ním sedeli v tábore - Štefan Čajka, Jozef Pavlík, Jozef Tomašovič, Jakub Myšlivec, Ján Blahút a ďalší krajania zo Spiša a Oravy.

Ked' ich neskôr pozaraďovali do jednotlivých oddielov brigády, prišiel čas na tvrdé vojenské zaškolenie, v ktorom bol aj niekoľkotýždňový parašutistický výcvik v Jefremove. Každý z nich musel vykonat' väčší počet zoskokov padákom, a to za rôznych podmienok: z väčšej i menšej výšky, za dňa a v noci. Bol to nebezpečný výcvik, počas ktorého zahynulo niekoľko vojakov.

Ked' už boli dobre pripravení, začala sa brigáda premiestňovať do Przemyšla, odkiaľ časť jej jednotiek nasadili do bojov vznámej karpatsko-dukelskej operácie, kde utrpeli značné straty. 19. septembra 1944 sa Vendelín aj s ďalšími jednotkami brigády ocitol v Krosne. Tu sa začali pripravovať na letecký presun na Slovensko, kde medzičasom (29. augusta) vypuklo Slovenské národné povstanie. Medzi prvými, ktorí už koncom septembra pristáli na letisku Tri duby nedaleko Zvolena, bol aj Vendelín Brinčka. Čoskoro sa ocitol na prvej linii povstaleckeho frontu. Zúčastnil sa viacerých bojov, medzinám v oblasti Trnavej Hory, Jalny a Hronskej Dúbravy, kde sa vyznamenal neobvyklou odvahou a udatnosťou. Neskôr, keď sa brigáda zreorganizovala a rozhodla ustúpiť do hôr a prejsť na partizánsky spôsob boja, sa Vendelín Brinčka a jeho krajan Štefan Čajka so svojím oddielom pripojili k sovietskej partizánskej skupine, s ktorou bojovali až do oslobodenia. Pôsobili v Nízkych Tatrách a na Pohroní, kde zviedli viac bojov s nemeckými jednotkami a vyvýiali širokú diverznu činnosť. Počas bojov Vendelín utrpel niekoľko, naštastie ľahších zranení. Vždy sa však snažil byť tam, kde bolo najťažšie, a za svoju chrabrosť si získal veľké uznanie a, ako sme už spomenuli, aj vyznamenania.

Nie pre všetkých sa však vojna skončila tak šťastne. Počas povstaleckých bojov sa dvaja vojaci z Fridmana, Jozef Tomašovič a Alojz Pisarčík, dostali do zajatia a do konca vojny zotrvali v nemeckom zajateckom tábore, naproti tomu Jozef Pavlík zahynul pri obnove Banskej Bystrice.

Po demobilizácii sa Vendelín Brinčka a spomínaný Štefan Čajka rozhodli zostať v Československu. Na ich rozhodnutie mala iste vplyv skutočnosť, že po vojne boli Spiš a Orava opäť pripojené k Poľsku. Ked' sa Vendelín ako-tak zotavil, zamestnal sa v sklenej hute v Tepličkach v severozápadných Čechách. Tam sa tiež v roku 1948 oženil s fridmanskou rodáčkou Štefánou Brinčkovou (Turkotka), s ktorou vychovali tri deti - dve dcéry a syna Stanislava. Hoci im život uplynul pokojne, Vendelín túžil po domove, a tak sa v roku 1958 aj s celou rodinou vrátil do Fridmania. Tu si zákratko postavil skromný domček i hospodárske staviská a venoval sa poľnohospodárstvu. Vojnové útrapy mu však podlomili zdravie, takže často chorlavel a zomrel v pomerne mladom veku (ako 51-ročný) v roku 1971. Nedôčkal sa ani vnukov, po ktorých túžil.

Podobné osudy prežili mnohí naši krajania, ktorých život poznácia druhá svetová vojna. Aj keď odvtedy uplynulo takmer šesť desaťročí, niektorí ešte žijú, no väčšina nás už navždy opustila. Preto sa ich snažíme pripomínať, najmä mladému pokoleniu, ako svedkov tých pohnutých čias, aby nikdy neupadli do zabudnutia.

JÁN BRINČKA

Minister kultúry SR M. Kňažko otvára festival

Najvyšší predstaviteľia vlády, NR SR a Matice počas ekumenickej slávnosti

MATIČNÝ SVETOVÝ FESTIVAL SLOVENSKEJ MLÁDEŽE

V dňoch od 4. do 10. júla 2001 sa Michalovce stali centrom, ktoré zhromaždilo Slovákov, najmä slovenskú mládež z celého sveta. V srdeci Zemplína sa totiž uskutočnil už ôsmý Matičný svetový festival slovenskej mládeže. Spočiatku tieto festivaly, zamerané na povzbuďenie a utuženie národnnej spolupatričnosti Slovákov žijúcich v zahraničí, organizoval Svetový kongres Slovákov mimo územia Slovenska (1980 - v Nemecku, 1983 a 1986 - v USA, 1989 - v Rakúsku). Ďalšie festivaly v rokoch 1992, 1995 a 1998, sa už konali na Slovensku - v Martine. Tohtoročný festival, usporiadany po prvýkrát na východnom Slovensku, prebiehal v znamení Roka Matice slovenskej '2001.

Pozdravy Slovensku

Skôr, než sa začal otvárací ceremoniál na michalovskom Námestí osloboditeľov, stretli sa delegácie a pozvaní hostia v priestoroch mestského úradu s primátorom Ing. Jozefom Bobíkom a prednostami OÚ v Michalovciach a KÚ v Košiciach. Potom už minister kultúry SR Milan Kňažko a predsedca Matice slovenskej Jozef Markus slávnostne otvorili toto pekné podujatie, ktorého sa zúčastnilo mnoho zahraničných Slovákov, obyvateľov Michaloviec a širokého okolia, mladých aj starších matičiarov. Náš Spolok a krajanskú komunitu na festivale zastupoval podpredseda ÚV SSP Dominik Surma, tajomník ÚV SSP Ľudomír Molitoris, redaktor Života a 33-členná skupina krajanskej mládeže z Jablonky, Čiernej Hory, Jurgova, Krempláča a Novej Belej s učitelkami Annou Krištofekovou a Annou Vojtasovou.

Krajanská mládež na Zemplínskej šírave

Už tradične súčasťou prvého dňa Matičného svetového festivalu slovenskej mládeže (MSFSM), ktorý organizuje Matice slovenská a Ministerstvo kultúry SR, bolo Bežecké štafetové posolstvo. Počas 7 dní skupina 20 bežcov štafetovým spôsobom prebehla trať dlhú 645 km - od Devína do Michaloviec, kam dorazila práve na otvorenie podujatia. Po príhovoroch a oficiálnej časti programu nasledovali vystúpenia zahraničných súborov, o.i. z Čiech, Kanady, Maďarska, Poľska, Juhoslávie, Belgicka či Španielska, pod názvom Pozdravy Slovensku. Poľsko na festivale reprezentoval súbor Jarosław z Jarosławi a Jerzy M. Bożyk.

Šport, kultúra a zábava

Program nasledujúcich dní MSFSM bol doslova rôznorodý, preto si každý účastník mohol vybrať niečo pre seba. Boli v ňom rôzne kultúrne, športové a spoločenské podujatia, ako napr. súťaže v tenise, futbale či volejbale, do ktorých sa zapojila aj naša mládež, ako aj viaceré výstavy. Hned vo štvrtok bola v galérii Zemplínskeho osvetového strediska otvorená výstava Kresťanské symboly vo fotografii, a v galérii MsKS v Michalovciach výstava keramických a rezbarárskej výrobkov, čipiek, drevených hračiek, krojov a kostýmov ako aj gobelinov a obrazov pod názvom Ludové remeslá. Poobedňajší program festivalu bol zameraný na duchovné dedičstvo solúnskych bratov, sv. Cyrila a Metoda. O 17. hodine sa na Námestí osloboditeľov začalo Ekumenické slávenie sv. Cyrila a Metoda sprevádzané vystúpeniami cirkevných speváckych zborov. Zúčastnili sa ho o.i. predseda Národnej rady SR J. Migaš, premiér SR M. Dzurinda a, samozrejme, zástupcovia všetkých miestnych cirkví, teda rímskokatolíckej, gréckokatolíckej,

Plavba loďou po Šírave. Sprava: D. Surma, Ľ. Molitoris a J. Markus

Vystupuje súbor Ondavčanka z Bánoviec nad Ondavou

evanjelickej a.v., evanjelicko-metodistickej, bratskej, pravoslávnej a kresťanskej reformovanej cirkvi.

Program tretieho dňa MSFSM otvoril seminár Matica slovenská - Slovensko a slovenský svet, usporiadany v priestoroch michalovského Interhotela Družba. Jeho hlavnou tému bola spolupatričnosť Slovákov, hľadanie cieľov a východísk pri presadzovaní celoslovenských záujmov v kultúrno-spoločenskej oblasti. V rámci panelovej diskusie sa vyše päťdesiat domácich a zahraničných účastníkov seminára venovalo súčasnej problematike Matice slovenskej a jej spolupráce so slovenským zahradníčím a ďalšími aktuálnymi témami. K dôstojnému priebehu festivalu prispeli aj pracovníci Zemplínskeho múzea v Michalovciach, kde sa predpoludní konala vernisáž výstavy Naše Slovensko. Výstavu tvoria obrazy vyše 40 maliarov, o.i. majstra Jozefa Theodora Moussona a Jozefa Fabiniho, ale aj súčasných Štefana Bubána a Ludmily Lakomej. Výstava tvorí pestru prehliadku pohľadov slovenských a zahraničných tvorcov na bohatú história a súčasnosť Zemplína.

Popludní sa program festivalu prestáhal na Zemplínsku šíravu, kde sa konali divadelné dielne mladých a neskôr v areáli šíravského amfiteátra prezentácia mládežnických hudobno-tanečných skupín. Okrem domácich skupín sa predstavila aj juhoslovanská hudobná formácia MAKSS a krakovský džezmen Jerzy M. Božyk. Záver dňa patril tzv. Kiksiáde, čiže veľkej diskotéke so sprievodným programom, ktorú pripravil miestny rozhlas KIKS.

Aj v ďalších dňoch sa účastníci festivalu mohli stretnúť na zaujímavých športovo-spoločenských podujatiach v areáli Vojenskej zotavovne na Šírave. V nedeľu bola na programe prehliadka národných prírodných rezervácií Morské oko a Senné rybníky, drevených kostolíkov v Inovciach a Ruskej Bystrej a iných kultúrnych pamiatok. V rámci sprievodných podujatí sa zahraničné i domáce kolektívy predstavili v dvanásťich mestách a obciach Zemplína a v nedelňu večer aj v michalovskom amfiteátri Hrádok v klenotnicovom programe 42. ročníka Zemplínskych slávností. Inými sprievodnými akciami bol o.i. ekotábor a splav po zemplínskych rieках. V pondelok sa program MSFSM prestáhal do Vysokých Tatier - Tatranskej Lesnej a Veľkej Lomnice, kde sa konal záverečný galaprogram zahraničných súborov. Posledným bodom MSFSM bol výstup na Kriváň.

Text a foto: JÁN BRYJA

KRÁTKO ZO SPIŠA

Začiatok tohto leta uplynul v znamení častých dažďov, v súvislosti s čím sa v polovici júna hladina mnohých spišských riek a potokov nebezpečne zdvihla. 20. júna rieka Bialka zaplavila cestu spájajúcu Fridman s Dębnom, takže niekoľko hodín bola nezjazdná. V Krempachoch nechýbalo veľa, aby voda zaliaла niekoľko domov. Bialka tam však vyrhla a odplavila z urbárskeho lesa až šesťdesiat 25-ročných sôsien.

Čoraz častejšie sa stávajú prípady krazeň na Spiši. Napr. v polovici júna sa vo Vyšných Lapšoch zlodej vlámalí do domu a odcudzili istú sumu peňazí. Budme preto cez leto, keď je v obciach viac cudzích návštěvníkov, opatrnejší.

V nedeľu 16. júna t.r. sa v Nižných Lapšoch konala slávnosť dovezenia relikvíj blahoslaveného kňaza Józefa Stanka, nižnolapšanského rodáka, ktorý zahynul mučeníckou smrťou vo Varšavskom povstani. V roku 1999 ho pápež Ján Pavol II. vyhlásil za blahoslaveného. Jeho relikvie boli uložené v sarkofágu v bočnom oltári nižnolapšanského kostola. Kňaz J. Stanek je patronom miestnej základnej školy.

Od 15. júna do 15. októbra pôsobí v Nedeci vodná policajná stráž. Jej úlohou je dozerať na poriadok a bezpečnosť na vodách nedeckej priehrady a v ich okolí. Policajti majú službu každý deň od 10. do 20. hod., k dispozícii majú dva motorové člny. Dodajme, že okolie nedeckej priehrady prítahuje čoraz viac turistov. Začiatkom leta si nedeckú priehradu pre svoje cvičenia vybral aj špeciálny oddiel hranicnej stráže. Lety vrtuľníkov (na snímke) a krikolomné manévre boli pre miestnych obyvateľov a turistov veľkou atrakciou.

V aprílovom čísle sme písali o peknom úspechu vyšnolapšanky Aleksandry Górskej, ktorá zvítazila v súťaži Miss nowotarskej zeme. Takmer osiemnásťročná Aleksandra (miery 92 - 65 - 92, výška 183 cm, váha 58 kg)

potvrdila svoje kvality aj na vojvodskom finále krásy, ktoré sa konalo začiatkom leta. Srdečne blahoželáme novej Miss Malopoľska.

Letné horúčavy je najlepšie stráviť v príjemnom chládku vody. Žiaľbohu v nowotarskom okrese nie je ani jedno poriadne kúpalisko. Miestny sanitárno - epidemiologický ústav vyznačil sedem miest, v ktorých sa možno kúpať bez rizika kožnej infekcie. Sú to tri miesta na Czorsztyńskom jazere (v Czorsztyne, Kluszkowciach a Nedeci - v Zámajerzi), v Krościenku na potoku Koźlecki, v Tribši (pri moste) a Fridmane na rieke Bialke a na jazere Krauszów.

Koncom školského roka sa v Gronkove konal gminný futbalový turnaj pre žiakov gymnázíí. Zúčastnili sa ho gymnaziisti z Krempách, Pyzowky, Gronkova a Ludźmierza. Hralo sa systémom každý s každým. Zvítazili krempašskí gymnaziisti, ktorí 2 zápasy vyhrali a jeden remizovali.

V poslednom týždni školského vyučovania sa v Základnej škole v Novej Belej konala zaujímavá výstava fotografií Macieja Turkiewicza pod názvom Cestami Spiša. Hlavnou tematikou výstavy boli fotografie spišských prícestných kaplniek a kostolov.

V minulom roku obyvateľia Novej Belej ukončili opravu interiéru svojho kostola. Tohto leta sa pustili do opravy vonkajšej strany kostola (na snímke). Veríme, že aj túto opravu sa im podarí v krátkom čase úspešne ukončiť.

Text a foto: JÁN BRYJA

ZAMAGURSKÉ FOLKLÓRNE SLÁVNOSTI

V krásnom prostredí Červeného Kláštora a jeho okolia sa už tradične začiatkom leta koná pekné kultúrne podujatie - Zamagurské folklórne slávnosti. V dňoch od 29. júna do 1. júla sa uskutočnil jubilejný - už 25. ročník týchto slávností, ktoré sa od minulého roku, vďaka spolupráci organizátorov s naším Spolkom, konajú aj po druhej strane štátnej hranice - v Nedeci-Zámku.

29. júna popoludní sa v Nedeci-Zámku a obciach slovenského Zamaguria konalo otvorenie podujatia. Žiaľbohu, počasie usporiadateľom ZFS tentoraz nežiatio, a tak sa vystúpenia folklórnych súborov - v tom aj krajanského súboru Spiš z Novej Belej a žiackej skupiny z Nedece pod vedením Ž. Bogačkovej - pri Nedeckom zámku kvôli daždu neuuskutočnili. Oficiálne otvorenie podujatia na poľskej strane Zamaguria sa preto konalo v jednej zo zámockých komnáta za účasti mnohých hostí, o.i. riaditeľa zámku J. Baranowského, tajomníka ÚV SSP L. Molitorisa, vojta nižnolapšanskej gminy A. Kapołku, riaditeľa Podtatranského osvetového strediska v Poprade L. Havlíka, Dr. J. Budziňáka a ďalších.

Vo večerných hodinách sa v Kultúrnom dome v Spišskej Staré Vsi konal otvárací program, súčasťou ktorého bola aj regionálna súťažná prehliadka choreografí mládežníckych folklórnych súborov z okresov Poprad, Kežmarok, Levoča, Spišská Nová Ves a Gelnica. Vítazom súťaže sa stal folklórny súbor Ma-

Otvorenie Zamagurských folklórnych slávností na Nedeckom zámku

gurák z Kežmarku. Organizátori ZFS aj tento rok pripravili niekoľko noviniek. Jednou z nich je zapojenie do podujatia rómskej kultúry. V súvislosti s tým sa v piatok večer uskutočnila prehliadka najúspešnejších rómskych folklórnych kolektívov z tohto regiónu - súboru Ternipen zo Slovenskej Vsi a Amenge zo Spišskej Staré Vsi. S rómskou kultúrou sme sa mohli stretnúť aj v nasledujúci večer na kláštornom nádvorí v Červenom Kláštore, kde sa s krásnym programom predstavilo Rómske divadlo Romathan z Košíc. Záver prvého dňa podujatia v KD v Sp. Sarej Vsi patril zahraničným hostom - írskej dievčenskej skupine z Dublina, ktorá predstavila účastníkom otváracej slávnosti írske národné tance, hudbu a piesne.

Nasledujúce dva dni sa v prekrásnej scenérii pod Tromi korunami konali pre-

hliadky domáceho aj zahraničného folklóru. Až dvakrát v amfiteátri Pod Tromi korunami vystúpil krajanský folklórny súbor Spiš z Novej Belej. Okrem neho sa divákom v niekoľkých programových celkoch predstavilo množstvo ďalších súborov zo Zamaguria, ale aj iných oblastí. Boli to o.i. FS Maguranka zo Spišskej Staré Vsi, DFS Flisocek z Č. Kláštora a Lechnice, FS Horec zo Štrby, Lúčka z Hranovnice, Jánošík zo Svitu, či Jaro Lanškroun z Českej republiky a Podgorzanie z polských Gliwic.

Napriek nepriaznivému počasiu sa tohtoročné ZFS tešili veľkému záujmu divákov. Dúfajme, že aj budúce ročníky tohto podujatia, ktorého sme spoluorganizátormi, budú mať zdarný priebeh.

Text a foto: JÁN BRYJA

Tancuje rómsky súbor Ternipen zo Slovenskej Vsi...

... a folklórny súbor Magurák z Kežmarku

Klubovňa MS v dome manželov G. a E. Prilinskovicov

NA MARGO KRAJANSKÝ KLUBOVNÍ

O krajanských klubovniach na Orave a Spiši sa toho popísalo na stránkach Života už neúrekom. Neraz sme sa zamýšľali nad ich funkčnosťou, často sme kritizovali ich nedostatočné vybavenie a slabú návštěvnosť.

Pokúsme sa pouvažovať o týchto kultúrnych stánkoch, ktoré sa dodnes nachádzajú skoro v každej oravskej a spišskej obci. Krajanské klubovne začali vznikať ako huby po daždi krátko po roku 1947, t.j. po vzniku miestnych skupín vtedajších Spolkov Čechov a Slovákov na Orave a Spiši. Od začiatku pulzoval v nich bohatý kultúrno-spoločenský život. Žiaľ, postupne však, ich činnosť začala čoraz viac ochabovať. Mnohé z nich prestávajú plniť svoj hlavný cieľ, kvôli ktorému ich pred vyše 50. rokmi zakladali, ako miesta krajanských stretnutí, zasadaní výborov MS SSP a rôznych kultúrnych podujatí, požičovne slovenských kníh a pod. Čoraz zriedkavejšie možno v nich počuť (česť výnimkám) slovenský spev, hudbu či recitáciu, ich podlahy sa už neozývajú krepčivým tancom mladých ľudí, nefungujú knižnice, nečítá sa tu slovenská tlač ani slovenské knížky, ktoré klubovne nedostávajú, prestáva sa tu stretnávať krajanská mládež.

Z týchto, kedysi tak dôležitých stredísk našej kultúrno-spoločenskej činnosti sa v súčasnosti, žiaľ, vytráca práve naša mládež, ktorá v dnešných klubovniach jednoducho nenachádza podmienky na príjemné a užitočné trávenie svojho voľného času. Dnešní mladí ľudia, pokiaľ neštudujú či nepracujú mimo svojej obce, alebo dokonca v zahraničí, majú väčšinou množstvo práce na rodičovskom ho-

spodárstve, takže nie div, že potom unavení sedia radšej doma pri televízore alebo navštievujú reštaurácie, bary, či iné podniky, pokiaľ v obci vôbec sú, kde využívajú možnosť inej zábavy a relaxu, napríklad zatancovať si na diskotéke, zahrať si biliard, stolný tenis, či v príjemnom prostredí si vypíti kávu, čaj alebo pivo.

Zariadenie krajanských klubovní, kde by mladí ľudia mohli trávit svoj čas a venovať sa napríklad ľudovému tancu, spevu, nácviku divadelných hier, výučbe hry na nejakom hudobnom nástroji, prečítať hodnotnú slovenskú knížku alebo len v príjemnom prostredí si posiedieť a porozprávať, totiž rokmi zostať. Nás Spolok jednoducho na modernizáciu a lepšie vybavenie klubovní nemá dostatok finančných prostriedkov, za ktoré by sa dalo kúpiť napríklad televízor, video, pingpongové stoly, hracie skrine a iné moderné zariadenie, ktoré by sem opäťovne pritiahlí mládež a deti, nehovoriac o nájomnom a vôbec o udržiavaní týchto, podľa mňa potrebných kultúrnych stánkov. Nedostatkom väčšiny klubovní (okrem Krempách, Vyšných Láps, Jur-gova, Novej Belej či snáď Dolnej Zubrice a Jablonky) je aj to, že sa nachádzajú v maličkých miestnostiach súkromných domov, ktoré už nevyhovujú požiadavkám súčasnej doby.

Už počas prvých služobných ciest na Oravu som sa zamýšľal, kde mám hľadať klubovne, v ktorých, ako som si myslal, stretne krajana či už počas schôdze, zábavy alebo posedenia. Nemusím ani hovoriť, že často som sa tým, čo som videl, sklamal. Niekedy bolo totiž dosť ľahko rozlíšiť, či miestnosť, v ktorej som sa ocitol, je krajanskou klubovňou alebo niečím úplne iným. V maličkých miestnostiach (4 x 4-5 m) sa totiž, iste až dodnes, nachádzal starý, často nefungujúci čiernobiele televízor, zapári rozheganých neprikrýtych stolov bez lavíc a stoličiek, okná bez záclon, regál alebo skriňa s nevelkým množstvom slovenských kníh spred nejakých 40 rokov, kedy ich ešte krajonom posielala Matica slovenská, kalendáre a zapári exemplárov Života. Kde-to sa na stenách „krajších“ klubovní nachádzal portrét bývalého slovenského prezidenta Jozefa Tisa, slovenská vlajka, prípadne nejaký veršík, či heslo vyjadrujúce lásku k starej vlasti a vzťah k slovenskej národnosti.

Ak majú klubovne splňať svoje poslanie, treba ich rozhodne preslávať do reprezentatívnejších, najmä však oveľa väčších miestností, či sál, no a moderne ich vybaviť. Musí v nich byť miesto nielen na členské schôdze, stretnutia a krajanské kultúrne podujatia, na nácvik divadelných a folklórnych súborov, a pod., ale čo je veľmi dôležité, musia mať atraktívny program práce, ktorý by bol príťažlivý aj pre mládež. Prvou lastovičkou v tomto smere by sa mal stať reprezentatívny Dom slovenskej kultúry, budovaný v súčasnosti v Kacvíne. Ďalšie takéto centrum slovenskej kultúry by malo neskôr vzniknúť v Jablonke na Orave. Na to však, či, a kedy tieto stánky pomôžu rozhýbať krajanskú činnosť, musíme ešte počkať.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

... a v Chyžnom

Primátor Kežmarku F. Grohola
otvára jubilejné oslavy

Vystúpenie skupiny Drišlak

750 ROKOV KEŽMARKU

V dňoch 13. - 17. júna t.r. prebiehali oslavy 750. výročia prvej písomnej zmienky o Kežmarku. Pri tejto príležitosti sa v Kežmarku uskutočnil celý rad kultúrnych podujatí a mesto navštívili viacerí významní predstaviteľia politického, cirkevného i spoločenského života, o.i. vývyslanci Českej, Poľskej a Maďarskej republiky na Slovensku, minister spravodlivosti SR J. Čarnogurský, štátny tajomník Ministerstva vnútra SR I. Budiak, primátori, starostovia a predstaviteľia iných spišských miest a obcí.

História tohto podtatranského mesta je veľmi bohatá a zaujímavá. Predstavuje symbiózu kultúr viacerých národností - slovenskej, nemeckej a maďarskej, ktoré žili vedľa seba prakticky od vzniku mesta. Názvom „Kesmark“ pomenovali saskí kolonisti mesto, ktoré vzniklo zo starších slovanských sídlisk - z osady rybárov sv. Michala, osady pri kostole sv. Kríža Alt Markt (Starý trh) a z osady príslahovaných Sasov s kostolom sv. Alžbety. Tieto lokality prvýkrát spomína listina Bela IV. z roku 1251. Základné práva a výsady udelil Belo IV. Kežmarku roku 1269. Roku 1380 povýšili Kežmarok na slobodné kráľovské mesto, čím získal ďalšie privilégiá, napr. právo dvoch výročných trhov (1419), právo skladu (1435), právo meča (1438), právo používať erb (1463) a ďalšie. Výhodná poloha mesta pri dôležitej obchodnej ceste spájajúcej Orient so severom Európy určila jeho hospodársky vývoj. V 15. - 19. storočí pôsobilo v Kežmarku až 38 cechov, čím sa zaradil medzi prvé štyri mestá na území Slovenska. Sľubný rozvoj mesta narušili boje - cez kežmarský chotár prešlo celkovo trinásť vojen. Vyše sedem storočí existencie Kežmarku poznačilo aj jeho architektúru, ktorá obsahuje každý stavebný sloh, počnúc románskym. V meste sú dve vzácné národné pamiatky - drevený evanjelický kostol a lýceum. Sa-

motný Kežmarok je jednou z osiemnástich mestských pamiatkových rezervácií na Slovensku.

Oslavy sa začali 13. júna v Kežmarskom amfiteátri benefičným Fórom mladých. V programe boli o.i. koncert hudobných skupín Gladiátor a Amadeus, vystúpenie majstra sveta v cyklotriale Štefana Pčola, majstrov sveta v hip-hop Rastá Hanáka a Františka Bodnára a ďalších. Na druhý deň sa konalo otvorenie výstavy o histórii mesta a výstavy k dejinám miestneho evanjelického cirkevného zboru, seminár o histórii Kežmarku a miestneho múzea, a iné kultúrne podujatia na námestí a hradnom nádvorí. 15. júna sa Kežmarčania, ako aj početní návštěvníci jubilujúceho mesta mohli oboznámiť s dejinami Kežmarku v podaní pouličného divadla. Divadelná skupina M-Teatro, kežmarskí ochotníci a študenti, folklórna skupina Magura i ďalší predstavili divákom prostredníctvom sprievodu aj s radnými pánnimi zaujímavý pohľad do dejín Kežmarku od doby prehistorickej až po renesančný trh na hradnom nádvorí. Oslavy pokračovali aj v nasledujúcich dvoch dňoch a ich program bol taktiež bohatý. Uvedme z neho aspoň historický trh, súťaž požiarových družstiev o pohár primátora mesta, kultúrny program a súťaže pre deti, vystúpenie humoristickej skupiny Drišlak, organový koncert v Bazilike sv. Kríža, vystúpenie cirkevných spevokolov, no a podpísanie zmluvy o spolupráci s mestami Gliwice a Kupiškis.

Pri príležitosti osláv mestské zastupiteľstvo udeleno spisskému diecézennemu biskupovi J.E. Mons. Prof. ThDr. Františkovi Tondrovi čestné občianstvo mesta Kežmarok. Okrem toho primátor Ing. František Grohola odovzdal sedem Cien mesta Kežmarok. Získal ju in memoriam aj stavebný inžinier Jozef Gogola, tribšký rodák, ktorý sa významne zaslúžil o výstavbu bytových sídlisk v Kežmarsku, základných škôl a infraštruktúru mestskej komunikácie. Zomrel v decembri roku 1990. Cenu prevzala jeho manželka.

Text a foto: JÁN BRYJA

Vzácna pamäti hodnosť mesta - Kežmarský hrad

Historický trh na Hradnom námestí

ŠTIPENDIÁ PRE KRAJANSKÝCH ŠTUDENTOV

Informujeme našich čitateľov o podmienkach poskytovania štipendií vlády SR od školského roku 2001/2002 pre krajanskú mládež žijúcu v zahraničí, ktorá má záujem o vysokoškolské štúdium na slovenských vysokých školách.

Z celkového počtu 70 štipendijných miest ročne bolo pre našu organizáciu v školských rokoch 2001/2002, 2002/2003 a 2003/2004 udelených 5 štipendií na magisterské štúdium a tri štipendiá na doktorantské štúdium. Podľa novej koncepcie od školského roka 2001/2002 sa počas jazykovej a odbornej prípravy nebude defom krajanov poskytovať štipendium vlády SR.

Nakoľko ide o zmenu podmienok pripájame informáciu o možnosti požiadať dekanu fakulty príslušnej vyskej školy v SR o umožnenie vykonať dodatočné prijímacie skúšky pre uchádzca, ktorí si nepodali prihlášku na slovenskú vysokú školu v riadnom termíne. V žiadosti uchádzca je potrebné uviesť dôvod, pre ktorý tak neurobil v termíne uvedenom vysokou školou.

Nástup na štúdium je viazaný na ten rok, v ktorom bolo rozhodnuté o udelení štipendia. Štipendium je neprenosné na inú osobu.

Držitelia štipendia vlády SR sú oslobodení od platenia správnych poplatkov za podanie žiadosti o povolenie a predĺženie povolenia k dlhodobému pobytu v SR v zmysle vnútrostátnych právnych predpisov SR.

Osoby uchádzajúce sa o štipendium na vysokoškolské štúdium musia splniť nasledujúce podmienky:

- mať úplné stredoškolské vzdelanie ukončené maturitnou skúškou,
- predložiť vyplnenú žiadosť o poskytnutie štipendia vlády SR s príslušnými prílohami,
- o štipendium sa môžu uchádzať kandidáti na bakalárské, magisterské a doktorské štúdium vo veku od 18 do 26 rokov.

Na dobu štúdia zvoleného odboru, určenú štatútom príslušnej vyskej školy, vláda SR študentovi poskytne:

- mesačné štipendium v stanovenej výške 5000 Sk mesačne,
- ubytovanie v študentskom domove a stravu v jedálach pre študentov za rovnakých podmienok ako slovenským študentom,
- vzdelanie na zvolenej škole alebo univerzite, tak ako slovenským študentom počas študijného obdobia určeného štatútom školy.

Štipendisti uzavierajú individuálne zmluvu o poistení nákladov na liečenie a lieky v zdravotnej poistovni. V prípade, že sa nepoistia, majú zdravotníctvu starostlivosť za podmienok stanovených zákonom č. 273/1994 Z.z. v znení neskorších predpisov za úplatu. (jb)

POZOR NA NENÁPADNÝCH UPÍROV

Leto, najmä ak je teplé, ale daždivé, môže nám prichystať viacero nemilých prekvapení. Jedným z nich je zväčšený výskyt komárov a kliešťov, ktoré pre človeka znamenajú neraz veľké nebezpečenstvo, lebo môžu prenášať rôzne choroby.

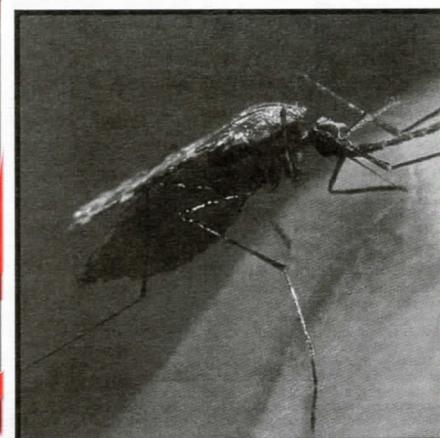
Miešanina z kyseliny maslovej, feromónov a kysličníka uhličitého, to je zjednodušené chemické označenie pachu človeka. Ani si neuvedomujeme, že práve vôňa tela príťahuje k obeti komárie samičky. Tie si na koži vyhliadnutého človeka najskôr preveria terén pomocou šiestich štetín sacieho aparátu. Citolivé zmyslové chľípky na ľom dokážu až s neuveriteľnou presnosťou lokalizovať miesto, kde sa v tele nachádza cieva s prúdiacou životodarnou tekutinou. A potom zapichnú do otestovaného miesta svoj sací aparát. Skôr, ako začnú odčerpávať svoju dávku, vylúčia do krvi vlastný slinový výlučok, ktorý zabraňuje, aby sa krv zrazila. Ako sme spomenuli, krv sajú len samičky komárov. Potrebujú ju na to, aby v ich telách mohli dozrietať vajíčka s budúcim potomstvom. Množstvo naraz vysatej krvi predstavuje až trojnásobok hmotnosti komárej samičky, pričom každá z nich sa potrebuje naciť aspoň raz na tri dni. Niektoré druhy tohto hmyzu sú schopné naklásť naraz až sto vajíčok. Z nich sa liahnu larvy, ktoré dosievajú tesne pod hladinou stojatých vôd. Poštípanie komárom býva nielen veľmi nepríjemné a u niektorých ľudí môže vyvolať aj alergické reakcie. V

našom zemepisnom pásmi doteraz identifikovali vyše štyridsať druhov komárov. Našťastie nám nehrozí od uštipnutia komára malária, ktorú prenášajú tropické druhy komára rodu *Anopheles*.

Oveľa nebezpečnejšími malými „upírimi“ sú pre nás klieše. Z niekoľkých druhov, ktoré žijú v našom pásmi je najznámejší kliešť obyčajný - *Ixodes ricinus*. Najaktívnejší je od marca do októbra. Zdržiava sa na vrcholkoch tráv a na kríkoch do výšky jedného metra. Môže človeka nakaziť nebezpečnou chorobou - encefalítidou, čiže zápalom mozgu. Kliešťov infikovaných encefalítidou je asi jedno percento. Ochorenie sa prejaví po týždni až dvoch od prisatia kliešťa. Inkubačná lehota však trvá aj dlhšie. Príznaky pripomínajú chrípku, ktorá ustúpi. Po zdanlivom vyliečení sa choroba prihlási znova. Objavy, ako bolesti hlavy, vysoká horúčka a poruchy spánku väčšinou smerujú k poškodeniu mozgovej kôry. Kliešťovej encefalítide možno predísť očkováním, ktoré chráni človeka na tri roky. Je rozdelené na tri fázy. Aby bolo účinné, musí človek dostať aspoň dve dávky. Nebezpečnejším ochorením prenášaným kliešťami je lymská borelioza, pretože proti nej neexistujú očkovacie látky. Nakazených je približne desať percent kliešťov. Toto ochorenie má tri štádiá. Najprv sa na mieste prisatia kliešťa vytvorí asi päťcentimetrová červená škvRNA, v strede svetlejšia. Vtedy už treba neodkladne navštíviť lekára, ktorý zaaplikuje vhodné antibiotiká. V opačnom prípade sa

druhé štadium ochorenia prejaví bolesťami hlavy, srdcovými arytmiami, zápalom srdcového svalu, strnulosťou končatín a šíje. Posledné štadium nastupuje po niekoľkých mesiacoch alebo aj rokoch. Toto ochorenie väzne postihuje centrálny nervový systém a kĺby, čo máva väčšinou trvalé následky. Ako postupovať, keď po návrate domov zbadáte na svojom tele prisátého kliešťa? Existuje niekoľko spôsobov, ako ho odstrániť. Môžeme ho jemne chytiť pinzetou a kávavým pohybom vytiahnuť. Nesmieme ho však pritom rozpučiť. Zaužívaný názor, že kliešťa treba vykrútiť, nie je správny. Takto mu môžeme akurát utrhnúť hlavu, ktorá zostane zahryznutá v koži. Ďalším spôsobom je vatový tampón s mydlovou vodou. Kliešťa ním zlăhka potierame, kým sa sám neuvoľní. Ranku potom treba dôkladne vyzelenifikovať. Najlepšou ochranou je však opatrnosť. (jb)

Malý, ale nebezpečný komár

KRÁTKO Z ORAVY

21. augusta sa 70 rokov dožíva krajan Jozef Šmiech z Pekelníka. V ten istý deň uplyva 45 rokov odo dňa, kedy sa v jablonskom kostole zosobášili manželia Jozef a Cecília (rod. Pavláková) Andrašákovci. Našim jubilantom k ich sviatku srdečne blahoželáme a prajeme najmä veľa zdravia, šťastia a pohody do ďalších dní.

* * *

Prednedávnom (17. 7.) uplynulo 10 rokov od úmrtia jedného z najzaslúžilejších funkcionárov a spoluzačladeľov nášho Spolku na Orave, krajanu Aloja Šperlákou z Jablonky.

* * *

V Jablonke-Boroch pohľady návštěvníkov a turistov príťahuje pomerne zachovaná, vyše 200-ročná drevenica (na snímke), ktorá je, ako sme sa dovedeli, dodnes obývaná.

* * *

5. mája 2001 podpísali zástupcovia gminek Veľká Lipnica a obce Bobrov na Slovensku dohodu o priateľstve a spolupráci, zameranú na vzájomnú výmenu informácií, pomoc pri ochrane prírodného prostredia, rozvoj obchodu a turistiky, ako aj spoluprácu v oblasti

vzdelávania, kultúry, umenia a športu. Podobnú dohodu uzavreli požiarnici oboch obcí.

* * *

Do nového obchodu s priemyselným tovarom v Chyžnom láka turistov zo Slovenska veľký nápis v slovenskom jazyku (na snímke), žiaľ, s mnohými gramatickými chybami. Tým sa, žiaľ, nevyhli ani na ďalšej informačnej tabuli o obchode MEGA v Szaflaroch. Ako sme sa mohli presvedčiť, kupujúcim ani predávajúcim to neprekáža. Čo na to však povedia ochrancovia čistoty slovenského jazyka?

* * *

12. mája 2001 sa v kostole sv. Anny v Chyžnom uskutočnili primičie dvoch mladých knázov, karmelitánov Zbigniewa Czerwienia z Chyžného a Janusza Janowiaka z Veľkej Lipnice. Oboch knázov, bývalých absolventov lýcea v Jablonke, vysvätil biskup Jan Szkođoń, pochádzajúci z Chyžného.

* * *

1. júna t.r. sa novým tajomníkom Gminného úradu v Jablonke stal Mgr. Wiesław Kotrys z Gliwic, ktorý v tejto funkcií nahradil Mgr. Emiliu Rutkowskú, zvolenú za riaditeľku Etnografického múzea v Hornej Zubrici.

Zaujímavý exponát z Oravy, veľkú maľovanú skriňu zo začiatku 19. storočia, ktorej vek prehrádza napoleonský vojak, zobrazený v spoločnosti maďarského šľachtica a dvoch žien v meštianskom odevi, môžu odnedávna obdivovať návštěvníci v krakovskom Etnografickom múzeu. Skriňu, pomaľovanú neznámym ľudovým umelecom, daroval múzeu pred niekoľkými rokmi Emil Mika.

* * *

Delegácia detí z novosáčskej oblasti odozvala Svätému Otcovi Jánovi Pavlovi II. troj-kilometrový list, ktorý sa skladá z 20 tisíc rôznych listov napísaných deťmi z mnohých krajín sveta. - *Tri kilometre, to nie je tak ďaleko, ale ako na list je to veľa* - skomentoval nezvyklý darček pápeža.

* * *

V noci zo 7. na 8. júna t.r. sa do domu v Oravke vlámalí štýria zamaskovaní banditi, ktorí zviazali stareňku a jej 44-ročného syna, počom zažiadali peniaze a cennosti. Keď nič nenašli, ukradli aspoň náramkové hodinky a niekoľko balíčkov cigaret. 8. júna t.r. bol v autobuse na trati Jablonka-Nový Targ okradnutý počas snu pasažier autobusu, ktorému zmizla kožená bunda, dokumenty a peňaženka s 300 zlótymi.

* * *

Vrch Diablák (1725 m. n.m.), najvyšší štít Babej hory, je popri Morskom Oku a vrchu Giewont vo Vysokých Tatrách najnavštievovaným miestom v Poľsku. Počas turistickej sezóny vystupuje naň vyše 60 tisíc turistov.

* * *

V kronike obce Podvilk, ktorú na základe knihy Andreja Kavuljaka Historický mestopis Oravy spísal občan Štefan Turvoň, sa nachádza zaujímavá fotografia jedného z potomkov zakladateľa tejto obce - Franciscusa Xavera Vilcseka de Radenc (1823-1896) - (na snímke).

* * *

V júni sa začala reštaurácia hlavného oltára jablonského kostola Premenenia Pána. Počas bohoslužieb lešenie neprekážalo ani knázom, ani veriacim.

* * *

Ked' Pán povolá, idem...

Medzi ľuďmi platí múdrost, že človeka si treba vážiť vtedy, keď žije, pracuje a plní si svoje povinnosti pre osobné aj spoločenské dobro. Slušnosť nám však prikazuje, aby sme po odchode človeka do večnosti zhodnotili jeho životnú púť, aby sme s pietnou úctou nechali pre neho čestné miesto v rodine, obci, meste, štáte, Cirkvi a národe.

1. mája 2001 Pán povolal do večnosti Ladislava Kudzbelu, náhle, ale tým bolestnejšie pre najbližšiu rodinu, príbuzných, priateľov a známych. Posledná rozlúčka so zosnulým bola na cintoríne v Kežmarku po zádušnej sv. omši v Bazilike Sv. kríža, ktorú celebroval kapitulný generálny vikár a riaditeľ Biskupského úradu v Spišskej Kapitule Mons. Ján Zentko. Dôstojne zhodnotil život nebohého a odovzdal smútiacej rodine sústrastný pozdrav od spišského diecézneho biskupa, Mons. prof. ThDr. Františka Tondru. Na cintoríne nechýbali slová vdáky a uznania za mesto Kežmarok z úst primátora Ing. Františka Groholu, za MO Maticu slovenskú a za organizácie a združenia, v ktorých zosnulý pracoval.

Medzi kyticami vdáky sa zvlášť vynímal veniec Spolku Slovákov v Poľsku, ktorý prinesol na poslednú poctu tajomník ÚV SSP Eudomír Molitoris. Veľkú pozornosť vzbudila krojaná skupina jurgovskej mládeže a ďalší krajania z Jurgova, Čiernej Hory, Repísk a Novej Belej.

Nebohý si takú poslednú poctu plne zaslúžil svojou celoživotnou prácou, od kolísky až po hrob. Narodil sa v liptovskej dedinke Kvačany - Dlhá Lúka 31. januára 1917. Tu vychodil aj ľudovú školu. V štúdiu pokračoval v Liptovskom Mikuláši a na Rímskokatolíckom učiteľskom ústave v Spišskej Kapitule, kde po úspešnom štúdiu a maturite získal diplom učiteľ-organista. V tomto povolaní pôsobil v rodnej obci. V roku 1939 ho spišský sídelný biskup Mons. Ján Vojtaššák vyzval,

24. júna t.r. sa v Oravke konali oslavys 350. výročia tamojšej farnosti a vzácnego dreveného kostola sv. Jána Krstiteľa. Pred kostolom stojí asi najstaršia soška P. Márie s dieťatkom na Orave (na snímke), ktorá pochádza z roku 1718.

* * *

Už desiaty rok sa v kostole Premenenia Pána v Jablonke odbavuje zatial jediná slovenská sv. omša na Orave, ktorou vyvrcholilo úsilie tunajších krajanov o zavedenie bohoslužieb v materinskom jazyku. Pripomeňme, že prvú omšu celebroval 18. 08. 1991 rodák z Chyžného, biskup Jan Szkodoň.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

aby šiel učiť do Jablonky, ktorá sa vtedy spolu s ostatnými oravskými a spišskými obcami po odlúčení v r. 1920 vrátila k Slovensku. Biskup poznal Kvačany, lebo pred 1. svetovou vojnou bol tam krátko administrátorom. Pána učiteľa poznal počas jeho štúdia ako statočného slovenského katolíckeho pedagóga. Občianske povinnosti ho však zaviedli k armáde splniť si vojenskú prezenčnú službu. Ako dôstojník Slovenskej armády bol odvelený na východný front. Ako učiteľ sa vyznal v psychológii tak podriadených vojakov, ako aj nemeckou armádou porobeného obyvateľstva. Stal sa im priateľom a ochrancom. Vážil si ich životy a majetok, preto bol oblúbený. Získal si dôveru na obidvoch stranach. Po neprezieravých akciách v prospech protinemeckého odporu v radoch slovenských dôstojníkov ho velenie armády odvolovalo na Slovensko.

Vďaka prezieravým vojenským i civilným predstaveným mal možnosť vrátiť sa k pedagogickému povolaniu. Nastúpil ako učiteľ do Jurgova, najprv na ľudovú, neskôr na meštiansku školu. Ako skúsený dôstojník a učiteľ bol veľmi osozý nielen školám, ale aj občanom Jurgova a celému tamojšiemu spišskému okruhu. Organizoval miestne bezpečnostné skupiny na ochranu obyvateľstva počas ústupu armád a nástupu teroristických ilegálnych skupín, najmä obávaného Ogňa, ktorý ohrozoval životy a majetok osobitne slovenského obyvateľstva na tomto území Spiša. Organizoval aj miestnu samosprávu v obciach a stal sa predsedom Miestneho národného výboru v Jurgove. Po znovuprijení sporného územia Spiša a Oravy k Poľsku v máji 1945 ho spolu s ostatnými učiteľmi polské orgány donútili opustiť Jurgov.

Usadil sa v Kežmarku. Spoločenskou angažovanosťou sa stal po volbách v roku 1946 predsedom Okresného národného výboru v Kežmarku. Popri úradných povinnostach sa venoval obrane slovenskosti odlúčených Slovákov na Spiši a Orave. Pracoval v komitótoch na pomoc utečencom - dospelým a žiakom, ba aj celým rodinám, ktoré boli ohrozené na životoch a majetku. Žiťačoval sa na československých rokovaniach v Prahe pri riešení boľavého hraničného problému v nádeji, že sa bratské národy dohodnú v prospech vtedajšej, bezmála stopercentnej väčšiny slovenského obyvateľstva. Ale sa to nepodařilo. Dobrá snaha obidvoch strán zapadla do priepladiska dejín.

Úspešnú prácu mu prerušil komunistický prevar v februári 1948. Pozbavili ho predsedníctva ONV, prepustili zo školstva a degradovali z vojenskej hodnosti. Dovolili mu pracovať len manuálne: stavba železnice Podolíneč-Plaveč, Tatrafan, baňa, tehelne, strojová a traktorová stanica v Kežmarku, kde sa svojimi schopnosťami a usilovnosťou dopracoval vedúceho miesta. Odtiaľ odišiel do zaslúženého dôchodku.

Ladislav Kudzbel

Náplňou jeho života bola naďalej starostlivosť o rodinu a práca v prospech spoločnosti v slovenských katolíckych spolkoch, kde dominovala láska k slovenskému národu a vernosť katolíckej cirkvi. Bola to vzácná ozdoba jeho života. Tažké životné cesty, vonkajšie i vnútorné krízy prekonával modlitbou a odozdanostou do Božej vôle. Z toho vyplýval jeho skoro bezhraničný optimizmus.

S nebohým Ladislavom Kudzbelom som sa zoznámil počas štúdia v Spišskej Kapitule v roku 1935. On maturant, ja začiatočník. Zblížila nás spolupráca v Samovzdelávacom krúžku Jána Hollého pri tamojšom ústave. Jeho dušou bol profesor slovenského jazyka a literatúry Alojz Miškovič z Jurgova. Jeho príčinením sme sa spratielili, stretávali sme sa v klúčových životných krokoch, najmä v Jurgove, stali sme sa duchovnými príbuznými v kmotrovstve. Pomáhalo sme si v dňoch slnečných, ale ešte viac v dňoch životných búrok a hromobitia. Keď som sa v posledných dňoch apríla t.r. ocitol v kežmarskej nemocnici medzi životom a smrťou, denne ma navštievoval a posilňoval ma štedrou mierou nádeje. Pri poslednej návšteve 27. apríla sa náš rozhovor priblížil k téme života a smrti. Zhadli sme sa, že ju prijmeme v odovzdanosti do Božej vôle ako pútnici, ktorí na ceste životom pracovali pre spoločenské i osobné blaho, za čo sa nám ušlo uznania, vdáky, radosti i žiaľu - nevediac, čoho bolo viac a čoho menej.

Správa o jeho smrti už o niekoľko dní - 1. mája - ma prekvapila a užialila. Už ma nenaštívili a nepoteší... Ani som mu nemohol byť spoločníkom na jeho poslednej ceste. Mám však nádej, že tieto moje myšlienky na stránkach nášho obľúbeného krajského časopisu Život budú skromným kvetom vdáky za príateľstvo, ako aj za všetko, čo vykonal pre slovenský národ a katolícku cirkev.

Odpocinutie večné daj mu, Pane... želá úprimne

MICHAL GRIGER

P. Kubani slúži sv. omšu

Konferencieri pri práci

Prihovor riaditeľky SI H. Jacošovej. V pozadí zbor z Krivej

VIII. DNI SLOVENSKEJ KULTÚRY

Je to pekné kultúrne podujatie, ktoré sa už dva roky uskutočňuje nielen na Orave, ale aj na Spiši. Na príprave tohoročných dní sa pri našom Spolku podieľalo vedenie Oravského osvetového strediska v Dolnom Kubíne, Krajský úrad v Žiline a Podtatranské kultúrne stredisko v Poprade.

V Jablonke

Prvá časť VIII. dní slovenskej kultúry sa konala 24. júna t.r. v Jablonke. Začala sa ako obvykle účasťou krajanov a hostí na slovenskej sv. omši v miestnom kostole, ktorú celebroval knaz Paweł Kubani. Počas bohoslužieb a po nich spieval slovenský Zmiesaný spevácky zbor z Krivej. Po sv. omši mali účastníci slávnosti prepochodovali v sprievode do amfiteátra, ale pre nepriaznivé, daždivé počasie sa vystúpenia súborov museli uskutočniť v televízioni lúči.

Medzi divákm, ktorí sledovali vystúpenia súborov zo slovenskej a poľskej časti Oravy a Spiša, boli o.i.: riaditeľka Slovenského inštitútu vo Varšave H. Jacošová s delegáciou, radca malopoľského vojvodu v Krakove W. Jankowski, novotargský starosta J. Lasyk, tajomník ÚV SSP v Krakove L. Molitoris, zástupkyňa Odboru kultúry Krajského úradu v Žiline J.

Bírová, riaditeľka Okresného osvetového strediska v Dolnom Kubíne O. Žabenská, riaditeľka Združenia škôl v Jablonke A. Stopková, člen Okresnej rady v Novom Targu J. Stopka, šéfredaktor Života J. Špernoga, predsedníčka OV SSP na Orave G. Prilinská, pracovníčka ÚV SSP a lektorka slovenského jazyka na JU v Krakove V. Juchniewiczová, predsedovia MS SSP na Orave a ďalší.

Podujatie konferoval pracovník OOS v Dolnom Kubíne M. Žabenský so študentkou slovenčiny na lyceu v Jablonke A. Litviakovou. Po privítaní zhromaždených prehovoril tajomník ÚV SSP L. Molitoris, ktorý poukázal o.i. na potrebu upevňovania národného povedomia krajanov, čomu napomáhajú aj takéto kultúrno-spoločenské podujatia. Prítomných potom pozdravili i H. Jacošová a J. Bírová a W. Jankowski prečítať pozdravný list malopoľského vojvodu Ryszarda Masłowského.

Ako prvý konferenciéri uviedli na scénu zmiešaný spevácky zbor z Krivej pod vedením dirigenta Pava Bažíka, ktorý sa predstavil na našom podujatí v Jablonke už po piatykrát. Súbor, založený v roku 1995, predvedol niekoľko prekrásnych národných i náboženských piesní, ktoré si vyslúžili obrovský potlesk divákov.

Vhodne do celkovej nálady zapadli rečitácie veršov slovenských básnikov, o.i. Modlitby za Slovensko, ktoré sme si vypočuli v podaní A. Litviakovej a J. Kubíkovej z Jablonky.

Obrátil sa list scenára a zmienil sa tiež žánor. Poéziu vystriedala moderná hudba a tanec v podaní dievčenskej tanecnej skupiny Jump, ktorá pôsobí pri Centre voľného času v Tvrdošíne. Dievčatá, ktoré vedie Zuzana Janečková, vystúpili v žltých a modrých úboroch, a na scéne doslova vŕili v rockových rytmoch. Po nich javisko patrilo členom Detského folklórneho súboru Pilsko z Oravského Veselého. Súbor, založený pred 29 rokmi, sa pod vedením Pavly a Serafína Ganobčíkovcov vypracoval medzi popredné na Slovensku. Zúčastnil sa mnohých festivalov a súťaží, o.i. vo Francúzsku, Česku, Maďarsku a Nórsku. Jablonským divákom sa predstavili blokom Stavanie májov, doplneným letnými motívmi z Oravy a okolitých regiónov. Milým prekvapením bolo, že malí speváci a tanecníci pred svojím vystúpením obdarovali vzácnych hostí zelenými ratolestami.

Prvým z krajanských folklórnych súborov, ktorý spestril program prehliadky, bol Romaňa z Chyžného, založený v roku 1970. Súbor viedie G. Sternal a jeho vystúpenia sa na našich podujatiach vždy tešia veľkej obľube divákov. Chyžňania ani tentoraz nesklamali a pôso-

Podujatie sledovalo množstvo divákov

Detské hry - súbor Pilsko z Oravského Veselého

Vystupuje súbor Spiš z Novej Belej...

... a skupina moderného tanca Jump z Tvrdošína

bivým pásmom veselých i žartovných slovenských a oravských piesní a tancov roztieskali všetkých prítomných.

V súbore Jump, založenom v roku 1995, vystupovali spočiatku staršie dievčatá a od roku 1997 aj mladšie (Jump II), ktorí sa úspešne prezentovali o.i. na tanečných festivaloch v Bratislave, Dolnom Kubíne a Kežmarku. Aj ich vystúpenie sa v Jablonke páčilo a diváci ho odmenili búrlivým potleskom.

Po nich prišiel na rad S. Ganobčík z Oravského Veselého, vedúci súboru Pilsko, ktorý je aj dobrým heligonkárom. Dokonca takým dobým, že povyhrával už vari všetky slovenské súťaže a získal i titul majstra heligonkára Slovenska. Po bloku svižných goralských melodií, ho na javisku vystriedal azda jeho nástupca, 12-ročný heligonkár Tomáš Mašlaňák, tiež z Oravského Veselého.

Divadelníkov z Podvylka práve počas Dní preriedila nemilosrdná choroba, preto ich tentoraz reprezentovali len dvaja členovia súboru Ondrejko, vynikajúci hudobníci Krištof Pieronek (husle) a Martin Boženský (kontrabas). Po nich doslova očarila divákov mladá speváčka ľudových piesní, ktorá roztieskala už nejedno publikum na Slovensku, žiačka 4. triedy ZŠ, Terka Gubásová z Liesku. Dievčinka spieva už päť rokov a v roku 2000 si na festivale v Nitre dokonca vyspievala Zlatého slávika. V Jablonke ju na harmonike sprevádzal jej otec Jozef.

Koncertuje skupina country Úsvit z Nižnej

10-ročná T. Gubásová s otcom

G. Sternal z Chyžného preberá diplom

Nasledoval ďalší krajský bonbónik - súbor Spiš z Novej Belej, ktorý sa v Jablonke predstavil blokom spišských a slovenských ľudových piesní a tancov. Tento súbor iste nechávajte zvlášť predstavovať, keďže jeho tanečné umenie, vynikajúca choreografia a hudobný sprievod si za roky svojej činnosti (súbor bol založený v roku 1948 a dnes ho vede Jozef Majerčák) získal srdcia tisícok divákov nielen v Poľsku, ale aj na Slovensku.

Po „profesionáloch“ zo Spiša sa na scéne opäť objavili malí tanečníci zo súboru Pilsko, ktorí sa 31. júla t.r. malí zúčastnili na celoštátnom festivale detských folklórnych súborov v Liptovskom Mikuláši. Veríme, že si na ňom počínali rovnako úspešne, ako počas svojich vystúpení v Jablonke.

Záver tejto peknej kultúrnej prehliadky patril hudbe country, skupine Úsvit z Nižnej, ktorá bola založená v roku 1995. Traja chlapci a dievčina hrajú a spievajú, prevažne vlastné autorské skladby v sprievode dvoch gitárov a bubnov. Ich spev a hra nadchli najmä mladých divákov. Úplnú bodku za podujatím dal hrou na harmonike a spevom vynikajúci džezmen a predseda MS SSP v Krakove Jerzy M. Bożyk.

Na záver sa so všetkými účinkujúcimi a hostami rozlúčil tajomník ÚV SSP L. Molitoris, ktorý zároveň odovzdal vedúcim súborov pamiatkové diplomy a pozval ich na budúci, 9. ročník Dní slovenskej kultúry na Orave. Na-

priek nepriaznivému počasiu bolo to aj v tomto roku vydané podujatie. Všetci sa rozhádzali s prísluhom opäťovného stretnutia o rok.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Krempeachy

O týždeň neskôr (1. júla) pokračovali Dni slovenskej kultúry na Spiši - v Krempeachoch a vo Vyšných Lapšoch. Aj tu boli na program vystúpenia krajských a slovenských folklórnych súborov.

V Krempeachoch sa podujatie konalo v miestnom amfiteátri. Čakanie na otvorenie slávnosti domácomu publiku, krajanom z okolitých obcí a hostom spríjemnila krátkym koncertom miestna dychovka. Podujatie si prišli pozrieť stovky divákov a viacerí čestní hostia: hovorca a splnomocnenec malopoľského vojvodu pre národnostné menšiny Artur Paszko s manželkou, podpredsedovia ÚV SSP Žofia Chalupková a Dominik Surma, tajomník ÚV SSP L. Molitoris, šéfredaktor Života Ján Šternog, čestný predseda SSP Ján Molitoris, predseda OV SSP na Spiši František Mlynarčík, pracovníčka SSP Vlasta Juchniewiczová, krempeášský predseda MS SSP Ján Petrášek, farár Jacek Wieczorek a richtár Ján Kalata a ďalší.

Skôr, než na scénu vkočil prvý súbor, slova sa ujali L. Molitoris a A. Paszko, ktorí pozdravili prítomných divákov a účinkujúce

POKRAČOVANIE NA STR. 21

Elaine Oliverová bola v rozpakoch. Kto jej mohol poslať ten balíček?

- To je určite nejaký omyl ... - povedala neisto.

- Nie, milá paní, zásielka patrí určite vám, - uistil ju mladý doručovateľ, zrejme invalid, lebo nemal ľavú ruku.

Pozdravil a odišiel.

Pani Oliverová si prezerala balíček. Rodné meno, priezvisko a adresa boli napísané jasne a zreteľne, pečiatka patrila miestnej pošte ...

Položila balíček na stôl, ale neotváralo ho. Mala čudný pocit ... Meno a adresa odosielateľa zneli: P. Zalúbený, Kvetná ulica 35 ...

Rozmýšľam hlúpo, pomysela si. Asi som sa vo svojej samote po Johnovej smrti stala čudáčkou ... Balíček ju predsa nemôže rozrušiť ...

Strhla lepiacu pásku, pod hnedým papierom bola biela škatuľa bez akejkoľvek nálepky alebo označenia.

Opäť ustrnula a zaváhala ...

Pomaly otvárala škatuľu, rozbalila veľkú bielu servítku a zbadala malú hraciu skrinku s maličkou tanečnicou ...

Okamih váhala, ale potom skrútla miniatúrny kľúčik. Ozvali sa tóny Straussovo Modrého Dunaja a figúrka začala tancovať.

Pani Oliverová si sadla a cítila, že sa jej rozbúšilo srdce. Bol to prvý darček, ktorý dostala od Johna ešte predtým, ako sa vzali.

Čo to má znamenať? Zmocnila sa jej panika ...

Túto skrinku videla naposledy v Stowerovom starožitníctve, kam ju sama odnesla a predala. Neisto vstala a s námahou vošla do garáže a autom odišla do centra mesta.

- Pán Stower, mohli by ste mi ukázať tú hraciu skrinku, ktorú som vám predala? Máte ju ešte? Alebo ste ju už predali? A komu?

Klenotník mlčal. Môže jej vôbec povedať pravdu a všetko? Pozorne sa na ňu zahľadela. Nie, nepovie jej to, rozhodol sa, je veľmi rozčúlená, teraz na to nie je vhodná chvíľa ...

- Áno, spomínam si, - odpovedal až o chvíliku. - Navrchu bola tanečnica ...

Nedávno som ju predal ...

- Nepamäťate sa náhodou, kto ju kúpil?

- Nejaký neznámy mladý muž. Myším, pani Oliverová, že nebola z nášho mesta ... Vôbec sa nejednal o cenu ...

Pani Oliverovej akoby zastalo srdce. Presne tak by konal John ...!

- Vrávite, že to bol mladý muž?

- Áno, asi tridsaťročný ... sympatický ...

* * *

Tej noci pani Oliverová spala veľmi nepokojne. Snívali sa jej hrôzostrašné sny, z ktorých sa prebúdzala spotená a s búšiacim srdcom ...

Mŕtvy manžel sa v nich zjavoval ako živý ...

John ...

Stower jej zaplatil za ňu veľa peňazí.

A teraz šperk ležal na jej dlani a trbliat sa ako vtedy, keď jej ho John pozorne a s úsmevom pripevnil na svadobné šaty ...

Pozbierať všetky sily. Musí sa naučiť prekonávať vzrušenie, z ktorého by jej srdce a lekár nemali nijakú radosť.

Bude toto posielanie balíčkov po kračovaf?

John bol vždy veľmi štedrý ...

Bol priam posadnutý túžbou kupovať jej darčeky. Stačilo povedať a už mala to, čo chcela. Áno, mohla byť šťastná. Časom však stále faživejšie počítovala, ako je od neho závislá. Chcela mať aspoň trochu vlastných peňazí, lenže John jej dával len minimálne vreckové ...

- Chcem sa teba sám starať, - hovorieval.

Otvoril účet v lahôdkarstve, v mliekárni, čistiarni, u kaderníčky ... Platil všetko, čo bolo treba. Dokonca aj jej krajčírku. Za celý čas ich manželstva nemala v ruke viac ako päť dolárov.

Balíčky chodili ďalej a pani Oliverová bola z toho čoraz nervóznejšia. Očakávala ďalší balík a vždy vopred vedela, čo v ňom bude, pretože Johnove darčeky sa jej vracali v rovnakom poradí, v akom ich od neho dostávala. Brilliantový náramok, darček k narodeninám, nasledoval po náušnicach, ktorými ju John prekvapil na Vianoce ...

Zo začiatku, keď sa zasnúbili, si ju Johnova štedrosť podmaňovala. Nebola zvyknutá mať lenko krásnych vecí, pripadalo jej to ako sen. Postupne však stále viac tužila po nezávislosti a táto túžba sa nakoniec stala jej mániou. Johnove darčeky sa pre ňu menili na symbol jej otroctva. Musela vynakladať veľké úsilie, aby John nezbadal, čo v skutočnosti cíti.

Keď sa zoznámili, mal asi tridsať rokov. Bol pekny, ctižiadostivý a už vtedy mal povesť vynikajúceho právnika. Venoval sa politike, a zdalo sa, že to môže dotiahnuť daleko. Mohol sa vtedy výhodne oženiť, ale on mal záujem len o ňu, obklopoval ju pozornosťou a zahŕňal darčekmi.

Pre ňu postavil aj dom, v ktorom teraz žije ...

Tešila sa, a hoci nepociťovala k nemu nejakú veľkú lásku, jeho dvorenie neodmietala ...

Pochádzala zo starého rodu, ktorý kedy si niečo znamenal, ale jej rodina prišla na mizinu, a tak neodolala pokuseniu vydať sa pre peniaze.

Keď sa v nej John dakedy neskôr sklamal, bol pridobre vychovaný, aby jej to dal najavo ...

* * *

Týždeň po hracej skrinku dostala Elaine ďaši balíček, úplne rovnako zabalený. Vnútri bola škatuľka bez označenia ako predtým.

Keď ju otvorila, cítila, ako sa jej podlamujú kolenná. V servítku ležala smaragdová brošňa, ktorú jej daroval John v deň ich svadby.

Bol to nádherný druhý skvost ...

Po darčeku na výročie svadby - strieborných kávových lyžičkách - dostala balíček s krištáľovou vázou, ktorú John priviezol z nejakej služobnej cesty.

Začínala sa jej zmocňovať panika. Ostával už totiž len jediný, posledný darček. A ten znamenal skoro to isté, akoby John vstal z hrobu ...

Elaine Oliverová bola aj za normálnych okolností veľmi citlivá žena s labilnou nervovou sústavou, a preto nepochybovala, že teraz žila v strašnom stave. Nemohla spať, a ak sa jej predsa len podarilo zaspäť, prenasledovali ju desivé sny, z ktorých sa prebúdzala spotená a na vlastný výkrik ...

Balíček prišiel a vedela, čo v ňom je. Nebol to darček pri nejakej príležitosti, ale vec, ktorú John jedného dňa jednoducho zbadal v obchode a bez uvažovania ju kúpil.

Ruky sa jej tak triasli, že len horkotažko balíček rozbalila ...

V bielej škatulke ležala smaragdová dožička na lieky. Majstrovské umelecké

dielo ... Len čo pani Oliverová zbadala dožičku, hned ju zabalila ...

Čo bude nasledovať? Dostane ešte nejaký balíček? A ak áno, čo v ňom bude ...?

* * *

Toho večera šla zavčasu spať, ale zaspáť nemohla. Prevalovala sa a tupo hľadala na povalu. Zrazu počula, ako niekto rázne zaklopal na dvere a zároveň zazvonil.

Vstala z posteľe, obula si papuče, prehodila na seba župan a pomaly zostupovala po schodisku. Akoby jej to prikazovala nejaká neznáma sila; práve tak ako musela rozbalíť všetky balíčky, ani teraz nemohla nechať bez povšimnutia toto rozhodné klopanie.

Ked' prišla do haly, opäť počula klopanie a zvonenie; znalo práve tak rozhodne ako pred chvíľočkou. Pristúpila k dverám, zastala a položila ruku na kľučku. Od strachu ju opúšťali sily a strácali vedomie. Začala sa triasť, skízla k dverám a oprela si o ne hlavu. Opäť

sa ozvalo zaklopanie a zvonenie. Pani Oliverovej zahučalo v ušíach.

- John, - zašeplala nepočuteľne. - John ...

Bola si celkom istá, že na druhej strane dverí stojí jej manžel. Z onejスマragdovej dožičky mu postupne dávala jed do kávy. Nikdy si nič nevšimol, a tak pokojne sedela a pozerala, ako John pije kávu. Keď zomrel, zajašala: konečne bude mať vlastné peniaze ...!

Teraz bezvládne ležala na dlážke pri dverách a vzápätí bolo počutie vzdálujúce sa kroky.

Peter Stower nasadol do svojho auta sklamany ...

Netrpezlivivo čakal na chvíľu, keď jej pošle poslednú z tých nádherných vecí, ktoré mu predávala a ktoré jej vracal v tom istom poradí. Dnes sa jej už konečne vyzná zo svojej lásky ... Škoda, že nie je doma, príde zajtra ... Dovtedy vydrží aj tátó veľká kyticu ...

O tri dni jej ju položil na hrob ...

(Domová pokladnica 1991)

VIII. DNI SLOVENSKEJ...

DOKONČENIE ZO STR. 19

súbory a všetkým popriali príjemnú zábavu. Potom už Marek Brija a Monika Kovalčíková, ktorí podujatie moderovali, pozvali na pódiu prvých účinkujúcich: mestny folklórny súbor Zelený javor pod vedením Márie Wnękovej. Mladí Krempašania sa nám predstavili zaujímavým cyklom spišských spevov a tancov, za ktorých ich publikom odmenilo veľkým potleskom. Po Krempašanoch prišli na rad hostia zo Slovenska a Čiech. Najprv vystúpil detský folklórny súbor Pieniny zo Spišskej Staré Vsi, ktorého vedúcou je Marta Česelská. DFS Pieniny sa vo svojej činnosti zameriava na Zamagurie. Pracuje s autentickým materiálom, ktorý vyhľadáva vo svojom regióne. Jeho program, zložený z goralských ľudových piesní a tancov, dokázal divakov nielen zaujať ale aj výborne pobaviť. Po Starovešanoch vyšiel na scénu ďalší mládežnícky súbor - Handrláček z českých Kunovic. Súbor združuje vo svojich radoch deti a mládež nielen z Kunovic, ale aj z okolia. Vo svojej tvorbe čerpá z bohatstva ľudových tradícii svojho regiónu a tak oživuje staré piesne, tance a ľudové zvyky tejto oblasti. Na krempašskej scéne nám predstavil veľmi zaujímavý program, v ktorom bol aj šabľový tanec či pranie šiat a pod. Aj keď vystúpenie Handrláčka prerušil dážď, súbor zapôsobil na publikum nezabudnuteľným doj-

mom. Ďalším slovenským folklórnym súborom, ktorý sme obdivovali v Krempačoch, bol Horec zo Štrby. Je to obec známa z duchovného bohatstva a starých zvykov, ktoré sa zachovali dodnes a vytvorili základ živých folklórnych tradícií. Mládežnícka folklórna skupina Horec sa organizačne a umelecky sformovala začiatkom roka 1999. Jej členskú základňu tvoria študenti stredných a vysokých škôl. Aj ked' účinkuje len tretí rok, má už za sebou vyše 50 vystúpení. Organizačnou vedúcou súboru je Anna Tekelová a umeleckým vedúcim a choreografom Kornel Jurčo. Horec má tri zložky: hudobnú, tanečnú a spevácku. V repertoári skupiny sú najmä tance a spevy zo Štrby a Liptova, ku ktorému obec geograficky prináleží, ale aj zo stredného a východného Slovenska. Krempašské publikum očarili ich melodické fahavé piesne, trávnice, ale aj rezké tance, napr. Valaškový a pod.

Po zahraničných súboroch prišli na rad opäť krajanské. Ako prvá sa nám spišskými a slovenskými piesňami predstavila detská skupina z Nedece pod vedením učiteľky Žofie Bogačkovej. Mladé Nedečanky, ktorým na akordeón prihrával talentovaný Mirko Kvasnovský, zožali za svoje vystúpenie veľký potlesk. Veríme, že už onedlho budú tvoriť základnú nedečkej Veselice. Rovnako veľký úspech zožali aj ďalší účinkujúci - súbor Rombaň z Chyžného, ktorý predvedol pestrú palatu slovenských, oravských a goralských spevov a tancov. Záver krempašského podujatia

patril folklórному súboru Spiš z Novej Belej pod vedením Jozefa Majerčáka. Tentoraz sa nám predstavil s bohatým pásmom slovenských a spišských spevov a tancov. Spiš si opäť výborne počína. Vydarené podujatie ukončil D. Surma, ktorý podával učinkujúcim a divákom za účasť a odovzdal vedúcim súborov pamätné diplomy.

Vyšné Lapše

Z Krempáčov sa slovenské folklórne súbory presťahovali do Vyšných Láپš, kde o 18. hodine vyvrcholili oslavu VIII. dní slovenskej kultúry. Napriek silnému daždu bola veľká sála krajanskej klubovne zaplnená takmer do posledného miesta. Aj Vyšnoláпšanom čakanie na začiatok podujatia skrátila miestna dychovka pod taktovkou kapelníka M. Šoltýsa. Krátko po osemnástej všetkých privítal tamník SSP L. Molitoris a predstavil účinkujúcich - detský folklórny súbor Pieniny zo Spišskej Staré Vsi a folklórnu skupinu Horec zo Štrby. Netreba hádam ani písat, že ich výstupenia, plné pôsobivých spevov a rezkých tancov, zožali medzi lápanskými dívakmi veľký obdiv a boli odmenené hromovým potleskom. Na záver L. Molitoris odovzdal pamätné diplomy vedúcim obidvoch súborov, ktorí sa im podávali za krásne prijatie a prisľubili opäť zavítať do Vyšných Láпš.

FOTOREPORTÁŽ Z KREMPÁЧOV
A VYŠNÝCH LÁПŠ NA 3. STR. OBÁLKY
Text a foto: JÁN BRYJA

Záber zo stretnutia. Druhý sprava prof. A. Zoll

STRETNUTIE S HOVORCOM OBČIANSKÝCH PRÁV

V súdle nášho Spolku v Krakove sa 29. júna t.r. konalo stretnutie zástupcov národnostných spolkov z Malopoľského vojvodstva s hovorcom občianskych práv, prof. Andrzejom Zollom, ktorého sprevádzali pracovníci jeho kancelárie T. Gellert, A. Lubieńska-Rutkiewiczová a R. Pelc. Popri predstaviteľoch Združenia Rómov z N. Huty, Arménskeho kultúrneho spolku, Združenia Rusínov, Zväzu Ukrajincov v Poľsku sa stretnutia zúčastnili aj zástupcovia Spolku Slovákov v Poľsku - predsedu SSP prof. Jozef Čongva a šéfredaktor Života Ján Špernoga.

Tematika stretnutia bola veľmi široká, ved Poľsku má v oblasti rešpektovania národnostných práv ešte ďaleko k ideálu. Najhoršie na tom, ako podotkol prof. A. Zoll, sú Rómovia, ktorí nemajú materinskú krajinu a nikto sa ich nemôže zastať. Žijú navyše v fažkých podmienkach a nutne potrebujú pomoc. Počas besedy účastníci stretnutia zdôrazňovali o.i., že v Poľsku nadálej nie je schválený zákon o menšinách, o ktorý by sa v prípade potreby mohli oprieť, nie je tiež vyriešená otázka návratu majetkov zhabaných po vojne, že sa stále vyskytujú prejavy národnostnej a náboženskej netolerancie atď. Poukazovali aj na nedostatočné dotovanie niektorých časopisov i spolkov a najmä na každoročné oneskorovanie dotácií. Hovorcu občianskych práv velmi prekvapili aj naše problémy, o.i. v oblasti slovenských bohoslužieb v spišských a oravských farnostiach, vo výučbe materinského jazyka, najmä v súvislosti s reformou základného a stredného školstva, nezáujem gminných úradov a miestnych samospráv o otázky slovenskej menšiny a pod.

Prof. A. Zoll si pozorne vypočul všetky hlasy a prisľúbil pomoc v každej otázke, ktorú je jeho úrad kompetentný riešiť. Súhlasil s účastníkmi stretnutia, že pre národnostné

menšiny treba vytvoriť osobitný vládny úrad so širokými kompetenciami. Vyjadril tiež názor, že viaceré problémy s výučbou materinských jazykov by mohli riešiť napr. školské rady ako orgány škôl a nakoniec vyzval účastníkov, aby sa v prípade potreby smele obracali na jeho úrad.

J. Š.

VOLEBNÁ SCHÔDZA MS SSP V KRAKOVE

25. júna t.r., teda až v treťom termíne, sa konečne uskutočnila predzjazdová volebná schôdza Miestnej skupiny SSP v Krakove. Počas predošlých dvoch zasadáni (17. mája a 13. júna) sa buďto pre nezhodu vo voľbách alebo nedostatočnú frekfenciu nepodarilo uskutočniť celý požadovaný program volebnej schôdze.

Schôdzu otvoril a súčasne prednesol stručnú správu o činnosti v uplynulom období predsedu ustupujúceho výboru MS Jozefu M. Božkovi, ktorý o.i. zdôraznil, že krakovská MS sa snáď ako jediná snaží udržať pravidelné, mesačné stretnutia členov. Počas diskusie, ktorá po správe nasledovala, sa však podotýkalo, že treba zvýšiť aktivity členov, ktorí by sa na spomínaných stretnutiach mali zúčastňovať vo väčšom počte. Niektorí z diskutujúcich tiež zdôrazňovali, že treba lepšie využiť v prospech krajského hnutia kontakty členov MS s významnými osobnostami a spoločenskými i kultúrnymi organizáciami v hlavnom meste Malopoľského vojvodstva.

Spoločný záber na pamiatku zo Školy v prírode

Po udelení absolútoria krajania zvolili sedemčlenný výbor a trojčlennú revíznu komisiu (prakticky v doterajšom zložení), ako aj troch delegátov na zjazd. Predsedom krakovského výboru MS ostáva nadálej Jozef M. Božek.

J.M.B.

ŠKOLA V PRÍRODE

19 detí zo Základnej školy v Novej Belej sa zúčastnilo dvojtýždňového pobytu v škole v prírode v Detvianskej Hute na Slovensku. Je to malá dedinka s vyše 800 obyvateľmi v okrese Detva.

Hlavnou náplňou pobytu krajských detí na Slovensku je výuka slovenského jazyka a spoznávanie starej vlasti. Tieto ciele sú realizované na hodinách slovenčiny, vlastivedy, hudobnej, výtvarnej a telesnej výchovy, ktoré vedú skúsení slovenskí učitelia z miestnej základnej školy. Vyučovanie dopĺňajú dve celodenné exkurzie. V tomto roku si deti na prvej exkurzii pozreli kaštieľ vo Svätom Antone, navštívili staré banícke mesto Banskú Štiavnicu a zostúpili aj do bane (do hĺbky 33 - 41 m), v ktorej sa kedy si dolovalo striebro a zlato. Počas druhej exkurzie deti navštívili krajské mesto Banskú Bystricu a Zvolen. V Banskej Bystrici si pozreli najmä pekné, obnovené námestie a Pamätník Slovenského národného povstania, zasa vo Zvolene tamojší zámok.

Spolu s našimi detmi bolo v škole v prírode aj 20 slovenských detí z ukrajinského Užhorodu. Všetky deti boli ubytovené v päťposchodových, vkusne zariadených izbičkách a o ich výžive deti sa starala školská jedáleň. Pätkrát podávané jedlo väčšinou našim deťom chutilo. Každodenné školské povinnosti dopĺňali vychádzky do okolia, športové hry a zábavy na ihrisku a v telocvični, rôzne súťaže, konkurzy, kvízy no a večerné diskotékky.

Počas pobytu na Slovensku mali deti priamy kontakt s vlastou svojich predkov, čo ne nahradia žiadne vyučovacie hodiny vo svojich materských krajinách. Zážitok z pobytu na Slovensku zostane v srdeciach mladých ľudí na celý život.

Dovoz na Slovensko a späť nám zabezpečil Ústredný výbor Spolku Slovákov v Krakove, ktorému v mene všetkých detí zo Základnej školy v Novej Belej by som chcel touto cestou srdiečne podakovať. Slová vďakuj patria aj Ministerstvu školstva

Velkou atrakciou pre malých Beľanov bola jazda na koni

Slovenskej republiky, ktoré tieto pobedy na Slovensku organizuje a hradí. Samozrejme ďakujeme aj riaditeľstvu Školy v prírode v Detvianskej Hute a vôbec všetkým, čo sa o nás starali a spríjemňovali nám pobyt.

Školy v prírode sa v tomto roku (od 20. mája do 3. júna) zúčastnili: zo 4. tr. - Aneta Bednáříková, Vojtech Bednářík, Paulína Cervasová, Dominika Niemiecová, z 5. tr. - Paulína Chalupková, Marek Lojek, Terézia Majerčáková, Mariola Vojenská a Jakub Surma, zo 6. tr. - Ján Cervas, Margita Cervasová, Peter Dluhý, Eva Klukovská, Violeta Kolodzejová, Marek Kurnat, Pavol Majerčák, Marek Niemiec, Beata Šoltýsová a Anna Šureková. Sprevádzali ich učitelia - Dominik Surma a Anna Krištofeková.

JURGOVSKÍ ŽIACI NA SÚŤAŽI DÚHA

11. mája t.r. sa v Starnej Ľubovni konalo vyhodnotenie V. ročníka celoslovenskej a medzinárodnej výtvarnej a literárnej súťaže Dúha, ktorej spoluorganizátorom a garantom pre slovenské zahraničie bola Matica slovenska.

Téma tohtoročnej súťaže *Malý, veľký kamarát, pod sa so mnou rozpráva* našla odzvu aj v Maďarsku, Juhoslávii a Poľsku. Počta mala fažkú úlohu, keďže musela ohodnotiť až 609 literárnych a 1859 výtvarných prác zo Slovenska a 100 prác zo zahraničia, ktoré dostala od 2568 žiakov zo základných a výtvarných škôl a gymnázií. Žiaci vo svojich básniah vyjadrovali svoje myšlienky, úvahy a city. Prezentovali v nich slová vdaky a úcty k rodičom a učiteľom, písali básne o priateľstve, láske a tolerancii. Ako príklad uvedme úryvok z básne Maje Struhárovej z Juhoslávie:

*Priateľstvo je tečúca rieka medu
Je domovom ľudských tajností
Priateľstvo vždy musí ísť dopred
Vo svete večných tažostí.*

*Kamarát, ruku podaj
mi!
Preletme spolu pekný
náš svet
Pošlime odkaz do
každej chalupy:
„Priateľstvo je na lúke
najkrajší kvet!“*

Na súťaži Dúha sa zúčastnili aj žiačky Základnej školy v Jurgove a naše gymnáziastky. Jedna z našich účastníčok, Terézia Martinčáková, získala za svoju maľbu na skle nazvanú *Tolerancia*

čestné uznanie. Ocenenie si prevzala počas slávnostného vyhodnotenia v Starnej Ľubovni.

Program slávnosti, ktorú viedla vedúca odboru Mgr. Marta Broneková, bol veľmi bohatý. Bol to, dá sa povedať, krásny deň s dňou, ktorá je symbolom priateľstva a tolerancie, ktorá spája tri generácie a národnosť. Slávnosť sa začala prezentáciou, počas ktorej prihral detský sláčikový orchester. Potom sme sledovali pekné recitácie básní v sprievode gitary, goralské piesne v sprievode akordónu, vystúpenia žiakov rusinskej, ukrajinskej a nemeckej národnostnej menšiny a nakoniec krásny program rómskej skupiny. Nasledovalo hyhodnotenie a vyhlásenie výsledkov súťaže, odovzdanie cien a vernisáž výstavy najkrajších žiackych prác. Slávnosť zavŕšila prehliadka Lubovnianskeho hradu a skanzenu.

MÁRIA GLODAŠÍKOVÁ

ODMENY ŽIVOTA NA ORAVE

Tesne pred koncom školského roka sme sa vybrali do škôl na Orave odovzdať odmeny vďačom našej výtvarnej súťaže, povzbudiť ich do ďalšieho rozvíjania

svojho talentu a spolu s nimi sa tešíť z ich úspechu. Hoci sa nám nepodarilo všetkých zastihnúť, žiaci prežívali milé chvíle. Napr. na školskej slávnosti v ZŠ č. 2 v Podvŕku odmeny vďačom odovzdávala riaditeľka školy Maria Pierogová. Rovnako sa tešili aj žiaci z Jablonky, Malej Lipnice, Dolnej Zubrice a ďalších škôl. Pre odmenených to bola chvíľa veľkej pocty, najmä ked'

**B. Prilinská preberá cenu Života od riaditeľky školy
M. Pierogovej**

odoberali ceny pred nastúpenými žiakmi z ceľej školy. Odmeny boli atraktívne. Boli medzi nimi kolobežky, ale aj rádiomagnetofóny, fotoaparáty, rádioprijímače, walkmany, turistické stany, hodinky, kalkulačky, pontóny, bedminstonové rakety, futbalové a basketbalové lopty, no a pekné slovenské knihy v celkovej hodnote vyše 3500 zlôtých. Veríme, že priniesli deľom radosť.

Na záver chceme podakovať riaditeľom základných škôl a zvlášť učiteľom výtvarnej výchovy za ich námahu pri príprave žiakov. Ďakujeme tiež všetkým žiakom, ktorí sa zúčastnili našej súťaže, prajeme im veľa slnka a zážitkov cez prázdniny a už dnes všetkých pozývame na novú súťaž, ktorú vypíšeme v Živote č. 9/2001. (pk)

ABSOLVENTI ZŠ Z NOVEJ BELEJ

V tomto školskom roku Základnú školu v Novej Belej ukončilo 23 žiakov: 13 žiakov z A triedy (so poľským vyučovacím jazykom) a 10 žiakov z B triedy (so slovenským vyučovacím jazykom). Triednou učiteľkou 6. A triedy bola riaditeľka školy mgr. Lucyna Klukoszewska a triednym učiteľom 6. B triedy zástupca riaditeľa školy mgr. Dominik Surma. Jedna žiačka zo 6. B triedy - Anna Šureková ukončila základnú školu s vyznamenaním a dostala vysvedčenie s farebným pásim a knižnú odmenu od rodičovskej rady.

Základnú školu v Novej Belej z B triedy ukončili: Ján Cervas, Margita Cervasová, Peter Dluhý, Eva Klukovská, Violeta Kolodzejová, Marek Kurnat, Pavol Majerčák, Marek Niemiec, Beata Šoltýsová a Anna Šureková. Poznamenajme, že všetci sa prihlásili na vyučovanie slovenského jazyka v gymnáziu v Krampachoch v budúcom školskom roku. Dodajme ešte, že všetky deti zo ZŠ v Novej Belej postúpili do vyšších ročníkov.

Posledná rozlúčka s H. Gwoźdzovou na nedeckom cintoríne

SPOMIENKA NA HALINU GWOŹDZOVÚ

Dňa 3. apríla 2001 zomrela v Nedeci po tažkej chorobe vo veku 43 rokov krajanka Halina Gwoźdzová, rod. Bogačíková. Pohrebná sväta omša sa konala 7. apríla vo fariskom kostole v Nedeci. Slúžili ju traja knazi: miestny farár Marian Wanat, kacvínsky rodák Marian Juras a farár Jan Piwowarczyk z Regulice. Smútočný sprievod na cintorín viedol miestny kaplán Jozef Bednárik. Na poslednej ceste zosnulú odprevádzala nielen blízka rodina, ale takmer celá obec a viacerí krajania z iných spišských dedín.

Helena Gwoźdzová sa narodila 27. februára 1958 v Nedeci v slovenskej rodine Antona a Žofie Bogačíkovcov. Po ukončení miestnej základnej školy začala študovať na gymnáziu v

Aj keď jej nebolo súdené dožiť sa vysokého veku, stihla zanechať v srdciach a pamäti súčasníkov nezabudnuteľnú stopu. Bola veľmi aktívna a obetavou krajankou. Od malička vystupovala v školskom detskom súbore. bola členkou Veselice od jej založenia v roku 1972, ako aj členkou nedeckého divadelného krúžku. V súbore pôsobila dlhé roky, až kým sa nemusela venovať vlastnej rodine. Halina patrila k ľudom, ktorí si vedeli získať priateľstvá a všeobecnú úctu. Vždy veselá, usmiali a pritom skromná a dobrodružná, vždy ochotná pomáhať iným. Mnoho ľudí, ktorí ju poznali, dodnes nemôžu uveriť, že ju náhla a neúprosná smrť už navždy vytrhla z našich radov. Jej odchod bol zvlášť bolestný pre najbližšiu rodinu: manžela, 15-ročného dcéra Miroslava a 17-ročného syna Tomáša, sestru Žofiu, ale najmä pre matku Žofiu Bogačíkovú. Vedľa pre rodičov nemôže byť nič horšie, ako smrť vlastného dieťaťa. Aj keď prázdnnotu v srdci po jej odchode

de nedokáže nič vyplniť, musíme sa s Božou vôleou zmieriť. Odišla od nás vzorná krajanka, dobrá matka a dcéra. Nech odpočíva v pokoji! (jb)

Rodine zosnulého vyjadrujeme hlbokú sústrasť.

ÚV SSP a redakcia Život

PROBLÉMY V CHYŽNOM

Začiatkom júla t.r. sa pri poľsko-slovenskom hraničnom priečode v Chyžnom utvoril neuveriteľne dlhý, skoro pätkilometrový rad nákladných automobilov TIR, ktorý sa fahal od chyžianskeho priečodu až po Jablonku. Problémy súviseli s tým, že 5. júla, kedy je na Slovensku štátny sviatok (Cyril a Metod), platil až do 22.00. hodiny zákaz pohybu nákladných automobilov po slovenských cestách. Hoci hned po tejto hodine začali slovenskí colníci urýchlene odbavovať nákladné automobily, vyše 120 z nich muselo aj na druhý deň čakať na colné formality, keďže kontrola nákladov sa neúmerne preťahovala. Poznamenajme, že poľské colné úrady v prípade zákazu pohybu nákladných automobilov po poľských cestách umožňujú vodičom kamiónov prejsť až 25 kilometrov od hranice. (pk)

STRED DÁVNEJ EURÓPY

Tento veľkolepý nemecko-maďarsko-poľsko-česko-slovenský výstavný projekt bude tri roky putovať po stredoeurópskych metropolách, od Budapešti cez Krakov, Berlín, Mannheim, Prahu až po Bratislavu. Na výstavnej ploche vyše dviesiaci metrov štvorcových sa postupne predstaví obrovské kultúrne dedičstvo stredoeurópskeho teritória z prelomu 10. a 11. storočia. Slovenskú časť výstavy tvorí 365 exponátov - unikátnych artefaktov raného stredoveku z obdobia Pribinovho kniežatstva a Nitrianskeho vojvodstva, ktoré pochádzajú najmä zo zbierok Archeologického ústavu SAV v Nitre a viacerých slovenských múzeí. Rotujúca výstava bude mať poslednú zastávku na Slovensku a jej vernisáž na Bratislavskom hrade sa uskutoční 1. septembra 2002, na Deň Ústavy SR. (pk)

* * *

Dňa 17. júna 2001 zomrel v Nižných Lapšoch vo veku 73 rokov krajan

VALENT MADEJA

Zosnulý bol dlhoročným čitateľom Života. Vychoval dve deti - syna a dcéru a dočkal sa troch vnukov. Odišiel od nás dobrý krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Nižných Lapšoch

AFRIČANIA V LIPNICI

Vo Veľkej Lipnici hostili nadávno nezvyklú, 12-člennú egzotickú skupinu študentov z mestečka Chingoli v Zambii v Afrike. Mladí

Z KALENDÁRA NA AUGUST

Záhradkári

robia teraz najmä zber teplomilnej zeleniny a ošetrujú porasty určené pre jesenný zber. Koncom mesiaca sa v podstate končí zber uhoriek a skorých nízkych odrôd rajčiakov. Vysoké rajčiaky (na žrdkach) dávajú úrodu neskôr a predpoklad na dozretie majú len plody založené do polovice augusta. Preto neskôr treba hlavnú stonku skrátiť odrezaním za prvým listom nad posledným rozkvitnutým súkvetím. V auguste by sme mali odburiniť koreňovú zeleninu a staráť sa o hľuboviny, najmä ich pravidelným polievaním a ochranou proti škodcom. Ešte je čas na sejbu ozimnej cibule (môže to byť aj šalát, pór buď čierny koreň), ktorá musí narásť do hrúbky ceruzky, aby dobre prezimovala. Keď príde čas na koreňovú zeleninu, zberáme ju tak, že ju rovnomerne preriedujeme. Cibuľa poberaná v minulom mesiaci je už preschnutá, preto ju pripravujeme na uskladnenie tak, že opatrne odrežeme koriency a vňať odtrhneme rukou. Po zbere treba záhony čo najskôr zrýľovať.

Ovocinári

by mali v tomto mesiaci podopierať konáre bohatu zarodených stromov, aby sa nepolámal. Začína sa zber jadrovín, najmä letných odrôd

jabĺk a hrušiek, ktoré Oberáme niekolko dní pred dosiahnutím plnej zrelosti. Na druhej strane predčasne obrané plody vädnú a nikdy nedosiahnu také chuťové kvality, ako plody dozreté na strome. V auguste možno očkovať podpinky, najmä jabloní a hrušiek, ale aj čerešní, višní, sliviek a marhuľ. Ohýbame tiež a vyvážujeme posledné výhonky na ovocných stenach a posledný raz skracujeme výhonky na stromoch, ktoré sme zaštípovali už v júni. Dobre je tiež na skorých kôstkovinách a orechoch presvetliť korunu. Ošetrené rezne rany stihnuť ešte do zimy vytvoriť na okraji veniec hojivého závalového pletiva. Stred reznej plochy treba natrieť fermežovou farbou buď tekútym asfaltom.

Chovatelia

V auguste je hydine príliš teplo, preto sa začína zbavovať starého, opotrebovaného peria. Hovoríme, že hydina pŕchne. Přehnutie má vplyv na zníženie znášky, preto treba dbať, aby netrvalo dlho. Najlepšie je přehnutie od dialiť čo najďalej do jesene a snažiť sa, aby všetky sliepky pŕchli naraz. Možno to dosiahnuť pravidelnosťou vo výžive a ošetrovaní. Počas přehnutia dávame hydine krmivá s vyšším obsahom bielkovín, ktoré podporujú narastanie nového peria. V auguste je vhodné obdobie pre druhé podškľávanie husí.

Včelári

Hoci sme uprostred leta, vo včelínoch nastávajú javy svedčiace o tom, že sa včelstva začínajú preorientovať na zimu. Správne zazimovanie predpokladá: 1. prevahu mladých, zdravých, neopotrebovaných včiel idúcich do zimy; 2. zúženie plodiska na silu primeranú sile včelstva; 3. doplnenie zásob vo včelstvách, aby vystačili nielen cez zimu, ale až do najbližšej jarnej znášky. Ak už niez znášky, treba odstrániť medníky a plasty so zaviečkovaným medom uschovať pre jarnú potrebu, ktorý plasty s nezaviečkovaným medom vytocit. Včelstvám sa teraz dáva cukrový roztok, aby intenzívnejšie podovali. Dáva sa ho večer, aby nedošlo k rabiave. Vďaka tomu sa už koncom augusta a na začiatku septembra liahnu silné kdré mladých včiel, ktoré sú zárukou dobrého zimovania.

Koncom augusta treba urobiť prehliadku všetkých včelstiev. Nevystavané, ako aj vystavané, ale plodmi neobsadené panenské plasty odstraňujeme. Včelstvu ponechávame len tolko plástov, podľa možnosti nie starých, ktoré včely husto obsadajú. Za posledný plást vložíme tepelne izolovanú priečradku. Zásoby na plástoch, ktoré sme nechali v plodisku na zimovanie, musíme odhadnúť. Doplníme ich cukrovým roztokom tak, aby na každý plást v plodisku pripadol 1,5 až 1,75 kg. Ak teda včelstvo má na 7 plástoch 5 kg zásob, dám mu 6-7 kg cukru (cukrového roztoku). (jš)

Zambijčanov, študentov stredných a odborných škôl, pozval pod Babiu horu riaditeľ Združenia všeobecne vzdelených škôl vo Velkej Lipnici Mgr. Ing. Jan Kuliga. Hostí počas ich pobytu na Orave sprevádzal misionár Sławomir Bartodziej a knaz Andrzej Polichta, ktorý už niekoľko rokov prichádza do Lipnice so skupinami mládeže, účastníkmi športových táborov, ktoré vedú knazi zákona Saleziánov.

Pobyt v Lipnici sa začal účasťou Zambijčanov a ich rovesníkov, študentov z Technického licea a gymnázia a žiakov vyšších tried ZŠ vo Velkej Lipnici na spoločnej sv. omši v kostole sv. Lukáša, ktorá bola obohatená aj o niektoré černošské prvky, vtom fascinujúci výtvor v zvuk bubnov tam-tam v predvedení mladých Afričanov. Po omši sa jej účastníci presunuli do školy, kde sa po slávostnom nástupe konali oslavu Medzinárodného roku jazykov v poľskom, nemčkom a anglickom jazyku. Študenti z Afriky potom svojím priateľom porozprávali o svojej škole, práci a záujmoch, najmä o basketbale, ktorý trénujú. Počas besedy si všetci výborne rozumeli najmä vďaka tomu, že lipnickí žiaci dobre ovládajú anglický jazyk. Na záver stretnutia sa uskutočnil priateľský basketbalový zápas, v ktorom presvedčivo zvíťazili hostia z Afriky (74:22) a potvrdili, že tejto hre sa venujú s nezvyklým zápalom. (pk)

POSTUP KREMPAŠANOV

Futbalisti Spiša z Krempáčov obsadili súverenne prvé miesto vo východnej C - skupine s desaťbodovým náskokom nad druhým Skawianinom zo Skawy a postúpili do B - triedy v novotargskom futbalovom obvode. Okrem už spomínaných mužstiev v C - skupine hrali: Gorce z Ochotnice Dolnej, Pieniny z Grywałdu, Nižné Lapše, Przełęcz z Harklowej, Wiatr II z Ludźmierza, Orzeł z Nedece, Błyskawica z Kacvina, Wicher z Durštína.

Krempašskí futbalisti v sezóne 2000/2001 hrali v zložení: Piotr Królczyk, Andrzej Kowalczyk, Marek Kaczmarczyk (brankári), Andrzej Bizub, Franciszek Kaczmarczyk, Wojciech Bizub, Wiesław Pietraszek, Krzysztof Palonek (obrancovia), Krzysztof Pietra-

szek, Jan Lorenc, Jacek Moś, Tomasz Krzysztofek, Edward Słowik, Mieczysław Sobolak, Jan Broński (záložníci) Jacek Moś, Zenon Biernat, Józef Łukasz, Józef Gryguś, Robert Moś (útočníci).

Najlepšími strelcami Spiša Krempachy boli: Edward Słowik (14 gólov), Jacek Moś (10 gólov), Zenon Biernat (8 gólov), Józef Łukasz (6 gólov). Nepísaným vedúcim je Andrzej Bizub a trénerom Adam Krzyżak z Krawkova. Predsedom krempašského športového oddielu LZS, dušou celého mužstva a hlavným sponzorom je Franciszek Tomaszkowicz. (ds)

Úspešní krempašskí futbalisti. Vystupujú v úboroch, ktoré MS SSP v Krempachoch daroval predseda NR SR I. Gašparovič.

AKO SLIEPKA KIKIRÍKALA NA ROLI

Istý gazda v Kubachoch zapriahol voly a vybral sa so synom prvý raz orat'. Pod Borzovom mali také pole, kde sa im najlepšie začínať jarné roboty. Voly im tam ani v prvý deň nekľakli do brázdy a na úvratí sa obracali samy, nemuseli ich za retiazku vodiť z jedného konca na druhý.

Ked' dvaja Kubašania zastali s volmi na roli, najprv sa poobzerali po okolí, kto orie v ich blízkosti. Ale nikoho ešte nezazreli, oni boli prví. Potom zložili pluh z voza, zapli ho za orné kolieska a otec povie synovi:

„Nože skúsmeme, ako nám vyorú prvú brázdu!“

Pohonič švihol bičom ponad záprah a zavolal nahlas, že ho bolo počuť vari i v dedine:

„No, pod'me, volky! A rovno, nie aby ste vychodili z brázdy!“

Otec založil pluh do zeme a voly sa pohli. A naozaj išli pekne stredom role, rovnú brázdu vyorávali. Ešte však nedošli ani prvý raz na úvrat', ked' gazda zbadal, že mu na hriadeľ zosadla akási sliepka. Veľmi pekné perie mala, nikto v dedine krajšiu sliepku nechoval. Odrazu natiahla krk ako naozajstný kohút a zanôtila, len sa tak po poli ozývalo:

„Kikirík!“ A o chvíľu znova dva-tri razy zakikiríkala. Len čo sa sliepka takto ozvala, voly naskutku zastali. Najprv si kľakli na predné nohy a hned'

zatým si aj pokojne ľahli na roľu, ani trochu sa nehýbali. A ležali tam, st'aby ich načisto opustili všetky sily, ani krok viac nechceli urobit'. Gazda sa zháčil, ba ho aj pichlo kdesi pri srdci. Ako by aj nie, ked' mu takúto vec doteraz nevykonali. Pokrútil hlavou a zahundral:

„To nie je s kostolným poriadkom, ked' sliepka nôti ako kohút a ked' si pred ňou voly začínajú kľakať do brázdy!“

„Nože, synku, odožeň tú sliepku, nech nás tu nestraší pri robote!“

Syn zrazu priskočil k pluhu, i bičom sa zahnal, že ju odplaší. Ale sa nemusel ustávať'. Sliepka po gazdových slovách roztaiahla krídla a hybaj preč.

Hned' nato sa aj voly postavili na nohy, zatriasli v jarime hlavami a bez rozkazu sa pohli. No sotva gazda urobil krok, zrazu pod pluhom zaškrípalo, ako ked' oráč zavadil čerieslom o veľký kameň. Gazda zhíkol:

„Tíha, skala na roli! Kde sa tu len vziaľa? Od malička som tu s otcom orával, ale jakživ sme väčšiu skalu nenašli.“

Hned' priskočil k čerieslu, že ju odvalí spod pluha a odnesie na úvrat'. Ked' pluh nadvholi a odhriebol trochu prsti, padol mu do očí veľký medený hrniec a či skôr kotlík, lebo v tých časoch iba menšie hrnice predávali. V takomto kotlíku vtedy aj jedlá varili, ked' bolo v dome viac čeľade.

Ked' gazda odrhnul ešte viac zeminy a nakukol do nádoby, zaligotali sa krásne, čistučké dukáty. Až po samý okraj ich tam ktosi nasypal. Nezdržal sa v tej chvíli, aby nezavolal na pohoniča:

„Hej, synak, hybaj sa chytre pozrieť, ved' sme my kotlík peňazi vyoral! A motyku zaraz vezmi! Sotva by sme ho vyhrabali zo zeme iba holými rukami!“

Pohonič skočil k vozíku, schmatol motyku a už aj robil čo mu otec kázel. A znova sa mu zablyšťali pred očami zlaté dukáty. Tuho stisol motyku a kopal tak schuti ako nikdy predtým. Ale kotlík nie a nie vykopať. Márne sa chasník ustával, nadarmo odhadzoval zem nabok, kotlík sa ponáral, ani čo by sa pod ním prepadávala zem. Otec bol, pravdaže, veľmi netreplivý, až mu nakoniec vychytil motyku z rúk a zahundral:

„Daj mi tú motyku! Mne naisto pôjde robota lepšie od ruky.“

Ale ani otcovi sa nepodarilo vykopať kotlík zo zeme. Čím viac zeminy okolo hrnca odkopal, tým viac sa mu priam spod ruky strácal. Až sa napokon vnoril celkom do zeme, ani čo by sa zaboril do bahna, alebo nebodaj člupol do vody. Vtedy už aj otec zahorekoval:

„Škoda, preškoda! Už máme po radosti. Nikdy viac ho nedostaneme.“

A naozaj sa s ním museli navždy rozlúčiť. Darmo sa gazda aj inokedy pokúšal kopať na tom mieste, darmo zabáral kôl hlboko do zeme, na nič už nenatrafil. Kotlík s pokladom mu viac neprišiel pod ruky. Ked' potom otec so synom rozprávali ľud'om, čo zažili a videli pri prvom oraní, viacerí im vyhodili na oči:

„Veľkú chybu ste obaja urobili, ked' ste tú sliepku tak nemilobohu odohnali. Či ste nevedeli, že tam, kde pri prvom oraní zakikiríka sliepka, je zakopaný poklad?“

Keby boli gazda so synom počkali, kým sliepka sama neodletí z hriadeľa, ľahko by boli kotlík vykopali a mohli si zobrať, čo v ňom bolo. Nuž tak, hľa, pochodili vtedy títo Kubašania. Nielnenže nič nedoniesli domov, ale pre ich spôsoby sa kotlík tak hlboko prepadol, že ho už nikto odtiaľ nevyslobodí.

(Z knihy: A. Habovštiak:
Jánošíkova studnička,
Košice 1980)

Neožením sa ja v jaseni

Presto

([Redakcia, 1880], Liptov)

2. Ale sa ja ožením v lete,
ked' je všetko v poli v kvete;
ked' sa lúky zelenajú
a bučiny rozvíjajú,
ked' sú ovce na salaši,
vtedy pôjdem ku Mariši.

3. Vezmem si ja dievča z Šariša,
meno bude mati Mariša;
oči bude mati sivé
a len ku mne prívetivé,
lícka biele a červené
a srdiečko ku mne verné!

MÁRIA TOPOESKÁ

ODKIAL SA BERIE ROSA?

Odkial sa berie toľko rosy,
vari ju niekto hore nosí
a zas ju potom zľahučka
roztriasa, sype po lúčkach?

To aby si v nej lesné víly
nad ránom bosé nôžky myli
a čistunké šli potom spáť
do hĺbky lesa pod paprad!

ČO JE TO?

Nevarí sa, nepečie sa,
každučký deň obliezne sa.
Obliezne sa aj sto razy.
Žalúdok ti nepokazí.
(ocěly)

Čo je na ježkovi
najťažšie,
čo nám bráni,
aby sme ho zdvihli?
(yhd)

MÁRIA RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVÁ

OJ, LETO ZELENÉ

Oj, zelené leto, letko voňavé -
utekajú deti boso po tráve.
O krýtky sa bavia, o zvieratková,
mäkký koberec im nôžky hladká.

V trávičke sa hojdá zvonček belasý,
púpava si trúsi zlato na vlasy.
Pri nej ďatelinka v jasnom čepčeku
sladký med a prášok chystá pre včielku.

Kraj zelenej lúky, kde je štrk samý,
divý mak si zastal s troma púčkami:
- Slniečko, ohrej nás, hajda-hajda, haj!
Červenú sukničku mojim defom daj.

Slniečko sa smeje, sype lúče z rúk,
už sa rozvil prvy, druhý, tretí puk
a strakatý motýľ tančí ostopäť:
- Oj, leto zelené, len nám neuleť!

VESELO SO ŽIVOTOM

Starký sa stáže vnučovi:

- Bol som najmladší z detí a musel som nosiť všetko po starších súrodencoch.
- Ved aj ja musím nosiť veci po bratovi.
- Ale ja som mal samé sestry!

- Mami, čo je to?

- Černica.

- A prečo je červená?

- Lebo je ešte zelená.

- Nemal si na dovolenke tažkosti so svojou španielčinou?

- Ja nie. Tažkosti mali Španieli.

Mama napomína syna:

- Kolko ráz som ti vravela, že sa nepovie „čo“, ale „prosim“!

Ochvíľu sa vráti syn do kuchyne a spýta sa:

- Prosím robfš, mami?

MALUJTE S NAMI

Tentoraz bude vašou úlohou zistiť, kolko stanov je na obrázku. Dozviete sa to, keď pospáte číslice od 1 do 20. Potom obrázok pekne vymalujete a pošlite do redakcie. Najkrajšie práce odmeníme slovenskými knihami. Z posledných prác knihy vyžrebovali: Gabriela Knapereková z Jablonky a Sindy Krišková z Vyšných Lápp.

NÁRODNÝ HRDINA

Zdalo sa, že to, čo je najlepšie, má za sebou, že je už iba tenisovou spomienkou. V posledných dvoch rokoch sa mu totiž nedarilo a vo svetovom rebríčku klesol až na 129. miesto. Do Wimbledonu '2001 sa dostať skôr za zásluhy, že trikrát hral vo finále tohto turnaja, preto sa mu patrilo podať pomocnú ruku na záver jeho kariéry. Lenže on, takmer 30-ročný Chorvát Goran IVANISEVIČ, o ktorom je dnes reč, sa nemienil hneď vzdať. Vzniesol sa na vrchol svojich možností a vyhral svoj prvý grand-slamový turnaj, navyše ten najprestížnejší. Vo finále zdolal po vyše trojhodinovom, päťsetovom tvrdom boji známeho, o 10 rokov mladšieho austrálkeho tenistu Patrika Raftera.

Goran Ivanisevič hrá tenis už takmer 20 rokov. Svoj prvý väčší úspech dosiahol už ako 16-ročný, keď v r. 1987 vybojoval v Ríme titul medzinárodného majstra Talianska v kategórii juniorov. Bol veľmi nadaný a usilovný, preto nie div, že už v nasledujúcim roku sa v juniorskem rebríčku dostať až na 3. miesto, najmä vďaka úspechom na turnajoch French Open a US Open, kde sa prebojoval až do semifinále. V tom istom roku v Ríme dokázal zároveň obhájiť titul majstra Talianska.

Samozrejme, tenisový Rím to nie je Paríž, New York alebo Londýn. Tam prehral s inými a nemohol sa s tým zmierit. Bol hlboko presvedčený, že má dosť schopností, aby mohol dobyť tenisový svet. Bolo to, ako čoskoro vysvitlo, opodstatnené pre-svedčenie, keďže v nasledujúcim roku, už ako profesionál, dokázal na rôznych turnajoch vyhrať celý rad zápasov (napr. dostať sa do štvrtfinále na siedmich turnajoch) a na záver roka v rebríčku najlepších urobil nebotyčný skok - z 371. miesta postúpil až na 40. miesto. V roku 1990 boli jeho úspechy ešte výraznejšie. Predovšetkým po prvýkrát vyhral velký turnaj (v Stuttgartre) a aj na ďalších si dobre počína, vďaka čomu sa v rebríčku najlepších dostať na 10. miesto, teda do úzkej svetovej špičky.

V šiestom roku svojej profesionálnej kariéry (1994) sa Goran vyšvihol až na druhé miesto, hneď za Petea Samprasa. Netajil, že chce byť prvý a najhlásnejšie o tom hovoril počas wimbledonského turnaja v r. 1992, kedy priamo smeroval, - aspoň tak sa mu zdalo, - k svojmu prvému grand-slamovému titulu. Zastavil ho však André Agassi, a neskôr dvakrát (1994, 1996) P. Sampras.

Niekto zlomyselníci tvrdia, že jeho tenis to sú vlastne len delové podania a nič viac. Nie je to celkom pravda. Ovšem, má neobvykle silné podania, ale celkom dobre ovláda aj return, volej či smeč. Keď ešte patril do úzkej svetovej elity a bojoval o najcennejšie trofeje, vždy ho na tribúnach sprevádzala chorvátska vlajka a silná skupina jeho rodákov. Goran sa stožňoval s touto vlajkou a neraz zdôrazňoval novozískanú slobodu. Bolo mu zle, keď reprezentoval Juhosláviu, aj vtedy, keď sa rozpadávala a v Chorvátsku tiekla krv. Vtedy sa hrdo hľašil k svojej novej, aj keď ešte neexistujúcej, štátnej príslušnosti. Preto práve on mal česť niesť národnú vlajku počas otvorenia Olympijských hier v Barcelone, ktorých sa Chorvátsko po prvýkrát zúčastnilo ako samostatný štát.

Niekol'ko hodín po wimbledonskom víťazstve mu prezident S. Mesič poslal blahoprajný telegram, v ktorom sa o.i. hovorí, že počas zápasu mu celé Chorvátsko držalo palce. - *Sme hrdí*, - zdôrazňuje sa v telegrame, - že meno nášho rodáka sa dostalo do zlatej knihy wimbledonských víťazov. Zase premiér Chorvátska I. Racan podčiarkoval: - *Dal si rodákom pekný príklad, ako treba prekonávať životné ľažkosti a neúspechy*. Na druhý deň prišlo na letisko v Splitre vyše stotisíc Chorvátov, aby privítali Gorana Ivaniseviča ako veľkého národného hrdinu. (jš)

Hviezdy svetovej estrády

THE TEMPTATIONS

Dnes v našej rubrike nazrieme trochu do histórie zábavnej a mládežníckej hudby. Predstavíme totiž jednu z dávnych skupín, ktorá kedysi patrila k najväčším hviezdam americkej hudobnej výrobne Motown. Skupina The Temptations, o ktorej je dnes reč, vznikla koncom päťdesiatych rokov ako kvinteto, v ktorom vystupovali: Eldridge Bryant, Eddie Kendricks, Otis Williams, Paul Williams a Melvin Franklin. Spievali a hrali skladby, ktoré tvorili akúsi zmes soulu, bluesa a rock and rollu a dobre sa počúvali. Nie div, že takmer každá z nich sa čoskoro stala populárny hitom. K najznámejším patrí *I wish It Would Rain* a najmä *Papa Was a Rolling Stone*. Apogeum ich popularity pripadá na polovicu šesťdesiatych rokov, kedy začali spolupracovať so Smokeyom Robinsonom a Normanom Whitfieldom, ktorí sú autormi ich najväčších hitov. Nemusíme zvlášť podotýkať, že skupina The Temptations je mnohonásobným laureátom rôznych prestížnych cien, medziiným aj ceny Grammy.

V sedemdesiatych rokoch ich sláva trochu pobledla - časy krikľavých mejkapov, bláznivých účesov a avantgardných úborov sa už neveľmi hodili k diskrétnej elegancii, akú prezen-

tovala skupina The Temptations. Napriek tomu mala ešte dlho tisíce svojich obdivovateľov. Poznamenajme ešte, že v roku 1978 sa skupina zúčastnila na festivale v Sopote, kde doslova oslnila poslucháčov. Za vyše tridsať rokov činnosti sa mnohokrát menilo členské zloženie skupiny. Viacerí členovia skupiny, najmä z počiatocného obdobia jej činnosti, už nežijú, ale ich pesničky sa nadálej tešia obľube a neraz ich môžeme počuť v interpretácii súčasných hudobníkov. (jš)

PASTELY SÚ PEKNÉ

Dnes sme pre vás vybrali model pekného, bledoružového pulóvra, zjemneného ažúrovými prvkami, čo ešte viac podčiarkuje ženskosť a mladistvosť.

Veľkosť: 38-40

Materiál a spotreba: 500 g bledoružovej priadze (50 % akryl, 50 % viskóza, 100 g = 250 m), ihlice č. 3,5, háčik.

Vzory: I. džersejový: líce hladko, rub obrátene; II. vrúbikový: líce a rub hl.; III. vrkôčikový kosoštvorec: podla nákresu, počet očiek musí byť deliteľný 26.

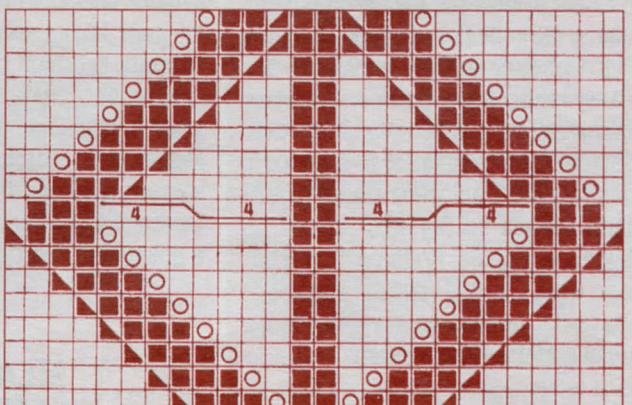
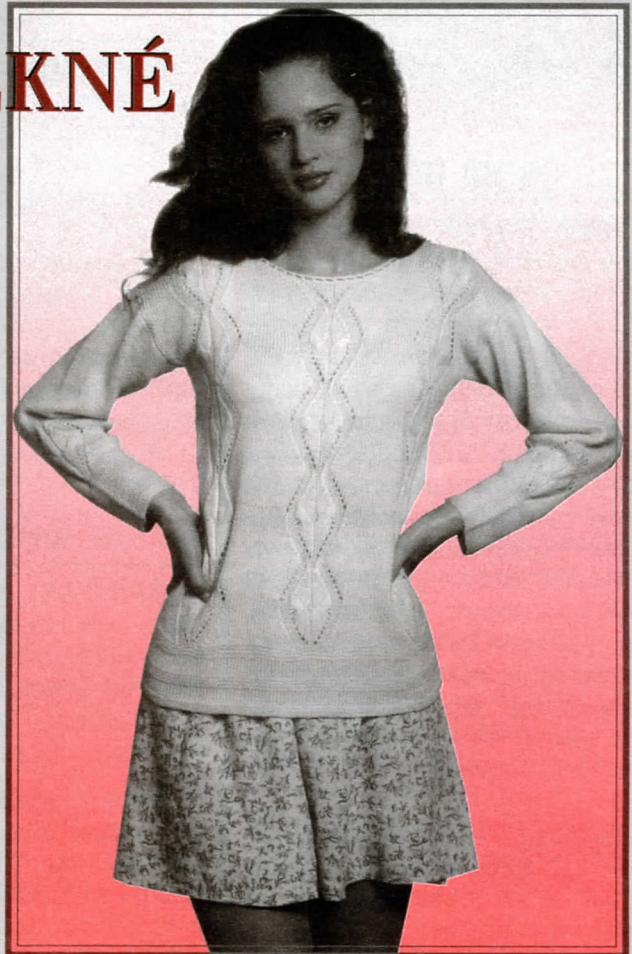
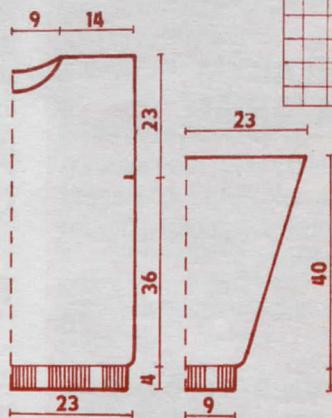
Postup práce: Zadný diel začneme pliesť na 120 očiek, z toho sú 2 okr. očká. Upletieme plastický lem, ktorý pozostáva z 8 r. vrúbikového a 8 r. džersejového vzoru. Takto upletieme 5 vodorovných plastických pásikov, končíme vrúbikovým vzorom. V jeho poslednom riadku rozpletieme 10 očiek (spolu máme 130 očiek) a začneme pliesť vrkôčikové kosoštvorce. Očká si rozdelíme na 1 okr. očko, 9 očiek džersejový vzor, 2 x (26 očiek vrkôčikový kosoštvorec, 16 očiek džersejový vzor), 26 očiek vrkôčikový kosoštvorec, 9 očiek džersejový vzor, 1 okr. očko. Vrkôčikový vzor ďalej pletieme podla kresby. Takto pokracujeme rovno až do výšky 57 cm od začiatku práce a výpracujeme výstrih. Naraz uzavrieme 16 stredných očiek a ďalej na oboch stranach uberieme ešte 1 x 5, 1 x 4, 1 x 3 a 4 x 1 očko na zaokrúhlenie výstrihu. Zvyšné očká na pleciach uzavrieme naraz vo výške 59 cm.

Predný diel pletieme ako zadný až po výstrih, ktorý začneme tvarovať už vo výške 52 cm od začiatku práce. Najprv uzavrieme stredných 10 očiek a potom uberieme na oboch stranach po 1 x 3, 6 x 2 a 4 x 1 očko. Dopletieme do výšky zadného dieľa a očká na pleciach naraz uzavrieme.

Rukáv: Začneme pliesť na 48 očiek a na spodku upletieme plastický lem ako na zadnom a prednom diele. Po každom pásiku pridáme na oboch stranach po 1 očku na rozšírenie, takže po doplenení plastických pásikov máme na ihlici 56 očiek. Rozpletieme ešte 12 očiek (spolu máme 68 očiek), ktoré budeme pliesť do kosoštvorcov ako na ostatných dieloch. Prvý kosoštvorec začneme pliesť od 6. hl. očka (po okrajovom očku) a po dokončení celého vzoru upletieme 2 hl. očká, ktoré budú vzor oddelovať od nasledujúceho kosoštvorca (t.j. začíname 1 okr. očko, 3 obr. očká atď.). Ďalší vzor upletieme celý, po ľom nasle-

Vysvetlivky značiek:

- hladko,
- obrátene,
- nahodiť,
- ▲ 2 spliesť hl.,
- ▼ pretiahnuté očko,
- 8 očiek krížime doprava,
- 8 očiek krížime doľava.

dujú opäť 2 hl. očká na oddelenie kosoštvorca a posledný vzor dopletieme po 18. očko, opäť končíme 3 obr. očkami. Súčasne rozširujeme rukáv na oboch stranach pridávaním po 1 očku v každom 6. riadku a vo výške 46 cm od začiatku práce uzavrieme naraz všetky očká.

Dokončenie: Zošijeme plecné švíky a dokončíme výstrih. Obháčkujeme ho 1. r. krátkych stípkov a v 2. r. háčkujeme 1 kr. stíplik, 3 retiazkové očká. Potom zošijeme rukávy a bočné strany pulóvra a rukávy prišijeme do prieramkov.

(Text, foto a kresby: Dorka č. 3/98)

ČO NA OBED?

ZEMIAKY ZAPEČENÉ S KAPUSTOU.

600 g zemiakov, 400 g hlávkovej kapusty, 100 g údenej slaniny, 200 g klobásy buď salámy, 1 cibuľa, rasca, mleté čierne korenie, soľ, mast na vymästenie pekáča.

Kapustu, pokrájanú na jemno, podúsíme v osolenej vode s rascou a scedíme. Do dobre vymästeného pekáča dám vrstvu varených a na plátky nakrájaných zemiakov, posolíme, okoreníme, pokvapkáme rozškvarenou slaninou, dám vrstvu podusenej kapusty, na ňu posekanú cibuľu a pokrájanú klobásu buď salámu. Takto pokračujeme, ale navrchu musia byť zemiaky. Povrch polejeme rozškvarenou slaninou, zemiaky podlejeme trouhou polievky alebo mliekom a v rúre zapečieme do zlatista.

PLNENÝ PSTRUH. 3 pstruhy, 2 veľké cibule, 1 väčší strúčik cesnaku, 80 g údenej slaniny, soľ, trochu oleja, posekaná zelená petržlenová vŕňať.

Pstruhy očistíme, osolíme a naplníme. Plnku pripravíme tak, že cibuľu pokrájame na kolieska, cesnak na tenké plátky a oboje oprážime na vopred pokrájanej rozpustenej slanine. Nakoniec pridáme zelenú petržlenovú vŕňať a premiešame. Touto zmesou aj so škvarkami naplníme ryby a položíme ich do rozohriateho pekáča so zvyšným tukom po vyškvarenej slanine. Pridáme trochu horúceho oleja. Pstruhy upečené do chrunkovej kôrky podávame s varenými zemiakmi a uhorkovým šalátom.

ŠPENÁTOVÁ KRÉMOVÁ POLIEVKA.

300 g špenátu, 100 g svetlej zápražky, 3/4 l vývaru z kostí (bujónu), 50 g masla, 1 žltok, 1/4 l mlieka, 1/4 l smotany, muškátový kvet alebo oriešok, čierne korenie, soľ.

Svetlú zápražku zalejeme vlažným vývarom, rozšľaháme a za sporadického miešania povaríme. Potom súčasne s mliekom pridáme pomletý dusený špenát, ochutíme korením a krátko prevárimo. Polievku zjemníme maslom, prilejeme smotanou s rozhabarkovaným žltkom a už ju nevaríme.

ŠALÁTY

SÓJOVÝ ŠALÁT SO ZELEM. 2 šálky uvarenej sóje, 1 cibuľa, 1 šálka nastrúhaného zeleru, 2 lyžice citrónovej štavy, 2 malé uhorky, 4 vajcia uvarené natvrdo, 4 lyžice majonézy alebo jogurtu, zelená vŕňať, soľ.

Vajcia nadrobno pokrájame a všetky uvedené komponenty dobre premiešame a necháme na studenom mieste odležať. Podávame buď ako prílohu k zeleninovým jedlám, kukuričným plackám, alebo ako hlavné jedlo.

MÚČNIKY

MRIEŽKOVÝ SLIVKOVÝ KOLÁČ.

300 g hladkej múky, 120 g práškového cukru, 150 g masla, 1 vajce, 1 žltok, 750 g sliviek bez kôstok; 50 g práškového cukru, štipka soli, 1 lyžička mletej škorice, 50 g mletých orechov.

Múku, soľ a cukor preosejeme na dosku. Pridáme maslo, žltok, vajce a zamiešime cesto. Na chvíľu dám do chladku, potom z cesta odložíme jednu tretinu a ostatné cesto rozvalkáme na doske posypanej múkou. Položíme na plech a posypeme očistenými slivkami pokrájanými na malé kúsky, ktoré sme rozmiešali s cukrom, škoricou a mletými orechmi. Z odloženého cesta sformujeme pásiky, ktoré pukladáme na slivky tak, aby vznikla mriežka. Potrieme ich rozšľahaným vajcom a vo vyhriatej rúre upečieme. Upečený a vychladnutý koláč pokrájame a posypeme cukrom.

MLADÝM
GAZDINÁM

- Keď začnú zemiaky klíčiť, nesmieme ich variť v šupke, ani vodu z očistených uvarených použiť, lebo obsahujú jedovatú látku solanín.
- Strukoviny namáčame aspoň deň pred varením.
- Zrazenú majonézu môžeme napraviť tak, že ju primiešavame do čerstvého žltka.
- Na zápražky používame len hladkú múku. (js)

GRUŽLICA OWIEC

Jest chorobą zakaźną i zaraźliwą, zazwyczaj przebiegającą przewlekle. Atakuje zarówno zwierzęta, jak i ludzi. Wywoływaną jest przez prątek występujący w kilku odmianach. Ludzki, bydlęcy i ptasi typ mogą wywołać grużlicę u owiec. Zakażenie grużlicą u owiec następuje głównie przez przewód pokarmowy za pośrednictwem mleka krów zawierającego prątki grużlicy. Natomiast zakażenie kropelkowe wskutek przebywania z bydłem zakażonym w jednym pomieszczeniu zdarza się rzadziej. Znane są również przypadki zakażenia się owiec grużlicą od ludzi.

Zarazek rozprzestrzenia się w organizmie owcy drogą krwi, wywołując powstawanie licznych ognisk grużliczych w różnych narządach. Wskutek naturalnej odporności schorzenie to ma u owiec przebieg raczej dobrotliwy. Tylko wskutek złych warunków wychowu zwierząt proces chorobowy może ulec zaostreniu, polegającemu na przewadze obrzęków wysiękowych. Objawy choroby wyają jednakże słabo zaznaczone. Najczęściej występuje jeszcze niezbyt gwałtowny, przewlekły kaszel. U zwierzęcia dotkniętego grużlicą stwierdza się też bladość spojówek, wysięk z nozdrzy i następujące wychudzenie. Przy grużlicy można również obserwować stałe leżenie zwierzęcia oraz zataczający się chód.

Rokowanie w tej chorobie jest na ogół niepomyślne. Po stwierdzeniu choroby należy zwierzę jak najszybciej podać ubojowi w celu uniknięcia rozprzestrzeniania się choroby. Ze względu na to, że zakażenie następuje przeważnie za pośrednictwem skarmianego mleka krów - należy jagnięta karmić mlekiem od krów zdrowych.

PROMIENICA BYDŁA

Promienica występuje rzadko, ale trwa długo. Nie jest chorobą zaraźliwą, to znaczy nie przenosi się z chorych zwierząt na zdrowe. Zarazek - grzybek - żyje na kłosach zbóż, szczególnie na jęczmieniu. Przy karmieniu zwierząt ple-

wami, słomą lub sieczką, na których znajdują się te grzybki, ostre źdźbła ranią błonę śluzową jamy ustnej, a przez te ranki grzybek przedostaje się do organizmów. Tam usadawia się w kościach szczęki dolnej - żuchwy - i rozmnaża się niszcząc mięśnie i kości. Schorzenie szczęki dolnej utrudnia zwierzęciu przyjmowanie pokarmu, co powoduje jego chudnięcie.

Czasem zarazek zostaje rozniesiony przez krew po całym organizmie. Powstają wtedy ropnie promienicze w wymieniu, płucach, wątrobie i innych narządach. Objawy te występują na ogólnym stopniowo, tak że nie od razu można je zauważyc. Pierwsze zmiany chorobowe to przeważnie guzy na szczęce dolnej lub też na języku. Guzy rosną wolno, czasem pękają i sączy się z nich ropą. Jeżeli guzy powstałe na szczęce rosną tak powoli, że nie przeszkadzają zwierzęciu jeść, można je wówczas smarować jodyną lub maścią zawierającą jod. W taki sam sposób smaruje się język i wewnętrzną stronę policzków. Jeżeli jednak zwierzę zjada pokarm z trudnością, należy wówczas podawać mu miękką karmę i pożywne picie. Trzeba też koniecznie wezwać lekarza, który po zbadaniu chorego zwierzęcia ustali, czy warto je leczyć, czy też trzeba przeznaczyć je na ubój.

WĄGLIK U OWIEC

Na wąglika, który jest chorobą bardzo zaraźliwą, mogą chorować nie tylko wszystkie zwierzęta gospodarskie, ale także ludzie. U owiec choroba ta może przebiegać w sposób bardzo gwałtowny. Chorze zwierzę najpierw chwieje się na nogach, później pada na ziemię, dostaje drgawek a z nosa i odbytu wypływa mu krew. Zazwyczaj choroba kończy się śmiercią już po 1 - 2 godzinach. Czasami jednak może trwać i dwa dni. Zwierzę jest wtedy niespokojne i podniecone. Temperatura ciała dochodzi do 41 - 42 stopni a oddech jest przyspieszony. Wkrótce następuje ogólne osłabienie zwierzęcia i śmierć. Zwłoki są wzdęte a z odbytu wypływa krew. Wąglak może występować także w postaci skórnej. Pojawiają się wtedy twarde i gorące obrzęki w okolicy narządów płciowych, na brzuchu i szyi. Taka postać wąglika rozwija się zazwyczaj po strzyżach.

PRAWNIK

CO Z EMERYTURĄ?

Coraz częściej słyszy się o tym, że niektóre Otwarte Fundusze Emerytalne przestają istnieć i zostają przejęte przez inne. Zastanawiamy się wówczas, co stanie się z naszymi pieniędzmi i czy w razie potrzeby możemy zmienić fundusz bez ponoszenia dodatkowej opłaty.

Jeśli nawet nasz fundusz przestał istnieć i został przejęty przez inny, to oczywiście nie tracimy prawa do emerytury z tzw. drugiego filaru. Nowy fundusz będzie musiał respektować te prawa, które nabylismy do tej pory. Stan naszego konta nie zmieni się. Może najwyżej ulec zmianie liczba jednostek rozrachunkowych, ponieważ wartość tych jednostek w każdym funduszu jest inna. W „nowym” funduszu może więc być wyższa niż w „poprzednim” i dlatego dostaniemy mniej jednostek. Takie przeliczenie nie będzie jednak miało wpływu na stan naszego konta.

Jeśli nasz fundusz zostanie zlikwidowany, to wówczas automatycznie stajemy się klientem tego, który go przejął. W ciągu dwóch miesięcy mamy prawo zmienić fundusz i nie zapłacimy kary za transfer.

Przypominamy: w innych wypadkach taką karę płacą osoby, które zmieniają fundusz mając staż krótszy niż dwa lata. Jeżeli należymy do funduszu, który przejął inny fundusz, to również mamy prawo w ciągu dwóch miesięcy podjąć decyzję o jego zmianie bez ponoszenia żadnych dodatkowych opłat (w razie gdy nasz staż członkowski jest krótszy niż dwa lata). Należy także pamiętać o tym, że staż liczy się nie od daty podpisania przez nas umowy z Otwartym Funduszem Emerytalnym, lecz od daty wpływu na konto pierwszej składki.

PRACA NA PRÓBĘ

Jeżeli podejmujemy po raz pierwszy pracę w nowej firmie, to może ona zatrudnić nas na próbę. Nie ma żadnego znaczenia, że nie jest to pierwsza praca w naszym życiu. Nie czujmy się jednak pozytywnie, bo w takiej sytuacji znajdują się obecnie prawie wszyscy pracownicy, którzy zmieniają pracę. Jest to teraz normalne.

Gdy więc zostaniemy zatrudnieni na próbę, to mamy takie same prawa w firmie jak pozostali pracownicy. Na przykład w ramach świadczeń socjalnych możemy korzystać z biletów do kina, teatru czy na basen, możemy pojechać na grzybóbranie itp. Umowa na okres próbny powinna zostać zawarta na piśmie, tak samo zresztą jak i inne umowy o pracę. Zawiera się ją na okres od 2 tygodni do 3 miesięcy. Ten sam pracodawca z tym samym pracownikiem może ją jednak zawrzeć tylko jeden raz. Nie obawiamy się więc, że pracodawca zaproponuje nam kolejną umowę na okres próbny. Nie może tego zrobić. Jeśli pracodawca chce nas w dalszym ciągu zatrudniać w swojej firmie, powinien nam zaproponować umowę na czas określony, nieokreślony lub na okres wykonania danej pracy.

Musimy się jednak liczyć z tym, że po upłynięciu okresu próbnego pracodawca nie zechce nas nadal zatrudniać. W takiej sytuacji nie będziemy mogli zgłosić się do sądu pracy ze skargą. Umowa na próbę może zostać rozwiązana wcześniej (zarówno przez pracodawcę, jak i przez pracownika) z wypowiedzeniem. (Art. 29, 30, 32, 34 kodeksu pracy).

NA WYPADEK CHOROBY

Wyjeżdżając na urlop (np. z dziećmi) koniecznie powinniśmy wziąć ze sobą dokumenty potwierdzające, że jesteśmy objęci ubezpieczeniem zdrowotnym. Chodzi bowiem o to, abyśmy w ten sposób uniknęli dodatkowych kosztów związanych z leczeniem nas i dzieci. Jeśli pracujemy, weźmy ze sobą aktualną legitymację ubezpieczeniową oraz książeczkę usług medycznych. Podróżując w czasie urlopu z dziećmi, weźmy jeszcze dodatkowo legitymację ubezpieczeniową dla członków rodziny pracownika oraz książeczkę usług medycznych dzieci. Przed wyjazdem sprawdźmy, czy nasza legitymacja ubezpieczeniowa oraz legitymacje ubezpieczeniowe dzieci zostały właściwie podstępowane przez pracodawcę a także czy pieczętka pracodawcy zawiera numer NIP-u. Jeżeli na urlop wybiera się z nami osoba, która jest emerytką lub rentistką, wówczas powinna ona zabrać ze sobą ostatni odcinek renty lub emerytury (stary odcinek może bowiem nie być honorowany).

HVIEZDY O NÁS

PENNA (24.8.-23.9.)

Budeš žiť v očakávaní na ďalší vývin udalostí, ktorými sa zapodievaš už dlhší čas. Čoskoro sa dočkáš ich definitívneho vyriešenia, čo ti prinesie veľa spokojnosti. Drobne každodenné starosti ti nepokazia náladu. Finančná situácia je uspokojivá.

VÁHY (24.9.-23.10.)

Ludia, ktorých mienku si väzíš, ti prejavia svoje uznanie a sympatiu. Už zkrátka budeš mať možnosť zlepšiť si svoj rozpočet, v poslednom čase dosť deravý. Priprav sa na dosť nepríjemný rozhovor s niekym blízkym, čomu sa zatiaľ nemôžeš vyhnúť.

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

Budeš plný energie a chutí do práce. V zamestnaní dostanete ponuku, ktorá ťa prekvapí, ale aj poteší. Neber na seba viac povinností, než ti stačí sily. Drobne finančné problémy ti neurobia väčšie tažkosti, ale vyhýbaj sa väčším výdavkom.

STRELEC (23.11.-21.12.)

Budeš potrebovať veľa energie a vytrvalosti. V práci máš pevné postavenie, ale čoskoro ti pribudne hodne súrnych záležitostí. Tvoja pomoc a rada bude teraz potrebná doma, najmä vo finančných otázkach, preto si predtým všetko dobre premysli.

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

Dbaj o svoje záujmy v práci a pozorne sleduj vývin situácie. „Dobrí priatelia“ dávajú dobrý pozor, aby si nevynikol nad priemer. Koncom mesiaca ťa čakajú príjemné zážitky v milej spoločnosti. Lepšie financie i zdravie ti umožnia niekoľko dní odpočinku.

VODNÁR (21.1.-18.2.)

Počuješ pochvaly, ktoré sa ti nebudú zdať príliš úprimné. Nelám si tým hlavu. Ten, koho si najviac ceníš, ti povie pravdu, len mu daj príležitosť. Stretnutie, na ktoré si pozvaný, bude vydarené a pre teba veľmi prospěšné.

RUBY (19.2.-20.3.)

Stretneš ľudí, ktorých si už dávno nevidel, a dozvieš sa od nich veľa zaujímavého. Nezaobídete sa bez komplikácií, ale nebude to nič, čo by ťa mohlo prekvapíť. Potom sa však objaví problém, ktorý si vyžiada rýchle rozhodnutie a energické riešenie.

BERAN (21.3.-20.4.)

Mesiac sa začne drobnými tažkostami, ale vážne problémy sa vyriešia k tvojej plnej spokojnosti, najmä v rodine. V práci to bude horšie, nevyhneš sa konfliktom. Keď si presvedčený, že máš pravdu, neustupuj a obháj svoje stanovisko.

BÝK (21.4.-20.5.)

V práci sa vráti pokoj a normálny beh vecí. Budeš si môcť premyslieť mnoho vecí. S drobnými starostami v osobnom živote si iste poradíš sám. Rozhovor s osobou, ku ktorej cítisť sympatiu a uznanie, ti pomôže veľa pochopíť.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

Nrdávne stretnutia a rozhovory prinesú teraz konkrétné výsledky. Niektoré budú prekvapivé a poskytnú ti nové podnety. Všetko pôjde dobre, ak budeš konať premyslene a s rozvahou. Síce improvizácia je tvojím životom, ale nesmieš s tým preháňať.

REJK (22.6.-22.7.)

Mesiac bude pokojný a sympatický, bez väčších problémov a starostí v práci. Na prvom mieste bude rodinný život, ktorý ti prinesie veľa radosti a spokojnosti. Neocakávané peniaze ti pomôžu splniť tvoje dávne plány, na ktoré si doteraz nemal prostriedky.

LEV (23.7.-23.8.)

Niekteré udalosti ťa prekvapia, najmä postoj istej osoby, o ktorej si myslieš, že ju dobre poznáš. To všetko však nebude dlho pútať tvoju pozornosť. Pamäť, že ktorí čaká na správu od teba, na prejav sympatie. Ak splníš toto očakávanie, získaš verného a spoloahlivého priateľa. (js)

NÁŠ TEST

Máte dosť priebojnosti?

1. Dozvedeli ste sa, že zdedíte veľký majetok, čím sa radikálne zmení vaša situácia. Čo urobíte?

a/ Ste veľmi zaskočený - 1; b/ Peniaze rýchlo investujete - 3; c/ Peniaze uložíte do banky - 2.

2. Len dva dni vás delia od dovolenky. Všetko ste si už vybavili, len ostatí nejaké drobnosti. Zrazu sa v práci vnorí niečo väzne, čo neznesie odklad. Ako zareagujete?

a/ Preložíte dovolenku - 2; b/ Budete pracovať v noci - 3; c/ Práca počká po dovolenke - 1.

3. Idete so známymi na večierok, kde sa vám zapáči neznámy muž (žena). Ako sa zachováte?

a/ Neurobíte nič - 1; b/ Hned sa snažíte začať rozhovor - 3; c/ Čakáte na vhodnú chvíľu - 2.

4. Ponúkajú vám atraktívnu prácu s lepším platom i bytovými podmienkami. Musíte sa však rýchlo rozhodnúť a presťahovať do iného mesta. Ako sa zachováte?

a/ Okamžite súhlasíte - 3; b/ Zvážíte všetky za a proti - 2; c/ Odmietnete, neznašate zmeny - 1.

5. Ponáhľate sa na dôležité stretnutie a hrozí vám, že ho zmeškáte. Čo urobíte?

a/ Zastavíte prvé auto - 3; b/ Hľadáte taxík - 2; c/ Idete na autobusovú zastávku - 1.

6. Ste na víkende so známymi, ktorí majú radi adrenalínové športy. Nahovárajú vás, aby ste si aj vy skočili na padáku..

a/ Skúsíte to, láka vás všetko nové - 3; b/ Za nič na svete - 1; c/ Dlho váhate a rozmyšľate - 2.

7. Zaujímate sa o novinky v móde a kozmetike?

a/ Zbežne a povrchne - 3; b/ Nemám na to čas - 1; c/ Prispôsobujem sa všeobecnej módre - 2.

8. V obchode sa vám niečo zapáči, ale nemáte pri sebe dosť peňazí. Myslíte aj na iné výdavky. Čo urobíte?

a/ Z obchodu odídeš - 1; b/ Idete po peniaze domov - 3; c/ O nákupe trievzo uvažujete - 2.

VYHODNOTENIE

Do 13 bodov: Máte pokojnú a skromnú povahu. Nechcete byť objektom záujmu a odlišovať sa, hoci len vzhľadom. Vyberáte si situácie, v ktorých sa nemusíte predierať laktami. Volíte radšej pokoj a čo najmenej zmien. Využívate všetky možnosti a nebojte sa viac riskovať.

Do 23 bodov: Snívate o úspechoch a karriere. Oblubujete zmeny, skôr však u

MENO VEŠTÍ

RUŽENA - zvučné, trochu záhadné, premenlivé a stále vzácné meno. Žena s týmto menom pochádza spravidla z nezámožnej roľníckej rodiny a máva viac súrodencov. Je štíhla, nevelmi vysoká a často usmiata. Najčastejšie je plavovláška, niekedy však aj hnedovláška, so šedými, hnedými a občas aj zelenými očami. Do štyridsiatky je jej život v podstate šťastný a bezstarostný, potom však začína mať starosti s dospievajúcimi detmi a niekedy aj so zdravím. Obyčajne máva dve-tri deti, obyčajne synov a len málokedy dcéru. Najradšej má najstaršieho syna, čím krvdí mladšie deti. Zo všetkých súrodencov, najmä sestier, sa Ružena vydáva najšťastnejšie a najlepšie sa jej darí. Je dobrou, praktickou a svedomitou gázdinou. Jej manžel je dobrý, obyčajne vysoký, silný, ale často nepraktický a trochu nervózny. Je však veľmi hospodárny. Aj

- Prečo si naučil ženu hrať poker?
- To je jediný spôsob, ako z nej dostanem trochu peňazí.

Dvaja podpití muži idú po železničnej trati.

- Ale sú tie schody dlhé.
- A zábradlie nízke.
- Neträgt sa, už ide výťah.

Pacient sa staže lekárovi:

- Pán doktor, mám vysokú teplotu, vysoký krvný tlak, bolesti hlavy, bolesti v pľúcach, žalúdku, križoch...

- Máte i niečo, čo nemáte? - preruší ho lekár.

- Zuby.

- Prosím si zápalky, - pýta si v novinovom stánku zákazník.

- Nekričte na mňa, nie som predsa hluchý, - ohradzuje sa predavač. - A aké majú byť? S filtrom či bez filtra?

- Počujte, pane! Už pol hodiny mi chodíte za päťami, no zbytočne strácate čas. Už som zasnúbená!

- V takom prípade prepáčte! Myšiel som si, že ste vydatá.

iných ako u seba. Keď je riziko menšie, ľahko sa rozhodujete, ak treba riskovať viac, čakáte radu. Keby ste mali odvahu, mohli by ste viac dosiahnuť, pretože tá istá šanca sa nemusí viac opakovať.

Nad 23 bodov: Ste energická a priebojná osobnosť a veríte si. Milujete riziko i nové výzvy. Rýchlo sa rozhodujete. Zmeny - to je váš život. Neznáste stagnáciu, rutinu a monotónnosť. Často sa však dávate strhnúť a niekedy nedokážete odhadnúť dosah bleskových rozhodnutí. (jš)

on má najradšej najstaršieho syna. V ich domácnosti vládne blahobyt a pokoj. Ružena má dobré srdce, preto jej súrodenci často u nej hľadajú pomoc, ba niekedy jej dobrotu aj zneužívajú. Aj keď žije v blahobytu, nevie nikdy s peniazmi hospodáriť. Je mierna, pokojná až do konca života.

Ružena v strednom veku trpí často črevnými chorobami, máva bolesti hlavy a niekedy sa u nej môže vyskytnúť aj zhoubný nádor. Po päťdesiatke sa jej podarí nebezpečnú nemoc vyliečiť a na Ruženu sa opäť usmeje štastie. Dobre sa skončia aj starosti s detmi. Jej synovia sa oženia s múdrymi dievčatami a každý bude mať niekoľko detí. Ružena má najradšej manželku najstaršieho syna, aj keď práve od nej utrpí najviac príkorí.

Ružena sa obyčajne zaoberá len domácnosťou a nehľadá si mimo nej iné zamestnanie. Nie je ctižiadostivá. Aj keď sa v základnej škole učí dobre, len málokedy pokračuje v ďalšom vzdelávaní na nejakej odbornej či všeobecnovzdelávacej strednej škole a maturuje. Hovorieva, že to, čo vie, jej úplne stačí. (jš)

- Len mi povedzte, ak vás môj Hafik otravuje...

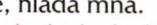
Pacient sa pýta lekára:

- A čo mi vlastne je?
- Neviem, ale po pitve budeme mûdrejší.

- Moja žena chodí denne po krčmách.

- To tak veľmi pije?
- Ale nie, hľadá mňa.

Na skúške z anatómie sa pýta profesor študenta:

- Kam sa dostanete, keď zabudnete nôž medzi 2. a 3. rebrom?
- Do väzenia, pán profesor.

Rozčuľuje sa istý muž pri televízore:

- Prečo sa v tej televízii ospravedlňujú za poruchy a nie za program?

SNÁR

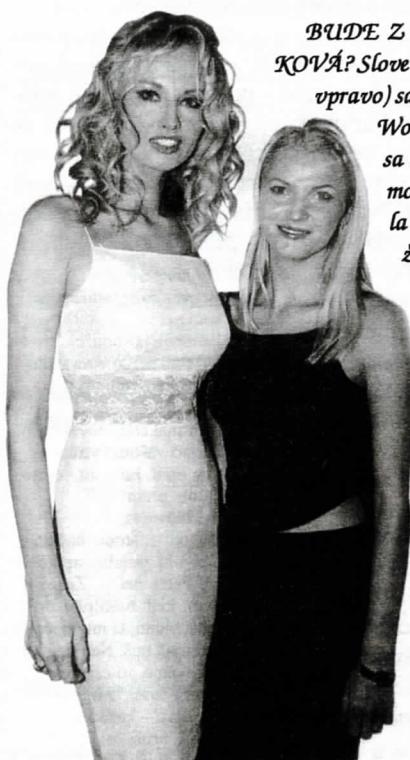
- Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predstavu našich babičiek. Je to predsa zábava. A čo, keď sa vám dobrý sen splní? Tak teda, keď sa vám snívali:
- Tanečné topánkočky - spor, zvada.
- Tenis hrať - musíš chrániť svoju čest.
- Terasa - návšteva priateľov.
- Teta, vidieť ju - môžeš dostať dedičstvo; hovoriť s ňou - rodinná hádka.
- Tetrova vidieť a počuť - niekto ti je na stope; strieľať do neho - zvíťazíš nad nepríateľmi.
- Tiger - budeš mať nepriateľov.
- Topánky, nové si obúvať - zistíš niečo nepríjemné; malé - v práci sťažený postup; roztrhané - preložiať na iné miesto; kupovať ich v obchode - čakáť fa akási cesta; veľké množstvo - fažkosti so susedmi (vystríhaj sa klebiet); čistiť ich - väziať si ľa na pracovisko i doma; opravovať si ich - pred tebou dlhý, pokojný život; stratit ich - daj si pozor, aby si neutrel stratu ničoho cenného; darovať niekomu - v najbližšom čase sa ti naskytne príležitosť urobiť dobrý skutok; šítie na mieru - tvoja práca bude úspešná; sandále s drevenými podošvami - musíš si dávať pozor a usilovne pracovať.
- Tŕne, zraníť sa nimi - čakáť fa prechladnutie; padnúť do nich - štastie v láske.
- Trojka (3) číslo - pred tebou veľa štastia.
- Trojkolka - čakáť fa prírastok v rodine.
- Tunel - vysvetlísť istú svoju záležitosť.
- Údolie, cestovať po ňom - tvoje pranie sa splní.
- Útek - podarí sa ti ujsť pred nebezpečenstvom. (jš)

DUSTIN HOFFMAN, známy americký herc, je súčasťou malého vzrastom, ale na streche je ako pokrývač velmi výkonného. Celý týždeň pribýval v Los Angeles dosku za doskou v rámci projektu pomoci sociálne odkázaným ľuďom. Keďže tejto akcie sa zúčastnili aj ďalšie herecké hviezdy, ako Bo Dereková, Robbie Williams, či Maria Shriverová, onedlho vybudovali v losangelskej štvrti Wilmington dvadsať nových domov.

liku tejto lode zo zápaliek. Práca na modeli (na snímke) mu trvala 6 600 hodín, spotreboval na ňu dva milióny zápaliek a osvetlil ho 2 100 malými lampičkami, ktoré pospájaj elektrickými drôtkmi dlhými 675 metrov.

BILL GATES stratil titul najbohatšieho človeka na svete a jeho nástupcom je teraz americký podnikateľ S. Robson Walton, ktorého majetok sa odhaduje na 80 miliárd dolárov. B. Gates pre nedávny pokles cien akcií na svetovom počítačovom trhu stratil množstvo peňazí, avšak nadálej k chudobným nepatrí. Má asi 67 miliárd dolárov.

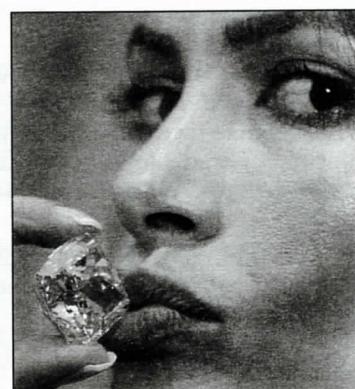
BUDE Z NEJ NOVÁ SKLENÁŘKOVÁ? Slovenská miss Jana Horčaná (19, vpravo) sa po vlaňajšej účasti na Miss World v Londýne rozhodla, že sa bude profesionálne venovať modelingu. Prvé ponuky dostala v talianskom Miláne a dôfa, že sa jej postupne podarí prebojovať medzi špičku. Motívaciu má dostatočnú - v tomto biznisu sa točia skutočne veľké peniaze. Napríklad minimálny honorár topmodelky Adriany Sklenářkovej (28) je päťdesiatisíc dolárov za jedno pózovanie. Dlhohá blonďinka z Čech však občas pracuje aj zadarmo. Nedávno totiž bez nároku na odmenu nakrútila spot pre Červený kríž, čím dokázala, že nemyslí len na seba.

STALIN VEČNE ŽIVÝ. Naštaste iba v múzeu voskových figurín v ruskom Petrohrade, kde jeho figurínu (na snímke) nedávno obliekli do novej rovnosťi. Stalinov doterajší odev sa rokmi doslova rozpadol, takže ho museli prezliect. Keďže bývalý diktátor je v tejto krajine stále mimoriadne populárny, v múzeu nesmie chýbať.

PRSIA PROTI DANIAM. Zvážením svojho poprsia sa rozholda bojovala dánska striptérka Lia Damerová proti stále sa zvyšujúcim daniam. Zistila, že ak si dá zväčšíť silikónovými implátnimi svoje prsia, dá sa to v jej prípade považovať za zlepšenie pracovných pomôcok. Mia preto neváhala a za dvadsaťtisíc dolárov si dala zväčšíť prsia dvojnásobne. Vraj sa jej táto investícia o dva roky vráti...

NAJVÄČŠÍ ŽLTÝ DIAMANT na svete (na snímke) predstavili nedávno v Londýne. Klenot sa volá Sarah, má 132,42 karátov a skoro šest mesiacov ho brúsil v Južnej Afrike. Dnes má hodnotu vyše dvadsať miliónov dolárov.

Z PIER GAMBY. Bývalá hviezda popmusic Jennifer Rushová v mladosti zvádzala mužov nielen svojím pekným hlasom, ale aj zmyselnými perami. Teraz, keď už úspechov u mužov začalo ubúdať, rozhodla sa skvalitniť svoju zbraň - jej perly zo dňa na deň zhrubli. Speváčka súčasťou popiera, že podstúpila plastickú operáciu a tvrdí, že jej perly sa zdajú byť hrubšie preto, lebo zmenila mejkap. Nezdá sa to však pravdepodobné. Potvrdzuje to aj výpoved' poprednej britskej vizáristky Shannon Higginsovej: - Maťovaním sa perly nedajú na toľko zmeniť. Je očividné, že Jennifer si dala urobiť plastickú operáciu, ktorou však dosiahla poľutovaníahodný výsledok. (pk)

Konferencieri M. Kovalčíková a M. Brija

Tancuje Zelený javor z Krempáč

Šikovné práčky z českého súboru Handláček z Kunovic

Na Dni slovenskej kultúry prišli do Krempáč stovky divákov

Nedeckým žiačkam prihráva do spevu malý M. Kvasnovský

VIII. DNI SLOVENSKEJ KULTÚRY NA SPIŠI

Foto: J. Bryja

Vystupuje beliansky súbor Spiš

Vedúca súboru Pieniny M. Česelská preberá diplom od Ľ. Molitorisa

Súbor Horec zo Štrby vo valaškovom tanci

Vyšnolapšanská klubovňa bola zaplnená do posledného miesta

Predstavitelia zahraničných Slovákov s predsedom MS J. Markušom.
V pozadí Škoda-Felícia - dar MS pre Slovákov v Juhoslávii.

Foto: J. Bryja

DRUKARNIA
TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW W POLSCE

*Zrealizujemy
Twoje
Pomysły i ...
nie zapłacisz wiele.*

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7
tel./fax (012) 634 11 27, 632 66 04

Oferujemy: jedno- i wielobarwne druki
wysokiej jakości do formatu A2, skład
komputerowy, kompleksowe opracowanie prac,
prace introligatorskie, wydawnictwa i inne

WYDAWNICTWO

TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW W POLSCE
poleca do nabycia następujące publikacje:

Almanach, Słowacy w Polsce cz.I, (rocznik), Kraków 1993	9,00 zł
Almanach, Słowacy w Polsce cz.III, (rocznik), Kraków 1995	10,00 zł
J. Ciągwa, J. Szpernoga, Slowacy w Powstaniu Warszawskim, Kraków 1994	8,00 zł
Zbigniew Tobjański, Czesi w Polsce, Kraków 1994	10,00 zł
J. Ciągwa, Dzieje i współczesność Jurgowa, Kraków 1996	10,00 zł
H. Homza, St. A. Sroka, Štúdie z dejín stredovekého Spiša, Kraków 1998	11,00 zł
Miejsce w zdarzeniu – antologia współczesnych opowiadań słowackich, Kraków 1998	12,00 zł
Vlastimil Kovalčík, Klucz Światła – wybór poezji, Kraków 1998	13,00 zł
Pavol Országh Hviezdoslav, Deti Prometeusa, Kraków 1999	20,00 zł
Slovakistika v Poľsku – Zborník materiálov z 1. slovakistickej konferencie, Warszawa–Kraków 1999	10,00 zł

Biuro Zarządu Głównego TSP, ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków
tel.: 632-66-04 tel./fax: 634-11-27

NIP: 676-01-12-788

nr konta: Bank PKO S.A. Grupa Pekao S.A.
III/O Kraków 10701193 -2017-2221-0100